

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25-
neobvezno

Dejati po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova a.

Račun pri pošti. čekov.
savoda št. 11.842.

Današnja številka obsega 16 strani in velja dva dinarja.
Prihodnja številka izide v torek zjutraj.

Ljubljana, 19. marca.

Dva meseca sta minula od 18. marca, ki je na videz prinesel tolik uspeh separatizmu. Jalo va sta bila oba ta meseca za državo.

Izid volitev je omogočil, da se odpira vprašanje revizije ustave. A odločitev se zavlačuje z izgovorom, da treba ustvariti atmosfero za sporazum.

SLS je žrtvovala svojo politično samostojnost. To bi se dalo razumeti le, ako bi vsled tega koraka bil Radić pridobljen za realno parlamentarno delo. Tako pa se je SLS zamotala v Radićevo kolo, iz katerega bo težko priti. Vse tajenje odgovornosti za prelazni režim od strani SLS je abotno. Ona je omogočila in podpira homogeno radikalno vlado in vsak dan zatiruje vodja separatističnega bloka, da vlado lahko zruši, kadar mu bi ne bila več pogodba.

Mi s strankarskega stališča nismo nervozni, če traja prelazna vlada še dalj. Morda se potem uvidi, da je v marsikojem težkem vprašanju troje demokratov izmed 40 poslanecev več opravilo, kakor danes 24 režimovcev izmed 26. Delati in uspeti v Beogradu je precej težje nego govoriti na shodu krščansko - socialnih delavcev, kjer posl. Kremžar še danes govori o celem hlebu, ki ga hoče, je pa s celim svojim klubom že dva meseca prav kumerne drobtinice, če ne požira celo samo prahu, ki pada z mize ob prepiru radikalov z demokrati.

Odlaganje odločitve pa je grd greh na državi. Vsak zakašnjeni teden na provedbi državne organizacije je velika izguba.

Mnogo se piše in razpravlja o vseh možnih upravnih sistemih. Mi mislimo, da je za sedanje kulturno stanje našega naroda in za ravnotežje napram sredobežnim silam najprimernejši unitarizem s popolno dekoncentracijo državne administracije in samoupravnimi. Eno pa je brez dvoma: Sedanje stanje, ki ni ne tiče ne miš, je na j slabše. Vsa preuredba države stoji, izenačenje zakonodavstva je nemogoče, ko ni sigurnosti glede upravne razdelitve. Kako naj se izvede davčna reforma, ko ne vemo, kako bo s finančno upravo, ki se je od politične uprave ne more odsekati. Kako naj se napravi dober vojaški zakon, ko se ne vé, kakšna bo naša občina in kolike naloge bo v stanu prevzeti za državo.

Odgovornost radikalcev in SLS je torej vsak dan nadaljne neizvestnosti večja.

Morda prodere uvidevnost, da je rešitev državno-pravnega spora brez demokratov ravnotako nemogoča, kakor je nemogoča brez radikalov. Nihče ne želi rednega dela v državi tako, kakor demokrati, ki so jim slabe strani postojajo razmer le predobro znane. Je pa jasno, da so stvari, ki so za demokrate pravi «noli me tangere». Poleg teh, ko so zasigurane, je ogromno prostora, da se povsem izžive vse dobre kulturne in gospodarske sile raznih delov naroda.

Demokrati ne marajo metati polen, najmanj pa proti zaključitvi državno-pravnih sporov. Stvar zagrebškega bloka je, da se umakne s federalistične baze na realna tla. Kajti vsak pokus na tem temelju bo nacionalistična fronta znala zaprežiti, če se ne bo že sam od sebe podrl.

POGAJANJA Z ITALIJO.

Beograd, 19. maja. r. Danes dopoldne se je vršila v zunanjem ministrstvu konferenca, katere so se udeležili poleg zunanje ministra dr. Ninčiča tudi polnomočna ministra Ljuba Nešić in dr. Rybač, naša delegata v paritetni komisiji dr. Silović in Radić in eksperta dr. Laganja in dr. Angelinović. Na konferenci so dobili naš delegat instrukcije za nadaljna posvetovanja paritetne komisije.

UKINJENJE ODNOSA JAV MED AMERIKO IN RUSIJO.

London, 19. maja. s. «Morning Post» javlja iz Washingtona, da so bili dosedajni dolgoročni odnosi med Zedinjenimi državami in Rusijo prekinjeni, in sicer s tem, da se je ameriški konzulat v Vladivostoku zatvoril, kar se je sicer nameravalo že pred tedni. Sovjetska vlada je ameriškem konzulu ter ostalim inozemskim zastopnikom v Washingtonu nedavno sporočila, da se bo ameriški konzulat zatvoril, ako ne bo od Rusije formalno akreditiran. Ker je bilo to sredstvo, da se prisili ameriško vlado oziroma priznati sovjetsko vlado in ameriška na to ni pristala je Rusija odredila, da se zatvori konzulat.

Nova blokaška posvetovanja v Zagrebu

OPTIMIZEM DR. KOROŠCA. — BLOKAŠKE INTRIGE PROTI DEMOKRATOM.

Zagreb, 19. maja. s. Danes je dr. Korošec eno uro konferiral z Radićem in mu poročal o svojih vtisih iz Beograda. Ti so po njegovem zatrdilu ugodni, tako da upa, da pride prihodnji teden do važnih korakov. Po Binkoštih pride v Zagreb tudi dr. Spaho, da se skupno ustanove odnosi bosanskih muslimanov proti vladi. Radić bo v ponedeljek na komemoraciji povodom stoletnice rojstva Ante Starčevića podal avtoritativno izjavo na Jovanovičev govor o priliki verifikacijske debate v skupščini, kar se smatra kot znamenje, da so se radikali glede revizije že približali federalističnemu bloku.

SVETUZAR PRIBIČEVIĆ O SVOJI POLITIKI.

Beograd, 19. maja. r. Svetozar Pribičević objavlja v današnji «Politiki» članek, v katerem odgovarja na napade Radića in insinucije Ljube Jovanovića, češ da vodi liško - krbavsko politiko. Pribičević pravi: «Moja politika je ohranitev narodnega edinstva države z enakimi pravicami brez posebnih privilegijev za vse, kakor določa vidovdanska ustava. Jaz sem proti koncesiji plemenskem, pokrajinskemu ali regionalnemu separatizmu. Moja politika je narodna in državna, prožeta z idejo narodnega edinstva, dočim je politika Ljube Jovanovića ozka, plemenska in vrh tega izključno partizanska. Če bi jaz vodil

liško - krbavsko politiko, potem bi moral zahtevati poseben položaj za Liko in Krbavo, in sicer z isto pravico, kakor zahteva dr. Korošec avtonomijo za Slovenijo.»

DEMANTI S. PRIBIČEVIĆA IN DR. ŽERJAVA.

Zagreb, 19. maja. r. «Jutarnji List» z datumom od 20. t. m. objavlja iz Ljubljane vest, da je imenovan Svetozar Pribičevića posetil dr. Žerjav dr. Korošca in mu naznačil pogoje, pod katerimi bi bili demokrati pripravljeno stopiti v stike s federalističnim blokom. Pogoji so: Hrvatska in Slovenija dobita posebno avtonomijo, ki jo omejuje načelo «Landrecht bricht, Staatsrecht nicht»; prosveta ostare skupna. Glede Bosne dr. Žerjav ni predlagal koncesij. Dr. Korošec nato sploh ni reagiral, ampak se je po sestanku z Radićem pričela akcija za dosego sporazuma z radikali.

Od gg. Svetozarja Pribičevića in dr. Žerjava smo glede gornje vesti pooblašeni kategorično izjaviti: Povsem izmišljeno je, da bi dr. Žerjav v imenu g. Pribičevića ali po lastni iniciativi posetil dr. Korošca v stvari sporazuma med demokrati in federalističnim blokom. Vest je lansirana z očitnim namenom zastrupljati vodnjake. Sicer smo pa uverjeni, da bo g. dr. Korošec sam to vest demantiral. (Ured.)

Brezobzirna borba proti komifašem

POLDRUGI TISOČ ARETIRANCEV. — KONFISKACIJE PREMOŽENJA.

Sofija, 19. maja. h. Stamboljski hoče na vsak način nadaljevati svojo politiko proti nezakonitim organizacijam «makedonstvujuščih». To se vidi jasno iz govora, ki ga je imel ob priliki otvoritve nove železniške proge Rakovsko-Haskovo pred 30.000 poslušalci. V tem govoru je poudarjal, kako so macedonski elementi v svoji borbi proti vladi šli tako daleč, da so pošiljali grozeča pisma njemu in drugim ministrom klub temu, da že pet let izjavljajo, da se borijo za svobodo Makedonije. S svojim delom pa so pokazali, da delajo proti Bolgarski. Ti revolucionarji ubijajo bolgarske ministre in bolgarske državljane. Ubili so Dimitrova, sedaj hočejo da ubijejo tudi Stamboljskega, Daskalova in druge ministre. V svojem nadaljnjem govoru je Stamboljski izjavil, da hoče nadaljevati borbo, čije edini cilj je, da se iztrebijo vsi «makedonstvujuščih».

Da ta govor ni bil samo fraza, dokazuje dejstvo, da se nadaljuje aretacije «makedonstvujuščih». Število dosedaj aretiranih makedonstvujuščih znaša približno 1500. Med njimi je tudi mnogo žensk. Vsi ti aretiranci pridejo pred narodno sodišče. Stamboljski je odločil, da to narodno sodišče ne bo prej nehalo delovati, predno ne bodo uničene vse organizacije «makedonstvujuščih».

Žebot ožigosan pred sodnijo

Oprostilna sodba radi pasjega bliča v mariborski občinski dvorani.

Maribor, 19. maja. Danes se je vršila pri mariborskem okrajnem sodišču razprava v tožbi poslance Žebota proti dr. Reismanu, ker je Žebot natepel v mariborski občinski dvorani s pasjim bičem kot revanžo Žebotovega pljuvanja v Gosposki ulici. Poslanec Žebot se sam sicer skrbno skriva za poslansko imuniteto, gre pa takoj tožiti k sodišču, če kdo njega žali ali «nabika». Tudi dr. Reisman je tožil, dobil pa je zaslužno plačilo: po bičanju je dobil še pri sodišču moralno klofuto. Žebot namreč tudi zelo rad markira lunaka in tako je po svojem bičanju še isti večer «Slovincu» telefoniral v Ljubljano, da ga je kritičnega večera sicer hotel dr. Reisman v občinski dvorani natepsti z bičem, on pa je baje udarec spretno pariral in še nato s palico dvakrat udaril dr. Reismana. Enako je trobental o svojem junaštvu tudi po «Straži» in končno celo tožil v tem smislu, da je dr. Reisman le zamahnil proti njemu z bičem.

S tem pa si je Žebot sam skupol grob, čeprav je v tožbi previdno molčal o svojih palici. Njegove priče, sami klerikalni občinski svetniki in zaupniki, so namreč izpovedali, da je dr. Reisman Žebota resnično nabrisal z bičem po hrbtu, ne pa samo zamahnil proti njemu. Žebota ni bilo k razpravi. Zastopal ga je dr. Leskova, ki je v daljšem govoru zahteval, da se mora dr. Reisman oškoditi v zapor, češ da je v smislu zakonitih predpisov občinsko dvorano smatrali kot lokal, ki zahteva posebno spoštljivost. Dr. Reisman se je zastopal sam in se je zagovarjal predvsem s silobranom, ker radi Žebotovega skrivanja za imuniteto ni mogel dobiti pred sodiščem zadoščenja za žaljenje in mu torej ni preostajalo drugega, kot da si je poiskal zadoščenja sam na način, ki bo ekvivalenten žaljenju v Gosposki ulici. Sicer pa Žebot tožil

le za mahanje z bičem, njegove priče pa so potrdile udarec, radi česar manjka za obsodbo dejanski stan in se mora torej dr. Reisman oprostiti. In res je sodnik izrekel nato oprostilno sodbo iz tega razloga. To je izzvalo v mariborski javnosti veliko zadoščenje.

Bethlen pride v Beograd

Beograd, 19. maja. p. Tukajšnji madžarski poslanik je dobil od svoje vlade naročilo, naj pri beograski vladi sondira teren za prihod grofa Bethlena v Beograd. Vaš dopisnik doznava iz merodajnega mesta, da se vlada prihodu grofa Bethlena v Beograd ne bi protivila.

Profesorji v stavki

Beograd, 19. maja. p. Danes so dobili člani Udruženja profesorjev v Beogradu od prosvetnega ministrstva akt, v katerem se zagotavlja, da bodo njihove zahteve rešene obenem z uradniškimi sploh. Profesorji so nato sklicali zbor, na katerem so glasovali, ali naj stopijo v stavko že 21. t. m., ali šele po kongresu, ki se vrši enkrat pozneje. Pri tozadnem glasovanju je prodr predlog, naj se stavka začne že 21. maja.

Borza dne 19. maja

Zagreb. V prostem prometu so notirali danes: Dunaj 0.1352 — 0.1355, Zeneva 1740, Trst 466.25, Praga 287, Pariz 640, Newyork 96, Berlin 0.19, dolar 95.
Trst, devize: Beograd 21.50 — 21.70, Pariz 137 — 137.35, London 95.20 — 95.45, Newyork 20.50 — 20.60, Praga 61.40 — 61.75, Dunaj 0.0290 — 0.03, valute: dinarji 21.70 — 22, dolarji 20.45 — 20.55, 20 carinskih frankov 78.25 — 79, funti 94.90 — 95.20.

Razširjajte „JUTRO“!

Stafetni tek skozi Ljubljano za pokal „Jutra“

DELNA SPREMENBA RAZPISA.

Kakor smo že poročali, se vrši v ponedeljek ob 11. dopoldne propagandna stafeta po glavnih ljubljanskih ulicah. Namen stafete je predvsem propaganda za lahko atletiko, zlasti za njeno najenostavnejšo panogo, za teke. V Sloveniji je gojenje teka in sploh lahke atletike še slabo razvito, dočim je drugod na izredno visoki stopinji. Tako se je n. pr. propagandnega teka skozi Berlin, ki se je vršil pred dnevi, udeležilo nad 250 tekmovalcev; k stafeti skozi Monakovo 27. t. m. postavi tudi nam dobro znani «T. u. Sp. V. München 1860» sam 16 moštev.

V Ljubljani bo ponedeljkov tek četrti te vrste. Prva dva sta se vršila v okvirju sportnih tednov 1920 in 1921, tretji pa lani samostojno 25. julija. Praga je dolga 2210 m in razdeljena

na 8 delnih prog. Start je pred Narodnim domom, cilj pred cerkvijo na Kooresnem trgu.

Da pozivi med sportniki in občinstvom zanimanje za to važno prireditelje, je poklonilo «Jutro» kot prehodno darilo časten pokal, ki je izstavljen v izlozbi trgovine Magdič na Aleksandrovi cesti.

Upoštevač večstransko željo in okoliščino, da je bilo darilo «Jutra» zamišljeno že povodom lanske stafete, smo v sporazumu s činitelji Lahkoatletičnega saveza deloma spremenili pogoje razpisa tako - le:

Pokal «Jutra» je prehodno darilo, ki pride v last onega kluba, čigar moštvo si v tretjih pribori zmago pri stafetnem teku skozi Ljubljano. V konkurenco se šteje že tudi lanska tekma.

Delegat dr. Šavnik o naši finančni upravi

Ljubljana, 19. marca.

Društvo «Soča» je z nocojšnjim predavanjem zaključilo svojo tretjo predavateljsko sezono, ki je s serijo sobotnih predavanj silno obogatila bilanco te kulturno prosvetne institucije. Ako poudarimo, da so predavatelji svojo snov vedno podali kot pretehtano poglavje iz svoje panoge in dasi je «Soča» pridobila širok krog stalne publike iz vseh ljubljanskih slojev, ki je dosledno vsako soboto napolnila dolgo dvorano «pri Levu», je s tem podan očit obojestranski uspešnosti. Podrobnejšo sezinsko sliko prinese mo ob priliki skorajšnjega obšnega zborja «Soče».

K zaključnemu večeru je predavanje g. fin. delegata dr. Šavnika «O našem finančnem položaju sedaj in v bodoče» privlekel preobilo občinstvo. Naravno, da je aktualni tema poglavitvo zainteresiral tudi gospodarske finančne funkcionarje in pravniško inteligenco, ki je bila navzoča v odličnem številu. Iz obširnih in vsekroje tehničnih izjav g. fin. delegata povzemamo v nastopnem glavne črte:

Po smislu bi se moglo razdeliti predavanje v štiri glavne točke: 1.) Splošna organizacijska vprašanja; hierarhična strokovna organizacija. 2.) Historični pregled in ocena sistemov v poedinih pokrajinah. 3.) Nedostatki prehodne dobe. 4.) Bodočnost s posebnim ozir na personalno vprašanje.

Uvodoma je g. delegat predočil celokupni naš upravni aparat, ki vrši državno finančno službo, kakor je stroj sestavljen ne pa kaj in koliko proizva. Stroj je nastal iz več starih, kar se mu pozna že na zunaj n. pr. iz raznoterosti oficijelnih naslovov. Finančna uprava je ena prvih, ki se je odtegnila vplivu pokrajinskih faktorjev in prišla pod enotno in izključno vodstvo finančnega ministra.

Gotovo je, da ravno v finančni upravi en slovek ne zmore vsega in da je potreba večjega števila delavcev nujnejša nego v katerisibodi panogi civilne uprave. Po meri prostosti in polnomočja, ki jo daje vrhovna instanca v državni upravi svojim organom, govorimo o centralizaciji in decentralizaciji uprave ter označujemo s centralno upravo tisto, ki pridruže čim več poslov vrhovnemu organu, z decentralistično osnovano pa tisto, ki se za čim več poslov poslužuje podrejenih organov.

Organizacija finančne uprave je v enem smislu hierarhična. Da politični in upravni centralizem nista istovetna pojma, je izven dvoma. Veliki angleški imperij izvršuje vsa izplačila le iz zakladnega urada potom Angleške banke. Ta centralistična institucija velja kot vzor dobro urejenega državnega blagajničarstva. V bivši Avstriji se je skušalo državno blagajničarstvo centralizirati v poštne hranilnice. Kjer takega dobro organiziranega denarnega zavoda ni, mora državno blagajničarstvo snovati drugo organizacijo — bolj ali manj centralizirano, kakor pač zahtevajo razmere. G. delegat poudarja, da je zagovornik decentralizacije v upravi in da želi v tem oziru na eni in drugi strani več poglobitve v stvarino.

Z razmotrivanjem organizacije s hierarhičnega stališča vprašanje še ni izčrpano. Tudi finančna uprava se cepi na več panog, ki imajo le skupni znak, z jamčiti državi dohodka. Eden ne more obvladati vseh predpisov in tehničnega znanja, ki jih zahtevajo poedine panoge. Obstoji torej vprašanje porazdelitve dela: ali in koliko se za vsako tako panogo ustvarijo posebni organi. Organi dr.

žave s pasivnimi bilancami naj si dobro premislijo, ali naj se podajo v specializacijo. Govornik poudarja, da je za njo.

V bivši Avstriji je veljala trostročnost sistema; od najnižje stopinje, eksekutive, se je po neki srednji vmesni instanci prišlo do vrha, do finančnega ministrstva. Vmesne instance so bila finančna delovna oblastva. Kompetenca financ delovnega oblastva v Ljubljani se je ob preobratu raztegnila na vso Slovenijo. Finančna delovna oblastva v Avstriji so bila ekspoziture ministrstva in brez dvoma bi se bil njihov značaj, ki incidira decentralizacijo, še bolj razvil, ko bi prišlo do nameravane reforme. Avstrijsko finančno ministrstvo se je še kljub vsemu pritoževalo, da je preveč obremenjeno z malenkostmi. Pokrajinska vmesna instanca s enako obsežnim oblastvom kakor avstrijske dežele je imela od vseh naših pokrajin še Bosna.

Drugo stališče je imelo finančno zemaljsko ravnateljstvo v Zagrebu, ki je bilo pravzaprav samo privilegirana finančna direkcija v smislu ograde finančne prava. Te direkcije so bile po svojem bistvu le skupno prvoinstančno oblastvo za vso mrežo finančne uprave, torej v polnem nasprotju z avstrijsko organizacijo. V Vojvodini ob preobratu ni bilo pokrajinske instance niti z delokrogom zagrebškega ravnateljstva. Ustanovila se je šele po preobratu z delegacijo in po neje z oblastno finančno direkcijo v Novem Sadu. Kakor ogrska je bila tudi srbijanska finančna uprava zasnovana na sistemu dvostročnosti brez vmesne instance.

Diference med posameznimi pokrajinskimi so torej velike. Lahko se reče, da vsaj obe krajni skupini: bivši avstrijski teritorij z Bosno ter srbijanski predstavljata dva bistveno različna sistema. V Avstriji so poznali specializacijo, srbijanski sistem se nagiba k koncentraciji, ki pa je izvzemal dve važni panogi: 1.) monopol, 2.) carinstvo.

Zato se vrši sedaj vseobčji boj s preteklostjo, ki je posebno trd tam, kjer se nasprotstva največja, to je v Sloveniji. Marsikateri nedostatek gre na rovaš, nedokončanega boja. Upravni centralizem zadržuje na težkoče. Za centralističnim sistemom je prvi pogoj uspeha: 1.) da ima v središču dovolj, ki je več ljudi na razpolago nego doslej, 2.) da je med njimi za dolgo dobo primerno število poznavalcev prečasnih izjem ne le srbijanskega prava.

Kar se vobče tiče strokovne organizacije, stremi Beograd v nasprotju z avstrijskim sistemom po koncentraciji v prvi instanci, kar ima prednosti tudi za publiko, ki ji ni treba letati po raznih uradih. Nadalje je govornik za to, da dobi finančna kontrola gotovo avtonomijo, glede monopolne uprave meni, da bo morala prenehati kot država v državi. Po tem se dotika dohodarstvenega sodstva, ki se popolnoma atomizira.

Dalje razpravlja o notranjih hibah tega sistema, ki se kažejo posebno v personalnih, tako da se z osebom različnih strok v stanovskih zadevah različno ravna, kar je proti vsem dobrim administrativnim pravilom, kar vabnja slabe kri. Predsvanje strokovnjaka, — osobito drugi del, tičeš se specifično uradništva — zasnovano sine ira et studio, pri tem seveda v detajlih ne izven diskusije, je izzvalo dolgotrajni aplavz. Društveni predsednik g. dr. Puc je g. fin. delegatu izrekel prisrčno pohvalo.

Južna železnica

Po baselski konvenciji z dne 17. novembra 1875 in dodatni pogodbi, sklenjeni na Dunaju 25. februarja 1876, ima Italija plačevati radi prevzeta italijanskih prog Južne železnice do 31. decembra 1954 letno 29.569.887,12 franka, od tega leta do 31. decembra 1968 pa letno 12 milijonov 774.751,26 franka. Od leta 1915 je Italija s temi anuitetami na dolgu.

Zato je l. 1922. sezvala Italija konferenco v Benetkah. Obenem z vabilom na to konferenco je sporočila avstrijski vladi, da je anuitetni dolg v smislu čl. 249 senžermenske pogodbe zasežen in likvidiran v korist — vojni odškodnini. Presojati resnost tega preludija, ni naša stvar. Ker se je anuiteta porabljala za obilježajsko službo, ki nima ravno avstrijskega značaja, je sploh vprašanje, ali to drži. Komite prioritet JZ, je v čl. 320 izredno priznan kot telo za sebe. Pa bodi, kakor hoče, toliko je gotovo, da se iz tega spornega vprašanja ne bi imele kvarne posledice napraviti Jugoslaviji. Podoba pa je, da račun plačujemo tudi mi.

Ze v Benetkah je italijanska vlada predložila načrt pogodbe, ki naj bi jo po predpisu čl. 320 senžermenskega miru sklenila JZ z državami, kjer tečejo nene proge. Ta člen pravi, da se bo v svrhu rednega osiguranja izkoriščanja omejenih JZ po posebni pogodbi med JZ in temi državami izvršila administrativna in tehnična reorganizacija teh prog. Če bi se pri tem pojavili spori, razsodi razsodišče, ki ga imenuje svet Zveze narodov.

Ker čl. 320 govori o upravnih in tehničnih reorganizacijah, se nam zdi, da se pogodba, ki stoji pod sankcijo mednarodnega razsodišča, ne more tikati finančnega problema JZ. Italija pa je v Benetkah in v Rimu z uspehom napeljala razgovore na finančno vprašanje. Pacit je, da je Italija, če se rimski sporazum od 29. marca t. l. odobri, napravila kolosalen posel.

Nimamo še pri roki točnega besedila sporazuma, ki ga je 17. t. m. odobrila občina zbor JZ. Vsekar je Italija svojo baselsko obvezo spravila s sveta za nazaj in za naprej. Ako bi Italija držala baselsko pogodbo, bi imeli čisto drug položaj. Tako pa je nedvomno, da je del bremena, za katerega ima Italija ekvivalent že 50 let v žepu, sedaj prenešen na rame drugim državam.

Ze ta čudovita rošada dolžnikov nas mora osupniti.

Tehnega pomisleka bo treba, ali je sploh možno, da prevzamemo nadaljnje breme, ki nam ga rimski sporazum želi naprtiti in v Italijo seveda vsi prioritarji, med katerimi pa ni naših državljanov. Reklji smo že, da ni v čl. 320 mirovne pogodbe pravnega naslova za finančna bremena, še manj pa v dejstvu koncesije. Ako prevzamemo jugoslovanske proge JZ v lastno režijo, moramo v naprej oddati 22 in pol odstotka kosmatih dohodkov. JZ bo imela v tem slučaju samo interes pritiskati na čim višje tarife. Sicer pa moramo, bodi rentabilnost k-koršnakoli, jamčiti za najmanj 5.020.000 zlatih frankov. Če pa obrat pustimo družbi, nima ona interesa za rentabilnost, ker v vsakem slučaju država plača primanjkljaj in povrh še 5 milijonov zlatih frankov. Ne govorimo o raznih stranskih bremenih, ki nas še zadenejo. Zdi se nam, da bomo v obeh slučajih morali globoko seči v žep, da plačamo prioritarje JZ in poravnamo baselski račun.

Vrhu tega plačamo še letno 600.000 zlatih frankov za progo Zagreb-Sisak. (Ali plača kaj Italija za progo St. Peter-Reka, Avstrija in Italija pa za Beljak-Franzensfest?). Končno je Italija na originalen način uporabila premijo, ki naj se izplačuje za vsako tono, ki iz inozemskih postaj JZ tranzitirajo čez luko Trst (po 2 zlata franka). Za plačilo zaostalih anuitet (predvsem dolg Italiji!) se ustanavlja fond in v ta fond hoče Italija plačevati te premije. Pokanja premije torej predvsem sebi. Če pa premije ne bi znesle 4 milijone zlatih frankov, kar je zelo verjetno, se kaznujejo ostale države s tem, da morajo plačati razliko (Jugoslavija 25,1 odst.) do l. 1947. Ta del pogodbe kaže, da je Italija obrnila obilno obilno premij za tonažo v svoj prid, druge države pa krapko pritegnila za dotacije specialnega fonda za zaostale anuitete.

Ko dobimo pravo besedilo rimskega sporazuma, se bomo s to stvarjo še pečali. Ze danes pa nam je jasno, da mora vlada zaslišati ne le prometne, ampak tudi finančne strokovnjake, preden se začne posvetovati o tem, ali rimski sporazum sploh predloži narodni skupščini v odobritev.

Dr. G. Z.

Čehoslovaški gostje v Ljubljani

Včeraj zjutraj so dospeli z enournno zamudo čehoslovaški gostje iz Bratislave v Ljubljano. Na kolodvoru so goste sprejeli zastopniki pokrajinske uprave, častniki, člani tukajšnje Češke obce, odbor ljubljanske jugoslovanske - čehoslovaške lige ter muzika Dravske divizije z dr. Cerinom. Trgovsko in obrtno zbornico sta zastopala predsednik Ivan Knez in tajnik g. Mohorič, čehoslovaški konzulat pa generalni konzul dr. Beneš. Ko je vlak dospel, je godba zasvrla najprej češko in nato slovaško narodno himno. Goste je pozdravil najprej dr. G. Gregorin, podpredsednik Lige, ki je konstatiral, da nam oridora med Jugoslavijo in Čehoslovaško sicer niso

dovolili, zato pa je koridor bratske vzajemnosti med obema narodoma tem širši ter ga naše lige še razširijo. V imenu vojske je pozdravil polkovnik Miloslavjevič, vladni svetnik dr. Andrejka v imenu pokrajinske uprave in Zveze za tujski promet, končno pa še generalni konzul dr. Beneš. Za goste se je zahvalil bratislavski župan, kanonik dr. Okanik, a prekrasnim govorom. Naglašal je, da so živeli severni in južni Slovani v davni kot najbližji sosedji, a jih je ločilo le krajevno nasilno germansko in madžarsko morje. Slovenci so se vzlic vsem naskokom vzdržali pod Alpami, kakor so se Slovaki pod Tatro, vsi pa govorijo jezik, ki ga imenujemo slovenski. Zavedajmo se pa še vedno, da je le v slogi in edinstvu naš spás! Tudi Jugoslovani boste močni le v ujedinenju, slogi in v bratski vzajemnosti! Dr. Okanik je izvrsten govornik ter je njegov govor slovensko občinstvo elektriziral. Godba pa je zaigrala jugoslovansko himno.

Nato so se gostje z avtomobili in kočijami odpeljali v hotel «Sion» ter v «Mladiko». Ob pol 10. so se Čehoslovaki in Slovenci zbrali v kavarni «Emon» ter odšli korporativno pred prednornov spomenik, kjer je zopet govoril župan dr. Okanik. Pred spomenikom so gostje položili vence s trakovi. Nato so odkorakali na Grad, se povzpeli na stolp ter si ogledovali mesto in okolico. Zal da je bilo obzrje proti Gorenjski še v megli. Kmalu pa je solnce prodrlo megle in gostje so si v najlepšem vremenu ogledovali Ljubljano ter bili v muzeju, ki jih je jako zanimal.

Ob 1. se je vršil v restavraciji «Zvezdi» skupni obed ki so se ga udeležili poleg gostov in poleg odbornikov tukajšnje Lige in češke Obce generalni konzul dr. O. Beneš, dr. Miljutin Zarnik v zastopstvu župana, vladni svetnik dr. Andrejka v zastopstvu velikega župana, načelnik A. Ribnikar za redakcijo «Jutra», dr. Gregorin, dr. Triller, ravnatelj Chvatal i. dr. Med gosti navajamo imena: gg.: Jan Cablik, ravnatelj Slovenske banke in dr. Igor Makovič, tajnik iste banke v Bratislavi; Vladimir Žuffa, urednik «Slovenskega Sveta»; Avrel Styk, urednik «Slovenskega Denika», največjega slovaškega dnevnika v Bratislavi; dr. Vladimir Krno, odvjetnik; ing. Ivan Viest, namestnik ravnatelja državnih železnic, ing. Kazimir Hanuš, nadsvetnik drž. žel Josip Hudeček, tajnik čehoslovaško - jugoslovanske Lige, dalje razni bančni in železniški uradniki ter 10 dam.

Gostom je nazdravil prvi predsednik tukajšnje Lige dr. K. Triller, nato v imenu mesta občine dr. M. Zarnik, nato dr. Andrejka, ki je v imezu velikega župana in pokrajinske uprave napil prezidentu Masaryku in čehoslovaški republiki, nato dr. Beneš, ki je nazdravil jugoslovanskemu kralju in kraljici, potem ravnatelj Chvatal v imenu Obce, ki je nazdravil Ligi. Za vse te govore se je zahvalil v retorično prekrasnem govoru župan dr. Okanik. Končno je govoril še ravnatelj Cabel, predsednik Č. - sl. obce v Ljubljani. Brzojavni pozdrav je poslal čehoslovaški minister poljedelstva dr. Hodža. Gostje pa so odposlali brzojavni pozdrav in poklon našemu kralju.

Po obedu so si gostje ogledovali Ljubljano, našo galerijo slik in drugo; zvečer so se udeležili slavnostne operne predstave.

Uprizorila se je Försterjeva narodna opera «Gorenjski slavček». Pred predstavo je orkester sviral čehoslovaško in jugoslovansko narodno himno, ki ju je občinstvo poslušalo stojč. V prvem dejanju sta dve Slovakinji v narodnih nošah poklonili glavni solistki koš rdečih rož. Gostje so bili s predstavo, ki pudi celo vrsto slovenskih narodnih pesmi in umetni formi, jako zadovoljni. Po predstavi se je vršil v restavraciji «Zvezda» komerz, ki je bil zelo animiran.

Danes ob 7 se odpeljejo čehoslovaški gosti na Bled ter se vrnejo v Ljubljano z večernim vlakom.

Sprejem Čehoslovakov v Mariboru.

Ker se vračajo bratislavski Čehoslovaki, ki so bili prvotno namenjeni poleg ljubljanske lige obiskati tudi mariborsko, skozi Maribor v ponedeljek ob pol 15. in stoji ta brzovlak v Mariboru krog tri četrt ure, jih bo mariborska «Jugoslovanska - čehoslovaška liga» z županom Grčarjem na kolodvoru pozdravila. K pozdravu je vabljeno tudi ostalo naravno občinstvo, zlasti pa oni, ki se zanimajo za stremljenje lige. Mariborski pripravljali odbor pa je vrh tega odposlal večeraj k sestanku v Ljubljano dva delegata: prof. dr. Pivka in okrajnega sodnika dr. Senijorja.

Narodnemu občinstvu!

Danes in jutri se vrši razprodaja tombofskih kart književne tombole Jugoslovanske Matice. Dobitki književne tombole so tako praktičnega značaja, da odgovarjajo interesom vseh slojev. Slovenska intelgencia, ki si že davno ne more več omisliti knjig naj jutri poseže po tombofskih kartah in si na ta način pomaga za ustvaritev domače knjižnice. Rojaki! Sežite po tombofskih tablicar! Prodaja se bo vršila pred pošto, pred kavarno Zvezda na Kongresnem trgu, na Marijinem trgu in pred stolno cerkvijo oba dneva od 8. ure zjutraj do popoldne.

Politične beležke

— Pred novimi pogajanjmi? «Politika» poroča: V dobro informiranih krogih se trdi, da začnejo v dveh, treh dneh nova pogajanja med vlado in blokom. Da so radikali pripravljene razgovarjati se z Radičem, se vidi že iz tega, da se v njihovih vrstah govori vse bolj odkrito, da so za revizijo višodovanske ustave. Na vsak način treba pričakovati v najkrajšem času, ako ne važne politične razgovore, vsekakor zelo zanimive pojave in razgovore, ki bodo predhodili važnim političnim dogodkom.

— Iz demokratskih krogov. Po «Pravdinih» informacijah bo gosp. Pribičević tekom diskusije o radičevskih mandatih obsežno odgovoril na izvajanja g. Ljube Jovanovića. Demokrati odločno zavračajo vesti in trditve radikalnega tiska, da se demokrati vnamajo za nekako politiko nasilja na Hrvatskem. Informirani so, da radikali s temi intrigami tudi krono ne štedijo. Demokrati izjavljajo, da so zaščitniki politike za izvedbo ustave. Da dokažejo vladno kapitulacijo pred blokom, bodo zahtevali razdelitev na oblasti, likvidacijo pokrajinskih uprav in volitve v oblastne skupščine. S tem se bo najbolje odkrilo, da vlada v stvari pripravlja teren za revizijo ustave.

— Vedno špekulanti! Slovenski klerikalec je vedno samo klerikalec. V ta namen se kakor Žid poslužuje vsak čas tiste firme, od katere pričakuje največ dobička. Svoje dni so se naši klerikalci zbirali kot stranka pod katoliško o firmo. Ko so to diskreditirali, so klerikalno stranko prekrstili v ljudsko. Pri prvi prekrstitvi je nosilo to novo ime pridevek slovenski, pozneje pa so se preimenovali v Vseslovensko ljudsko stranko. Po vojni so klerikalni stranki dali zopet Slovenska ljudska stranka, parlamentarna klub klerikalcev pa si je v spekulacijske svrhe nadel ime «Jugoslovanski klub». Istočasno so klerikalci hitali na svojih podjetjih brisati katoliško in slovensko ime. Kakoliško tiskarno in knjigarno so prekrstili v jugoslovansko, ker so računili, da bi jim moglo to več nesti. Sedaj klerikalci zopet udrihajo po jugoslovanstvu in tolčejo na «slovenski» boben, a jih ne moti, da ima klub klerikalnih poslancev, katoliška knjigarna in katoliška tiskarna še vedno jugoslovansko ime, ki ga SLS razglašuje kot izdajalsko. Revidirajte se, gospodje!

— Podčrtano dejstvo. Radikalno oficijozno «Vreme», pisatelj političnih perspektiv ugotavlja: Plenarna seja parlamenta je podčrtala še eno sicer že znano dejstvo, to je podpora klerikalcev in muslimanov, s katero more vlada računati. Klerikalci sicer govorijo, da bi ta podpora prenehala, ako vlada ne bi nadaljevala «politike sporazuma», toda radikali ne polagajo mnogo na te pretnje klerikalcev ter jih smatrajo samo za taktične poteze g. Korošca. Podpora klerikalcev jim je osigurana, če vodijo borbo proti demokratom. Tako je «Vreme» doprineslo zopet nov dokaz, da spadajo klerikalci med najjačje opore režima. «Slovenec» se zama izvijta. SLS je postala režimljiva in kot taka nosi vsjo odgovornost za režim.

Prosveta

Ljubljanska drama. Nedejta, 20. ob 20. «Kar hočete». Izv. Ponedeljek, 21. ob 20. «Othello». Izv. Sreda, 23. «Hamlet». Izv.

Ljubljanska opera. Nedelja, 20. ob 16. Mladinska predstava za birmance, «Janko in Metka». Izv. Ponedeljek, 21. ob 19.30. «Mefistofeles». Izv.

Torek, 23. «Seviljski bravec». Gostovanje g. Raičeva. A.

Mariborsko gledališče.

Nedelja, 20. ob 15. «Pogumni Tonček». Izv. Mladinska. Ob 20. «Tri mladence». Izv. Kuponi. Gostuje g. Sowiński. Ponedeljek, 21. ob 15. «V kraljestvu palčkov». Mladinska. Gostovanje deklešče osnovne šole v Studencih. Izv. Kuponi. Ob 20. «Zvesti tovariš». Izv. Kuponi.

Meštrovjeva razstava v Ljubljani. Ivan Meštrovic priredi letošnje poletje ali še konec pomladi v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani razstavo svojih plastik, starejšega in najnovejšega datuma. Tudi slikar Matija Jama pripravlja slikarsko razstavo pri Jakopiču.

Gostovanje Petra Raičeva. Znameniti tenorist gospod Petar Raičev gostuje v Ljubljani v torek dne 22. maja kot prof. Almaviva v «Seviljskem brivcu» (A).

Razstava kluba «Vesna» v Mariboru. Klub «Grohar» v Mariboru je povabil to ljubljanske umetnike organizirane v klub «Vesna» ter otvoril danes njih razstavo kot VII. razstavo kluba «Grohar». Zastopani so: Bucik, Kopač, Maršič, Potenta, Smrekar, S. Santel, Mirko in Rajko Subic. Za razstavo vlada v Mariboru veliko zanimanje.

Narodna čitalnica iz Kranja pri Sentjakobčanah. Sinoči je dramatični odsek «Nar. čitalnice» iz Kranja gostoval pri naših Sentjakobčanah. Uprizoril je enodejansko «Don Pietro Caruso» in grotesko «Maska satana». Igralci so se izkazali zlasti v drugem kosu. Poročilo o predstavi priobčimo v prihodnjih dneh.

Redna občna zborna Glasbene Matice in orkestralnega dr. G. M. v Ljubljani

bosta v torek dne 29. maja v Glasbeni Matici (soba št. 14) in sicer Glasbene čitalnice ob 20. in orkestralnega društva ob 21. uri. Dnevni red običajen.

Mariborsko narodno gledališče. Danes ob 8. uri popoldne se uprizeri po dolgem premoru na splošno željo zopet Spicarijevi «Pogumni Tonček». Bajka je pri vseh predstavah žela splošno priznanje in to že iz razloga, ker igra naslovno viogo res otrok, devetletna hčerka režiserja in igralca g. Pavla Rasbergerja — mala Branka, ki jo s svojo naravno in skoro rutinirano igro, s svojo lepo izgovorjavo osvojila vsa srca. Njeni nastopi spadajo že v okvir zrelih igralcev. Mala Branka je nedvomno velik talent in smelo trdimo, da je za njeno starost in kot deklica najboljša predstavljalka «Pogumnega Tončka».

Sport

Službene objave Ljubli. nogometnega podsaveza.

(Iz seje upr. odbora 18. maja.)

Za časna člana LNP sta bila sprejeta: Sportno društvo «Soštanj» (Soštanj) in Delavski sportni klub «Zora» v Trbovljah. Poskusne tekme jima odredi PO. v Celju. — V tekmah dne 20. in 21. t. m. se izjemoma in brez preudca za prihodnje slučaje dovoljuje igranje sledečim diskvalificiranim igralcem: Bregar Alojzij, Bregar Roman, Bregar Fr., Pretnar Kazimir, Majič (vsi SK Primorje, Ljubljana), nadalje Lj. Vidmajer (SK Ilirija, Ljubljana), nadalje Barlovič (Rapid, Maribor), slednjemu tudi za reprezent. tekme proti Celju dne 31. tm. — Za binčnosti določeni sodniški izpiti v Ljubljani in Mariboru se ne vrše, ker zagrebški Zbor nog. sodnikov ni rešil tozadnega predloga LNP. — Na poblinski izpad proti LNP v «Jutr. Novostih» od 18. tm. (LNP. v prevdarek! — pisec K. Pr.) odgovarjati smatra upr. odbor LNP za neumestno in resne sportne organizacije nevrčno. Upravni odbor LNP. obzbuje, da daje resen list svoje rubrike na razpolago za tak ne-kvalificiran napad in prosi tem potom p. n. uredništva, da v bodoče v interesu sporta prepreči v sportnih rubrikah svojih listov tendenčna poročila in osebnosti ter da ne prinaša člankov proti sportnim organizacijam, dokler se niso informirali o položaju na kompetentnem mestu, to je pri dotičnih sportnih organizacijah samih. — Upr. odbor je zavrnil dopis SK Ilirije od 17. t. m., s katerim zahteva, da se za prv. tekmo Ilirija: Primorje dne 27. t. m. dovoli SK Primorje da nastopi kompletno, tudi z diskvalificiranim igralci. — Sodniki za tekme 20. in 21. t. m. v Ljubljani: Ilirija: BSK. 20. t. m. g. Ochs. 21. t. m. g. Hus, Primorje: Amateure 21. t. m. g. Ochs, Ilirija rez.: Slovan 20. t. m. g. Hus. — Tajnik.

Beogradska Sport Klub igra danes in jutri ob 17. uri dve nogometni tekmi z Ilirijo. V Ljubljani, kjer se nam žal le redkokdaj nudi priložnost, da moremo pozdraviti katerega znamenitejših klubov naše države, bo BSK. dobrodošel in ljub gost, katerega bo naša javnost sigurno znala ceniti. BSK. je eden prvih klubov naše države, najstarejši srbski sportni klub in prvak Beograda od 1910 do 1921, ko mu je prehodno odvzela prvenstvo beogradska «Jugoslavija». Izvrstne rezultate je dosegel med drugim proti Gradinskemu in Hašku iz Zagreba, proti subotički Bački, SK. Bratislavi, kladenski Sparti itd. Posebno pozornost zaslužijo njegove visoke zmage nad rumunskimi klubi in nad reprezentanco Bukarešte. — Razen tega igra Ilirija danes ob pol 16. uri s svojim rezervnim moštvom proti SK. Slovanu.

Amateurji, Dunaj: S. K. Primorje. Glasom brzojavne vesti prispejo dunajski Amateurji danes jutraj ob 2. v Maribor, kjer igrajo popoldne proti močni postavi kombiniranega moštva Maribor-Rapid. V Ljubljani igrajo jutri popoldne točno ob 17. na igrišču S. K. Primorja, Dunajska cesta. V Ljubljani vlada za to tekmo veliko zanimanje. Primorje nastopi v najmočnejši postavi: Jančigaj, Birs, Bregar I. Vrančić, Dürschmidt, Bregar II., Zargaj I., Bregar III., Majič, Pretnar in Zargaj II. V slučaju, da se gost Dürschmidt ne odzove, zavzame njegovo mesto Birs, ter igra desnega beka Lovrič. Rezerve brata Erman. To moštvo bo s poštvovalnostjo in z znanim elanom utegnito priboriti S. K. Primorju časten izid. Vsekakor bo tekma ena najbolj napetih, kakor že dolgo ne. Vstopnice (v predprodaji znižane) v trafik! Sever, Selenburgova ulica.

Prvi sportni klub iz Slovenije v Zagrebškem nogometnem podsavezu. V Brežicah se je ustanovil S. K. Troja, ki se je prijavil k zagrebškemu nogometnemu podsavezu. Zagrebške «Novosti» pišejo o prvem nastopu naših Ilirijank v bazeni proti Hašku zelo simpatično ter pravilo, da je Ilirija mnogo boljša, kot bi se dalo sklepati iz doseženega rezultata. Ilirijanke so pokazale lepo igro, so zelo vztrajne, vzdržljive, igrajo mirno in premišljeno, za teren igrišča pa so bile pretežke. V napredu je bila najboljša Bloudkova, ki je pokazala veliko prodorne sile in ostre strele. Center Petrič II. lepo razdeljuje žoge, vendar pa je nekoliko počasna in strelja slabo, njena sestra na desnem krilu je nevarnejša. Krilna vrsta je slabša ter ne zna pokrivati. V obrambi je Bambičeva odbijala hitre in nevarne napade zagrebškega tria. Izredno igro pa je pokazala vratarica Cimpermanova, ki je delala čudeže. Sigurna pri visokih in niz-

kih streljih, se je metala neustrašeno pred noge nasprotnic ter branila svoja vrata z največjo poštvovalnostjo in izvežbanostjo ter tako osvojila zase občinstvo. — Ze iz te kritike se lahko vidi, da so Ilirijanke od lani mnogo napredovale in da bodo pri revanšni tekmi vsekakor rešile čast hazene v Sloveniji.

Westham United na Dunaju. Po zadnji zmagi tega prvorazrednega angleškega kluba nad Slavijo v Pragi je bilo naravno, da se je večerajšnja njegova tekma proti dunajski Hakoah pričakovala z izredno napetostjo. Izgledi za dunajsko moštvo baš niso bili sijajni. In vendar angleško moštvo ni moglo doseči več kot neodločen rezultat z 1 : 1, polčas 1 : 0 v korist Dunajčanov. Angleži so nastopili z dvema rezervama in so pokazali sijajno skupno igro, katero pa so Dunajčani paralizirali z poštvovalnostjo. Igra je bila sicer precej monotona, ker so Angleži vedno in vedno povzročili, da so stali domačini v of side poziciji. Ko je Hakoah v drugi polovici posnemala ta manever, je postala igra še bolj dolgočasna. V splošnem je tekma precej razočarala. Obisk 35.000.

Vabilo na primorske sportnike in prijatelje sporta! Na binčnosti ponedeljek priredi Sportni klub Primorje svojo prvo veliko mednarodno tekmo s svetovnim moštvom dunajskih Amateurjev. Odbor vabi vse prijatelje društva in nogometnega sporta v Ljubljani na številni obisk te izredne nogometne igre, da na ta način pomorejo njegovim sportno-kulturnim prizadevanjem.

Posoz sportniki! Dotični gospod, ki je za čas sportnega tedna l. 1920 rabi in s seboj na dom vzel zemljevid Ljubljanske okolice 1 : 25.000, deloma ročno koloriran se vlnudno naproša da istega zanesljivo vrne tekom 8 dni g. Ivo Komarju, Uprava Jutra, ker se ga zelo nujno potrebuje.

Kino

Kinematografska scena, ki stane 1½ milijona dolarjev.

Kinematograf na-lovnečji preprosti masi gledalcih in knjigo. Na platnu vidi neuki človek vse, česar ne more doseči z drugimi sredstvi. Radi tega so kinematografi vspevod prvi amfiteatri današnje dobe. Njih prednost na je, da niso enostranski. Na belem razprostrtem platnu namreč vidiš prav tako lahk španske bikoborbe, kakor pustolovske doživljaje modernega dandya. Tragika se v sodobnem kinu menjuje s komičnimi scenami, te pa zopet s poučnimi slikami iz življenja itd.

Vse, kar vidimo na kinematografskem platnu, pa stane ogromno denarja, predno pride pred naše oči. Navaden občan niti ne pomisli, koliko denarja je treba za film, katerega lahko gleda proti skromni vstopnini. Priprave za kinematograf zahtevajo ogromnih žrtov. Predočimo si n. pr. samo en prizor, kakršnekoli kinematografske snovi. Predno se napravi posnetek take slike iz življenja ni treba samo zmognih igralci in igralce, treba je tudi velikih tehničnih pripomočkov. Na tisoče in tisoče ljudskih življenj, sil in sposobnosti se mora vpreči v službo ene same filmske scene. In čimbolj razkošno opremljeno je tako delo, tem več stroškov je z njim.

V New-Yorku, tem tipičnem mestu moderne tehnike in dinamičnega življenja, so kinematografski podjetniki nedavno pripravljali film, v katerega je bilo treba vplesti naskočno sceno na neko trdnjavo. Treba je bilo zgraditi cel fort in na njem je delalo nad 500 težakov, zidarjev, mizarjev in kovarjev. V veliko muko je bil naposled scenarij dovršen. Za probelje trdnjave so se porabile ogromne količine vsakovrstnega gradiva. Lesa, železobetona, cementa, maveca, kama in drugih snovi se je porabilo na milijone kilogramov. In vse to je bilo napravljeno samo za en prizor v filmu, za sceno ki traja kvečjemu par minut.

Ročno delo na trdnjavi je trajalo dva meseca. Fort je bil 207 m dolg in vanj je zapiralo vhod osem železnih vrat, visokih po 40 m. Okolo trdnjave je bil izkopen 10 m globok jarek. Ko je bilo delo dovršeno, je filmsko podjetje izračunalo, da ga samo ta scena stane poldrug milijon dolarjev ali približno 150 milijonov naših dinarjev. In vse to je bila šele priprava za en sam filmski prizor!

Mya May v Rogaški Slatini. Ljubitelje kinematografa bo gotovo zanimalo, da se med drugimi kopališkimi gosti po belih Slatinskih poteh izprehaja slovačka diva Mya May s svojimi čudovitiimi očmi... Baje hoče postati še bolj vitka, čeprav navaden človek ob njenih vfilinskih oblikah ne razume čemu... Vsebo kakor je prezanljivo gledati pred seboj živo osebo, ki smo jo tolikokrat videli kot senco premikati se po filmskem platnu.

Kino Matica v Ljubljani prodvaja od 21. — 23. t. m. drugi del krasne pustolovske drame «Skrivnost pravde» v 4 delovnih s šaljivo predigro. V glavni vlogi filmska znamenitost Guido Trento. Od 24. — 27. «Prekrasna Stambuljska proskinja».

Filmi za zdravstveno propagando. Ministrstvo za narodno zdravje je ustanovilo posebno delavnico za izdelavo filmov v svrhu propagande proti raznim nalezljivim boleznim. Trije filmi so že izgotovljeni. Delo se nadaljuje.

Domače vesti

BIRMA.

Binkošti so praznik birmancev. Kdaj že smo bili mi deležni dotika škofovih, posvečenih škofovih rok? Bilo je davno, o davno!

Pred dvajsetimi leti je bilo. Svečano jutro. Krasno vreme. Vstali smo ob sedmih in drhte čakali na botra, ki je prišel ob osmih. Po zajtrku nas je peljal v cerkev, v svetlo, široko, blagoslovljeno in zlato, gosto natičeno z birmankami in birmanci. Medpotoma, sredi stopnic, nam je boter pripel uro. Branili smo se je, — tako nam je bilo ukazano od roditeljev — naposled pa smo se premagani udali in ponosno sprejeli dar.

Po birni smo šli na sejem in od tam v restavracijo. Domov smo se vrnili z bogatim nizom kolačev. Na vratih, ožarjenih od opoldanskega solca, nas je sprejela mati. Poljubila nas je in nas posadila za mizo. Bilo je lepo. Obed je trajal dolgo, pred nami je stala cela vrsta jedi, boter se je razgovarjal prisrčno. Od praznične obilja sladko uspani smo se popoldne peljali na izlet. V nas je bilo veselje, zadovoljstvo, sreča. Imeli smo darežljivega botra, sladke kolače in zlato uro. Pozneje so se časi predrugačili.

Vsaksebi smo šli, doraščajoč v trpljenju in bridkosti. Odrasli smo v pomanjkanju. In v pomanjkanju smo prodali zlato uro za denar, ki bi se berač danes zanj komaj iskreno zahvalil.

Naša birma je bila lepa. Zapustila nam je prijetne spomine. A kakšna je birma dandanes? Kje so birmanke in birmanci in lepi, novi, beli praznični obleki? Ni jih, ni jih! Časi so se izpremenili. Praznično obleko, sladke kolače, zlato uro in izlet v kočiji mora danes nadomestiti skromen nedeljski obed. In naša deca ne joče. In ne bo jokala tudi tedaj, kadar se bo spominjala svoje birmo. V toliko bo na boljšem od nas, ki smo videli lepe dneve in doživeli bridke, dočim bo z našo dečo obratno.

Mentor.

Cvetlični dan «Gospodstvskega Zvona» se vrši danes in jutri. Naj nihče ne odkloni koroških narci!

Odlikovanja. «Službene Novine» prinajhu ukaz o odlikovanju dr. Ede Lukiniča z redom sv. Save I. razreda, Karamehmedovića Ahmeda z redom Karagorjčeve zvezice IV. razreda ter dr. Supila, dr. Zupanića in dr. Perića z redom sv. Save II. razreda.

Slava kraljeve garde. Dne 25. t. m. praznuje kraljeva garda svojo slavo. Na slavi bo sodeloval tudi naš rojak gosp. Rijavec v znanem beograjskem kvartetu.

Veliki knez Nikolaj pride v Beograd. Beograjski dopisnik pariškega «Matina» poroča svojemu listu, da prispe veliki knez Nikolaj Nikolajevič v spremstvu generala Satilova v kratkem v Beograd baje v svrhu, da s sodelovanjem generala Vrangla organizira med ruskimi emigranti enotno protiboljševistično fronto.

Svečana večerja na čast generalu Le Rondu na dvoru. V petek zvečer se je vršila na dvoru na čast francoskemu generalu Le Rondu svečana večerja, katere so se udeležili vojni minister general Pešić, francoski poslanik Clement Simon, francoski vojni atašé in več naših starih oficirjev.

Promocija angleškega prijatelja Slovencev. Kakor nam poročajo, je bil na češki univerzi v Pragi promoviran za doktorja filozofije gospod I. F. G. Bruce iz Londona, ki je študiral v Londonu in Pragi. Dr. Bruce je eden izmed najvnetejših mladih propagatorjev slovanstva na Angleškem. Bil je že večkrat na Češkem in lansko leto tudi v Jugoslaviji in na Bledu s svojo ženo in vsakinja kot gost gospe Terezine dr. Jenkove.

Stoletnica Starčevićevega rojstva. Dne 23. maja se v Zagrebu vršita dve proslavi stoletnice rojstva dr. Ante Starčevića. Eno priredijo zajedničarji in «seljaški republikanci» skupaj, drugo pa frankovci. Eni kakor drugi se pri svojem delovanju sklicujejo na Starčevića, čeravno še ni dolgo, kar je St. Radić ljuto napadal vsak spomin na ustanovitelja stranke prava, a eden zajedničarskih voditeljev ga je imenoval «homunkula». Frankovci okoli «Hrvata» zabranjujejo v svojem listu frankovcem okoli «Pravaša», da proslavijo stoletnico, češ, da so nedostojni in izdajalci Starčevićeve misli, frankovci okoli «Pravaša» pa vračajo «Hrvat» šilo za ognjilo. Pristaši, ki to čitajo, morajo misliti, da sta dva Starčevića ter si razbijajo glave z vprašanjem: kateri je pravi?

Iz diplomatske službe. Vpokojen je dosedanji svetnik našega poslanstva v Tirani, Nastas Ilić, eden najboljših poznavalcev razmer v Albaniji. Njegova glavna zasluga je bila, da je preprečil albansko vladjo o nujni potrebi prijateljskih odnošajev napram naši kraljevini.

Z ljubljanske univerze. Po dogovoru med beograjsko in ljubljansko univerzo je prišel v Ljubljano g. prof. dr. Aleksander Belić s filozofske fakultete beograjske univerze in bo imel na ljubljanski univerzi tri predavanja o razvoju južnoslovenskih jezikov. Prvo predavanje bo v sredo od 9. do 10. v zbornični dvorani. Z ljubljanske

filozofske fakultete pojde na beograjsko univerzo predavat g. dekan dr. Fran Kidrič.

Naši avijati v Italiji. Vseled povabila italijanske vlade odputujeta te dni v Italijo komandant naše avijatične eskadre general Uzelac ter avijatiški kapitan inž. Radović. Ogladala bosta tamkaj tovarne aeroplanov.

Spopad na madžarski meji. Kakor poročajo iz Osijeka, je prišlo na madžarski meji pri Belem Manastiru do spopada med našo in madžarsko obmejno stražo. Madžarska obmejna straža je začela streljati na našo stražo. V boju je bil en madžarski narednik vjet. Od naše straže ni nikdo ranjen.

Upor radićevskih seljakov v Bosni. Kakor poročajo iz Sarajeva, je dne 16. t. m. v bližini Travnika v gozdnem podjetju na planini Potajnica napadla delavce in orožnike četa, obstoječa iz približno 600 okoliških seljakov, oboroženih z vilami, motikami, sekirami, puškami in revolverji. Pri Goštinju je prišlo do krvavega spopada, pri katerem je ostal en orožnik na mestu mrtve, poveljujoči orožniški oficir pa vjet in razorožen, potem pa zopet izpuščen. Seljaki so zasedli planino. Podjetje so popolnoma oplenili, poslopje polili z bencinom in petrolejem ter ga zažgali. Živino pa odvedli s seboj. Iz Travnika je bilo odposlanih 50 orožnikov, katerim se je naročilo, da se ne spuščajo v kak oborožen spopad, ampak počakajo na višjega goddarskega uradnika iz Sarajeva, ki bo skušal mirnim putem urediti zadevo. Ugotovljeno je, da so seljake tolpovodili izraziti radićevci.

Radić prodaja svojo vilo. V «Slobodnem Domu» ponuja Radić svojo znamenito vilo nad Zagrebom, ker se radi političnih poslov mora preseliti v sredino mesta. Vilo utegne najeti ali kupiti le kak vojni dobikar, kajti stan «z 11 neobičajno krasnimi obami, štirimi terasami, centralno kurjavo, elektriko in kanalizacijo», ni za navadnega zemljana človečanske republike, niti da bi sanjal o tem. Radić pa se seli v center grada. Utaboril se je v najponosnejši zagrebški palači na Zrinjevcu, kjer je svoje dni stoloval avstrijski nadvojvoda Leopold Salvator. Po prevratu jo je kupil glavni Radićev mecen Milan Prpić, ki se je med vojno in sedaj v tej «prokleti Jugoslaviji» neverjetno obogatil na račun raznih gozdnih špekulacij.

Razmejitve z Albanijo. V Beogradu se mudi predsednik medzveznišče komisije za stalno razmejitve naše države in Albanije, francoski polkovnik Ordion. Posetil je med drugim tudi zunanjega ministra dr. Ninčiča in mu poročal o razvoju dela komisije na trojeji med našo državo, Grško in Albanijo.

Brezlična postaja pri Domžalah. Kakor smo že poročali, se je poštna uprava odločila, da projektovano brezlično postajo zgradi v okolici Domžal. Antena bo stala na Skokovem travniku ob kamniški železnici. Z gradnjo se v kratkem prične, tako da bo postaja funkcionirala že letošnjo jesen.

Gojenke gospodinjske šole «Mladice» v Pragi. V četrtek ob pol 8. zvečer je prispelo na Wilsonov kolodvor v Prago 34 gojenk gospodinjske šole ljubljanske «Mladice» pod vodstvom ravnateljice Juge. prof. dr. Laha in gđ. Zemljanove. Na kolodvoru so jih pozdravili profesorji in gojenke praških višjih dekliških šol. V pozdravnih nagovorih se je naglašal veliki pomen obojestranskih posetov za kulturno in gospodarsko zbliznanje obeh zavezniskih narodov. Gojenke so si v petek ogledale mesto in posetile tudi praško kmetijsko razstavo ravno v trenutku, ko se je nahajal v njej predsednik Masaryk. Gojenke so predmet živahnega zanimanja v Pragi. Hotelirji in restavratjerji so jim preskrbeli brezplačno hrano in stanovanja. Sprejel jih je tudi praški župan dr. Baxa. Danes zvečer odputujejo iz Prage v Brno.

Himen. Poročil se je gospod Anton Habicht, železniški uradnik v Ljubljani z gospodično Francko Kovačovo iz Idrije. Bilo srečno!

Imenovanja v vojaški službi. Za upravnik smodnišnice v Kamniku je imenovan «tiljerijski tehniški polkovnik Vladimir Deroko. Nadalje so napredovali majorji Karl Roblek, Pavel Pašk in Avgust Lorenc v čin pešadijskega podpolkovnika, Henrik Sabotj v čin žandarmerijskega podpolkovnika, dr. Jakob Miler in dr. Bartol Piler pa v čin sanitarnega podpolkovnika. — V naši vojni mornarici so imenovani: poročniki bojnega broda Vladimir Pfeifer, Milan Domanjko in Nikola Steinli za kapetane korvete; poročnika fregate Ivan Havel in Vladimir Kostanjevec za poročnika bojnega broda 2. razreda; mornariški tehniški kapetan 2. razreda Rudolf Kunc za kapetana 1. razreda in strokovni podoficir Fran Ogrizek za strokovnega podporočnika.

Za našo dečo. Pokrajinska uprava za Hrvatsko je odposlala te dni posebno delegacijo v Cirkvenico, da pregleda tamkajšnji novozgrajeni «Dečji dom», čegar gradbeni troški znašajo nad dva milijona kron. V «Domu» je prostora za 200 otrok. Ze v bližnjih dneh odide v Cirkvenico prva partija otrok, ki bodo oskrbljevani deloma brezplačno, deloma

proti odškodnini. Otroci ostanejo v Cirkvenici mesec dni.

Enkratne podpore za rentnike. Načelstvo Pokrajinskega zavoda je sklenilo dati najpotrebnejšim rentnikom P. z. 71.850 Din izredne, enkratne podpore v omiljenje najhujše bede. Načelstvo je sklenilo, da naj znaša podpora invalidom največ 1000 Din, odnosno 500 Din in otrokom sirotam največ 800 Din. Na posamezne rentnike odpadajoča vsota se je že nakazala po čekovnem uradu.

Izplačevanje šestodstotnih kronskih in dinarskih državnih bonov podaljšano. Po brzojavnem pooblastilu generalne direktorije državnih dolgov v Beogradu D broj 9806 z dne 14. maja se bodo šestodstotni kronski in dinarski državni boni še naprej izplačevali, kolikor niso bili izplačani že do dne 1. maja 1923. Izplačevanje se vrši za vsa Slovenija — kakor doslej — samo pri finančni deželni blagajni v Ljubljani.

Znati se mora. Pretekli mesec sta šla ljubljanski župan Perič in podžupan Stanovnik v Zagreb pogledat sejem. Ker se govori, da sta dobila po 1000 Din za to pot iz mestne blagajne, vprašamo oba gđ. ali je to res? — Prejšnja ljubljanska župa na sta imela svojo vprego. Sedanjí župan in celo podžupan pa uporabljata tudi ob nedeljah mestno konje. — G. občinski svetnik Piro je reprezentiral mesto Ljubljana pri procesiji v Trnovem. Mož je pobožen. Iz mestne blagajne mu je bilo nakazano 1000 Din za «ofer». Piro je uradnik na pokrajinski upravi, kjer očitno nima nič posla, ker ga je vedno videti drugod. Ob pogrebu dr. Verstovška sta z g. Tokanom dobila vsak po 1000 kron za pot.

Snežene Binkošti pred 50 leti. Na binkoštno soboto dne 31. maja 1873 popoldne ob 4. uri je začelo snežiti ter je padal sneg nepretrgoma do dne 1. junija do 9. ure dop. Snega je padlo toliko, da ga je ležalo nad 2 dm še dva dni. Pred Binkošti je deževalo zdrizoma tri dni ter je postalo zelo hladno. Vse drevje je polomilo in nato je prišla še slana. Na Binkošti je tudi poznejša leta čisto snežilo, toda take katastrofe, kakor pred 50 leti ni bilo več. Letos imamo pred Binkošti po vročih tednih in suši zopet nekaj mrzlih deževnih dni. V četrtek ponoči je padal po hribih in gorah obilen sneg. Golica in sosedje so vsi v snegu. Barometer, ki je v petek padal, se je v soboto začel dvigati in vreme se je končno zopet zjasnilo. Ker je hladno, je upati, da bo pri tem ostalo. Vsaj sneženih Binkošti kakor pred 50 leti se nam menda letos ni bati.

Mariborski železniški most je odslej po naredbi vojnega ministrstva zastražen za vojaški straži. Straža je postavljena na obeh straneh mostu in na obrežju ter smejo hoditi čez most samo železničarji-uslužbeni. Vsako postajanje pod mostom zlasti v bližini stebrov je strogo zabranjeno in tudi splavi se ne smejo pod mostom zadrževati.

Porotno zasedanje v Celju. Pri okrožnem sodišču v Celju prične drugo letošnje porotno zasedanje dne 4. junija.

Obmejna veterinarska postaja na Sušaku. Dosedanja obmejna veterinarska postaja pri Sv. Ani je po vladni odredbi premeščena na Sušak. Veterinarske posle na Sušaku bo vršil tamkajšnji županijski veterinar.

Električna centrala v Sarajevu. Kakor poročajo iz Sarajeva, namerava tamkajšnja mestna občina najeti večje posojilo, da si zgradi moderno električno centralo.

Nevarnost zaradi golubaških komarjev odstranjena. Silna nevarnost, ki je grozila prebivalstvu v kruševskem okraju v Srbiji zaradi znanih golubaških komarjev, je sedaj odstranjena. Sredstva, ki so jih seljaki uporabljali proti tem škodljivcem, so se izkazala kot uspešna. Vendar pa so komarji napravili v okraju veliko škodo. Uradno je namreč ugotovljeno, da je v kruševskem okraju od pikov teh mušic v nekaj dneh poginilo 281 krav, 357 prašičev, 165 ovc, 50 koz in 8 konj.

Novo vojašnice v Osijeku. Poveljnik osiješke divizije, general Mitrovič, se bavi z načrtom, da izprazni stare vojašnice in tamkajšnji trdnjavi ter zgradi moderne vojašnice na velikem prostoru med sedanjo topničarsko in sapersko vojašnico. General je že stavil tozadevne predloge vojnemu ministru in se nadeja, da bo njegov načrt odobren.

Naravni plin v Bečkereku. V Velikem Bečkereku je te dni neki vodnjak ob priliki poprave mestnega vodnjaka naletel na izvir zemeljskega plina. Obvestil je o tem tamkajšnji mestni magistrat, ki je odposlal komisijo na lice mesta, da se prepriča o dejanskem stanju. Pri raziskavi se je ugotovilo, da prihaja tamkaj na dan naravni plin. Izdatnost plina bo preiskavala še posebna strokovna komisija.

Bacil tifusa v subotičkih vodnjakih. Kakor poročajo iz Subotice, so zdravniki v nekaterih tamkajšnjih vodnjakih ugotovili bacile tifusa. Domneva se, da je umrl vsled uživanja vode iz okuženega vodnjaka tudi dr. Varza, ki je bil, kakor znano, zaradi veleizdaje obsojen na 12 let ječe. V vodnjaku okrožnega sodišča so našli strokovniki bacil tifusa. Madžarski listi so bili razširili vest, da je bil dr. Varza v ječi umorjen.

Po samomoru — dolarska dedščina. Iz Kočevja se nam poroča: Pred nekaj dnevi je prodal posestnik Kump v Oneku pri Kočevju svojo posestno polovico. Ko se je streznil, se je kesal nepremišljenega dejanja in zažgal hišo, kakor je šel in se obsedel. Med tem pa je podedoval v Ameriki — tako privedušejo —

večje vsote dolarjev. Alkoholižem zvezema vse čim bolj opasne dimenzije in rodj usodne posledice.

Nesreča. V pondeljek je peljal železničar France Prešeren s kolodvora na Joseničah sod s 800 litri kisa. Na klanecu pod Savo mu je sod zdrknil z voza. Mož je padel in sod je šel čez njega, ki ga je precej občutno poškodoval. Prepeljali so ga v bolnico.

Železniška nesreča. Iz Beograda poročajo, da sta v bližini ripanjske železniške postaje trčila skupaj osebni vlak št. 172, ki je vozil iz Beograda proti Nišu in rezervna lokomotiva, ki je s polno paro vozila proti ripanjski postaji. Lokomotiva se je z vso silo zaletela v vlak. Obe lokomotivi sta bili popolnoma demolirani in poškodovanih precejšnje število vagonov. K areti ni bil nikdo težje poškodovan. Po štirurnem delu je bil promet zopet upostavljen.

Velika golufija v Vojvodini. Pred meseci se je v raznih mestih Vojvodine pojavil drzen pustolovec Laza Petrovič iz Mora, ki se je raznim tvrdkam in bankam predstavljal kot zastopnik velikih tvrdk ter izjavil, da je tudi on sam lastnik velikih zalog blaga. Osleparil ni samo več trgovcev, ampak tudi nekoliko bank ter sklenil z njimi kupčije. Tako je Petrovič izvalil približno tri milijone Din. Doslej je prijavilo enajst tvrdk, ki so bile osleparjene za znatne vsote. Preiskava je bila te dni končana. Glavna razprava se bo vršila dne 21. maja pred sodnim stolom v Subotici. Petroviča bodo zagovarjali 4 odvjetniki.

Tihotapci svilo. Svila, katere uvoz je deloma prepovedan, deloma visoko carinjen, se zato zelo tihotapi v našo državo in mnogi trgovci so bili zaradi tega že občutno kaznovani. Tihotapstvo mora res veliko «nesti», ker kljub težkim kaznim ne preneha. V Novem Sadu je bil pred nedolгим časom neki dr. Hinko Hirschl, član zagrebške tvrdke Filip Hirschl i drug prijatelj tihotapstva s svilo. Čez par dni je bil po bogve čigavi intervenciji puščen na svobodo. Sedaj je pa ta Hirschl zopet kaznovan od carinskih oblasti na globo 800.000 Din, obenem je pa odredil veliki župan preiskavo proti novosadskemu velikemu kapitanu policijskemu šefu Varičku, ker je Hirschla izpustil iz zapore.

Drobne vesti. Na dolenskem kolodvoru v Ljubljani je bilo iz nabiralnega voza ukradenih 62 kilogramov podplatov in več kilogramov čokolade v skupni vrednosti 7116 Din. — Iz pisarne državne uprave Windschrätzovega posestva v Planini je doslej neznan tat odnesel pisalni stroj, vreden 4000 kron.

Razbijalec šip. France Zagar, delavec nestalnega bivanja, je prišel v sredo zvečer zelo pijan v Cottičevu gostilno na Martinovi cesti v Ljubljani. Gostilničar mu iz previdnosti ni hotel dati pijače. To je Zagarja tako razkažilo, da se je spravil nad gostilniška okna in začel razbijati po njih. Napravil je gostilničarju precejšnjo škodo, sam pa se je pri tem tako močno obrezal po rokah, da je moral po pomoč v bolnico.

Ciganški salonski orkester koncertira na binkoštno nedeljo in pondeljek v hotel-restavraciji «Bellevue» nad Ljubljano. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstopnina prosta.

Danes koncert v hotelu «Tivoli» od pol 4. do 8. ure zvečer. Godba Dravske divizije. Vstopnina prosta.

Novo tovarna. Z zadovoljstvom moramo beležiti nov prirastek v naši industriji. Osnovala se je namreč «Eta», tovarna gorčice, družba z o. z. v Kamniku pri Ljubljani. Podjetje je opremljeno z modernimi stroji ter bo na podlagi najboljših surovin proizvajalo najkvalitetnejše blago, tako, da si bo gorčica «Eta» brezdvomno hitro osvojila jugoslovanski trg. Glej današnji oglas!

Velikan Bešter v Ljubljani je zopet razstavil moderne in okusne slike pred svojim ateljejem «Helios» na Aleksandrovi cesti št. 5.

«Pekatec», to je jed! Rad jih je rospod in kmeti! So najcenejše, ker se zelo nakuhaajo.

Priporočamo «Divadent» antiseptično zobno pasto kot prvovrstni domači izdelek. Opozorjamo na oglas v današnjem inseratnem delu.

«Tvorcnico drož» Makso Zalokar, d. z. o. z. Ljubljana, je prevzela delniška družba pivovarne «Union» ter bo poslovala samo v svoji novozgrajeni tovarni za kvas in špirit, Celovška cesta. Opozorjamo na današnji oglas v inseratnem delu.

Dopisi

JESENICE. Dve zanimivi prireditvi smo imeli v zadnjem času, ki sta nam prinesli lep užitek. V soboto, 5. t. m. : priredil konservatorist Anton Šubelj Sokolskem gledališču koncert s prav peštrim sporedom. Ugajali sta zlasti artilj iz opere «Carmen» in Rigoletto. Šubelj razpolaga z jako simpatičnim baritonom, ki prihaja posebno v nižini do polne veljave. Zvest in dovršen spremljevalec na glasovirju mu je bil domačin Lukman, ki je igral tudi nekaj samostojnih točk tako precizno, da lahko nastopi še pred tako razvajenim občinstvom. — Dne 6. t. m. pa je vprizorila šolska mladina s Koroške Bele otroško igro «Pehta», ki jo je dramatiliziral učitelj J. Bulovec. Igralci in igralko so igrali tako ljubko in dobro, da je bil aplavz po vsakem dejanju prav zaslužen. Posebno je ugajal nagajivček Malek s svojimi živahnimi in naravnimi kretnjami; tudi Mojca s svojim prikupljivim glasom je dobro pogodila slepo revico. Učiteljstvu s Koroške Bele vsa čast! — Ljubljansko pevsko

društvo «Slavec» priredi na binkoštni pondeljek, ob 4. popoldne v sokolski telovadnici koncert. Nastopi nad 70 pevcev in pevke.

VINICA. Te dni je bila na Vinici obravnava v Vrhovci in njihovim zglasnim bivšim župnikom Jeričem. Jerič tož Vrhovce za bero. Tri milijone tristošest kron in še nekaj znaša ta terjatev za dve leti od 93 posestnikov. Terjatev mu je pokrajinska uprava odobrila in dala nalogo okrajnemu glavarstvu, da lo potom rubežni iztirja. Zaslila pa ni Vrhovcev, da bi zvedela in se prepričala, jeli ta terjatev tudi pravilna in pravična. Prav po turško je obsodila Vrhovce na plačilo. Ze samo vsota 3,300.000 kron bi morala vzbuđiti sum, da je pretirano postavljena, kar tudi Vrhovci lahko dokažejo, a žal jih nihče ne vpraša in ne posluša. To je pač jasen dokaz, da je ta popovski davek večji od vseh drugih davkov, kar jih kmetje plačujejo državi. Zadevi bomo posvetili vso pozornost.

SLATINA RADENCI. Pot me je pripeljala tudi mimo postaje Slatina Radenci. Ogledal sem si tudi zdravilišče. Krasen park z lepimi nasadi. Od daleč že blišči marmorna spominska plošča. Stopim bližje in nsem mogel verjeti. Na plošči se blišči napis: «Dem Gränder der Anstalt C. F. Henn in dankbarer Erinnerung». Pozneje mi je priprosto mojpasnili razmere. Lastnik inozemski državlján, si misli ustanoviti v tem lepem kraju popolnoma nemški otok. Od najvišjega do najnižjega uslužbenca mora vse govoriti nemški. Tudi od države nastavljenega zdravnika, ki mu je nakazala stanovanje stanovanjska oblast, bi se rad znebil. Krog sebe hoče imeti samo Nemce in nemškutarje. Naj ne izziva preveč našega narodnega ponosa.

TR-OVLJE. Ravnatelj naše cementarne, pruski državlján Wormser, se očitno še vedno ne zaveda, da živi med nami kot tujec-gost. Ko ga je zadnjič deputacija «Orjune» opozorila na besede, ki jih je izrekel napram trem invalidom «Mit der windischen Bagage will ich nichts zu tun haben», mu seveda ni bilo prav in je postal še bolj srdit. Njegov zvesti oproda je paznik Tome, ki obkłada svoje ljudi celo s psokvo «Verfuchte Nation». Poklical je tudi vse svoje paznike in jim strogo prepovedal vstop v Orjuno. On da stoji trdno in da se ga kot nemškega državljána ne sme pragnjati v nobenem slučaju. Seveda pa ni omenil, kako se ima on ravnati napram nam, ako hoče živeti med nami in uživati našo gostoljubnost.

STUDENCI PRI MARIBORU. Dne 13. t. m. je uprizorila dekliška osnovna šola v Studencih v Narodnem gledališču v Mariboru krasno mladinsko trodejanško «V kraljestvu palčkov», čarobno spevoigrso s spremljevanjem orkestra železničarske godbe «Drava» pod vodstvom kapelnika g. Skaččaja. Predstava je ob nabito polnem gledališču prav dobro uspešala; dolge vrste mladine so se solzlih očih vračale od blagajne brez vstopnic, ki so bile že razprodane. Da se omogoči posej vsem onim, ki se iz različnih vzrokov niso mogli udeležiti prve predstave, ozirsi jo žele ponovno ogledati ter preživeti par uric neskaljenega veselja v bajnem kraljestvu palčkov in vil ter se naslajati ob zvokih godbe, se ponovi spevoigra na binkoštni pondeljek ob 15. uri istotam. Tako se nudi tudi okolčanom lepa prilika za posej.

KOZJE. Naš kaplan ustanavlja s pomočjo klerikalnega privranganega agitatorja v našem trgu «Orla», zavaja nevedno šolsko dečo in jih vpisuje brez dovoljenja starišev med člane. Vprašamo šolsko oblast, ali je dovoljeno, da ta božji namestnik zastuplja nedolžne otroke s svojimi politikujočimi nazori? In stariši! Ali Vam je po volji, da se Vaši otroci uče mesto verouka le sovraštvo do bližnjega? Svetujemo g. dekanu, da pošteno pouči svojega namestnika o dolžnosti njegovega poklica. — Kaplanu primerno neotesanost moramo imenovati njegovo naročilo otrokom, da pobirajo med službo božjo po trgu prispevke za Orle od vseh tržanov. Ali ni v Kozjem ničesar nujnejšega kot družabnost razdirajoča kaplanova politika? Če hočete izzivati, smo pripravljeni, da se Vas primerno otresemo. Za danes Vam svetujemo, da se brigate le za Vašo službo, kar je za Vas potrebno, drugo pa pustite na miru. Privranganemu agitatorju pa nujno svetujemo, da pobere šila in kopita in po bližnjaci odrine tja, od koder je prišel, sicer bomo segli po samopomoči. Tržan.

POLZELA. V nedeljo, dne 27. maja popoldne ob pol peti uri se vrši v društvenih prostorih abstinenčnega kluba «Išnjev križ» na Polzeli, občni zbor, h kateremu se vsakdo vabi.

Čevlji domačih tovarn Peter Kozina & Ko. z zamko «Peko» so najboljši in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Tisk Delniške tiskarne. d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Pr. Brozovič.

Barvne blazine
za pisalne stroje Yost, Sun,
Star, Blohensenderfer
THE REX Co, Ljubljana

P. n.

Čast nam je, Vam javiti, da smo se s tukajšnje

tvornico drož in špirita Makso Zaloker, d. z. o. z. v Ljubljani

v tem smislu sporazumeli, da bomo točno in solidno postregli cenj. odjemalce te tovarne odslej s prvovrstnim kvasom, izdelanim po navodilu združenih tovarn za kvas Mautner in Springer, Wien, v svoji novi zgrajeni tovarni za kvas in špirit. Prosimo za Vašo naklonjenost in obilna cenj. naročila.

Zagotovimo Vas rečne postrežbe z blagom prvovrstne kakovosti.

Z odličnim spoštovanjem

Delniška družba pivovarne „Union“
Ljubljana.

P. n.

Ozraja se na predležče naznanilo, dovoljujemo si Vam sporočiti, da smo se s tukajšnje Delniško družbo pivovarne „Union“, Ljubljana 7, sporazumeli v tem smislu, da ji odstopimo odslej postrežbo cenj. svojih odjemalcev.

Zahvaljujoč se Vam za doslej izkazano naklonjenost, Vas obenem prosimo, da isto ohranite tudi v bodoče prevzemnici naših poslov tovarni

Delniški družbi pivovarne „Union“

ki Vas bo z vedno svežim in prvovrstnim izdelkom iz svoje novozgrajene tovarne za kvas, izdelanim po navodilih združenih tovarn za kvas Mautner in Springer, Wien, postregla in gotovo v vsakem oziru zadovoljila.

Z odličnim spoštovanjem

Tvornica drož in špirita
Makso Zaloker, d. z. o. z., Ljubljana.

Preklic.

Podpisanec sem, vračaje se po železnici z Jurjevega sejma, v Radočah vprilo mnogobrojnega občinstva hudo razžali boštanjsko učiteljstvo s tem, da sem ga obdolžil, da prepoveduje otrokom pozdravljenje s „Hvaljen Jezus.“ Preklicujem in obzalam ta svoj nedostoin čin in se zahvaljujem učiteljstvu v Boštanju, da mi je odpustilo in odstopilo od sodnega preganjanja pod pogojem, da objavi ta svoj preklic v dnevnikih „Jutru“ in „Slovincu“ ter v tedniku „Domoljubu.“ Obvezujem se nadalje, dati „Jugoslovanski Matici“ znesek 50 Din in plačati vse stroške poravnalnega postopanja.

Konjsko pri Boštanju, dne 13. maja 1923.

966

Jakob Šinkovec.

„Plemenita kosa“

je najboljša rezilo sedanosti. Garantirana, po kakovosti neprekosljiva. Vsaka neugajajoča kosa se zamenja, ali se vrne denar. Kdor hoče dobro kositi, naj si nabavi „Plemenito koso“, ki se dobi v vseh velikostih.

Glavna zaloga za Slovenijo:

MIHAEL OMAHEN, Višnja gora.

Na zalogi vsakovrstni najboljši brusilni kamni (osle). — Kose se pošiljajo tudi v komisijo in se neprodane po seziji vrnemo nazaj.

862

Za birmo

poceni ure, zlatino in srebrnino nudi

Ivan Pakiž

Ljubljana, Stari trg št. 20.

Kupi se posestvo, mlin, žaga

ali kaj sličnega v vrednosti 3 do 4 milijone kron. Pismene ponudbe pod „V gotovini“, na Aloma Company, anonimna družba, Ljubljana, Kongresni trg 3.

„Koranit“

zajamčeno pravi asbestni skril za kritje streh.

KORANIT ne premoči, ne odzobe, se ne lomi in ne trga, je popolnoma neopojen proti ognju, toči in viharju, tehta na 1 m² samo 12 kg, je neomejeno trpežen, je boljši kot vsi osterniti, je najboljša in najcenejša streha, ker ne potrebuje nikdar popravila.

735

Fran Hočevar
Zirovnica-Moste, Gorenjsko

Gradbeno podjetje

Ing. Dukić i drug

Ljubljana

Bohorličeva ulica št. 24.

40

Parnik

„LEVIATHAN“

Najmodernejši, največji in najluksurjoznejši oceanski parnik. Najvišje zmoglosti iznajdljivosti, znanosti in moči kapitala so vtečene v izdelavi tega divnega parnika. Neprimerljiva udobnost v vseh razredih.

Prva vožnja v New York dne 17. julija 1923, potem 7. avgusta, 28. avgusta itd., vsake tri tedne od Southampton-Cherbourg. — Podrobna pojasnila potom spodaj navedenih naslovov.

BREMEN — NEW YORK

Direktna zveza s krasnimi ameriškiimi vladnimi parniki. Neprekosljivi po udobnosti, čistosti in laborni oskrbi. Hitro in varne ladje.

„Georg Washington“ „President Fillmore“ „President Harding“
„President Roosevelt“ „America“ „President Arthur“

Zahtevajte podrobna pojasnila in brodarški list št. 216.

Ugodna prilika za prevažanje blaga.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
BEOGRAD, Palata Beogradske Zadruga.

864

S francosko

CABLE

vozijo vsi poznavalci auto pneumatike.

Zakaj? Ker se vozi z njo najsigurneje in stane na kilometer najceneje. Zahtevajte cenik!

Stock Jugo-Auto d. z. o. z. Dunajska cesta 36

Pozor, gostilničarji in trgovci!

V moji kleti se dobi pravo dalmatinsko vino, belo in črno, po najnižjih cenah in v steklenicah zaprto čez cesto, ravnotako pravo olivno olje na debelo.

Kdor hoče dobro postrežen biti, mora k meni priti, ker jaz točim solidno, pošteno (nekrščeno) blago, ki ni drago.

Jerko Koščina

Maribor, Barvarska ulica 3.

871

„ETA“ tovarna gorčice

družba z o. z.

v KAMNIKU pri LJUBLJANI
proizvaja:

„ETA“ gorčico (senf) najfinejšega okusa in ker je „ETA“ gorčica iz izbranih sirovin, je „ETA“ gorčica odlične kakovosti in poizkusite zagadelej „ETA“ gorčico, katera bo prijala Vašemu okusu ter zahtevajte pri Vašem trgovcu edino le „ETA“ gorčico!

859

Keva Jugoslovanska Industrija! Prva jugoslovanska Industrija!

RAZPRODAJA!

Pozor! Razprodaja Pozor!

vsakovrstnih naramanic iz domače tovarne

M. Turnšek

po znatno znižanih cenah, dokler traja zaloga.

Razprodaja na drobno in debelo ob sredah in sobotah v Sodni ulici št. 1, v ostalih dneh natančne informacije v pisarni Urada za pospeševanje obrti

v Ljubljani
Dunajska
cesta 22.

Pozor! Pozor!

RAZPRODAJA!

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarov Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Schwegelhofer, Original Stingi itd.

:: JERICA HUBAD roj. DOLENC ::
LJUBLJANA, Hlišerjeva ulica 5.

„Električna zadruga“ v Zagorju ob Savi zadružnega monterja

razpisuje mesto (obratovodjo) v stalno namestitev. — Interesenti naj predložijo svoje kvalifikacijske listine in pogoje Zadrugi do 24. t. m. — Nastop službe takoj. Opomba. Zadruga uporablja samo nizko napetost 380/220 voltov za hišno in cestno razsvetljavo.

867

AKO HOČETE PRODAJATI v SRBIJO

je neobhodno potrebno, da inserirate v srbskih časopisih. Zato zahtevajte ponudbe in proračune pri

ALOMA COMPANY d. z. o. z.

Centrala Ljubljana
Kongresni trg 3

Beograd podružnica
Brenaska ulica 9

865

ARKO COGNAC MEDICINAL

Naši zunanji odnošaji

Vicekonzul francoske republike
Paul Jos. Flach:

Francija in Jugoslavija (Posnetek iz razgovora.)

Naš urednik je te dni imel priliko se razgovarjati z ljubljanskim zastopnikom francoske republike gospodom konzulom Pavlom Flachom o odnošajih med Jugoslavijo in Francijo. Iz zanimivega razgovora podajemo v naslednjem nekatero najmarkantnejše odstavke:

Med Vašimi čitatelji pač ne bo nikogar, — je poudaril gospod konzul — ki bi mu bile velike simpatije francoskega naroda za Jugoslavijo neznanne. Takoisto najbrž ne bo nikogar med njimi, ki bi se ne zavedal, kaj pomeni za svetovni mir in za procvit obeh naših držav odkritosrčno prijateljstvo, ki nas veže.

Ko je Francija, ki jo je nasilni soed hotel uničiti, izšla zmagovalna iz težkega, vsiljenega ji boja, je čutila srčno potrebo, da pri splošnem obrambu po svojih najboljših močeh prispeva k osvoboditvi zaslužnih narodov. Od vseh moralnih uspehov zmage ji je bil ta med najdražjimi, ker odgovarja starodavnim njenim tradicijam o pravici in svobodi in tudi ker se tiče naroda, ki ima pri nas sano prijatelje.

Ustanovitev države Srbov, Hrvatov in Slovencev smo pozdravili v Franciji z odkritim navdušenjem. Z nič manjim zanimanjem spremljamo Vašo mladjo državo na njenih prvih poteh in prav nič ne dvomimo, da gre ta država spriču svojega naravnega bogastva in spriču smotrnega dela vseh svojih sinov, ki jih združuje močna vez iskrene domovinske ljubezni, pod vodstvom svojega mladega vladarja najlepši bodočnosti nasproti.

Francija je le z združenjem vseh svojih sil mogla odbiti strahoviti napad leta 1914. In le z združenimi silami vseh Francozov ji je mogoče iz lastne moči celiti svoje globoke rane. Notranje edinstvo je danes neobhodno potrebno vsem državam, stari in mladi.

Od bodočnosti Male antante je v veliki meri odvisen mir v Evropi. Zato želi Francija zasledujoč svoj ideal Mira, živeti v dobrih odnošajih z njo in posebno tudi z Jugoslavijo, s katero jo veže iskreno in brezdvomno trajno prijateljstvo.

Mednarodne zveze se ne ustvarjajo samo potom dogovorov in pogodb, temveč predvsem tudi potom duševnih stikov. Skušajmo torej vglobiti se drug drugemu v dušo, spoznavati se medsebojno, in vzajemnost, ki se že poraja med nami, požene kmalu še čvrstejših kali. Francozi nismo nikoli »izvoljeno ljudstvo«, od Boga poklicano z ognjem in mečem vcepjati svojo kulturo drugim narodom. Naše orodje je odprta knjiga naše misli, in vedno nas veseli, če kak narod ali vseljno človeštvo pride in v nji čita.

Naša želja je, da bi francosko-jugoslovansko prijateljstvo temeljilo na načelih morale in popolne enakopravnosti, ki morajo vedno voditi mednarodne odnošaje, ter da bi postalo močan faktor v interesu splošnega mira in procvita obeh držav. V kratkem bo imela Francija veselje, pozdraviti na svojih tleh Vašega junškega vladarja. Njegovo Vel. kralja Aleksandra. Prepričan sem, da bo njegov sprejem nov dokaz globokih simpatij, ki jih gojimo Francozi za vzvišeno osebo Nj. Veličanstva in za ves vrlji narod jugoslovanski.

Generalni konzul ČSR.
dr. Otakar Beneš:

Trgovski in gospodarski stiki kraljevine SHS s Češkoslovaško republiko

Med kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in češkoslovaško republiko obstoje že od početka teh dveh držav kar najintimnejše zveze. To tudi ne more biti drugače, če pomislimo, da je že od pamtveka češkoslovaški narod s slovanskimi narodi vsled krvnega sorodstva v najtesnejših stikih. Z ustanovitvijo obeh bratskih držav so bile prej bolj platične in v glavnem kulturne zveze med njima postavljene na realni temelj gospodarskih in življenjskih problemov. Takoj po osvoboditvi obeh narodov so bile sklepane vojaške in zavezniške konvencije, trgovske in carinske pogodbe in že prej navezani kulturni stiki se stalno bolj in bolj poglobljajo. Ti stiki seveda dosedaj še niso dosegli svojega največjega razvoja, posebno trgovski stiki se radi raznih zaprek dosedaj niso mogli polno razviti. Te zapreke so predvsem: dosedanja predvojna orientacija v nekaterih industrijskih strokah, dosedanja preveliki razloček med češkoslovaško in jugoslovansko valuto, razni prometni in spedijski nedostaki, konkurenca bližje ležečih držav in podobno.

Navzlic temu se razmere boljšajo od leta do leta. Industrijalno visoko razvita Češkoslovaška izvažava v kraljevino SHS svoje industrijske produkte, nasprotno pa kraljevina SHS dobavlja češkoslovaški republiki svoje gospodarske prebitke. Tako se obe državi dopolnjujeta, ne da bi druga drugi delali konkurenco. Za leto 1922. je bilo importiranih iz kraljevine SHS v ČSR 507.747 q, t. j. 1-60 % celega češkoslovaškega importa, izvoženo pa je bilo iz ČSR v SHS 1.097.408 q, t. j. 1-16 % celega eksporta češkoslovaške republike. Iz kraljevine SHS so se izvažali v češkoslovaško republiko glavno agrarni produkti, kakor pšenica, oves, koruza, bob, nadalje konji, živina, drva in kostanjev ekstrakt, slamniki itd. Iz češkoslovaške republike so se izvažali v kraljevino SHS stroji vseh vrst, ručaj in črn premog, tekstilije, perilo, konfekcijska roba, steklo, porcelan, železo, jeklo, papir, kemikalije itd. Kakor je iz navedenih številk razvidno, se da medsebojna izmena blaga tako po množini, kakor tudi po obsegu v veliki meri pomožni, kar bo služilo gospodarskemu razvoju in prosperu obeh držav.

Doseglo se bo to z medsebojnimi spoznavanjem, razstavami, predavanji, potovanji, publikacijami in inseriranjem. Zlasti bo mnogobrojen obisk bodočega ljubljanskega kakor tudi praškega velesejma zelo pripomogel prosperi propagandi za medsebojno izmenjavo agrarnih produktov in industrijskega blaga. Tudi projektirano bodoče češkoslovaško-jugoslovansko narodnogospodarsko združenje v Pragi, bo v tej smeri blagodejno vplivalo.

Generalni konzul avstrijske republike
dr. Rudolf Kohlruss:

Medsebojni odnosi Avstrije in Jugoslavije

Z novo politično konstelacijo, ustvarjeno po mirovni pogodbi, so predvsem odstranjeni bistveni razlogi prejšnje animoznosti med obema državama. S tem so omogočeni med njima dobri sosedni odnošaji in živahne gospodarske zveze. Važni momenti

pogodujejo pri tem uprav poglobitev dobrih zvez pretežno na gospodarskem polju, in sicer so to v prvi vrsti specifično gospodarska struktura obeh držav in ljudski značaj na obeh straneh.

Država SHS je poglavitno bogata agrarna država; Avstrija, v tem oziru slabše podložena, je njen najbližji konsument. Na drugi strani pa more Avstrija kot industrijska in trgovska država zadovoljivo prispevati h kritju tuzemskih potreb, predvsem v onih industrijskih granah, ki v Jugoslaviji niso zastopane. Ker se poleg tega — upoštevajoč ljudski značaj — tudi tu cenj avstrijska solidnost in realnost v trgovini, kakor obratno v Avstriji cenijo iste lastnosti Jugoslovancev, je po prejšnjih predsodkih napram Avstriji sedaj mogoč uprav vzajemni razvoj dobrih sosednih odnošajev v splošnem in posebej še v gospodarskem oziru.

Dosedanji razvoj po končani vojni deloma upravičuje ta pozor. V avstrijskih tovarnah, rudnikih, gospodarskih zavodih in v kmetijstvu so neovirano v velikem številu zaposleni pripadniki jugoslovanske države navzlic veliki brezposelnosti, ki vlada v republiki; na avstrijskih visokih in strokovnih šolah se cela vrsta jugoslovanskih državljanov posveča raznovrstnim študijam in so jugoslovanski gostje v Avstriji sploh pristočno dobrodošli. Na drugi strani pa strokovno izsolane avstrijske moči uspešno sodelujejo v tuzemski industriji in ekonomiji. Upati je, da bodo tu naseljeni Avstrijci v bodoče uživali enako gostoljubnost in mogli neovirano izvrševati svoje poklice kakor v Avstriji naseljeni državljani kraljevine SHS.

Nadalje je že pred časom ugotovljena konvencija med obema državama z olajšavami v malem obsejnem prometu ublažila mučne obojestranske ovire.

Upati je, da se tudi doslej še neodstranjene težkoče bližajo skorajšnji in končni rešitvi. Čim bodo uveljavljene konvencije, ki so bile sklenjene povodom obiska avstrijskega zveznega kancelarja dr. Seipla v Beogradu in ki so v Avstriji po večini že pasirale parlament, bodo tudi vse doslej še neprečiščene večje difference — predvsem medsebojne sekvestracijske mere — odstranjene.

Preko odstranitve teh nedostatkov samih pa se tudi v pozitivni smeri opažajo konture tesnejše izgraditve medsebojnih odnošajev na gospodarskem polju: predvidena so pogajanja za trgovinsko pogodbo, ki bodo z ozirrom na navedeno gospodarsko strukturo obeh držav in stoletja stare gospodarske zveze gotovo vedla k obojestransko zadovoljivemu rezultatu. V tem in drugem oziru nudi avstrijska republika sedaj tudi s svojo valuto, ki je po velikopoteznem sanacijskem delu zveznega kancelarja dr. Seipla že nekaj mesecev stabilizirana, jamstvo zanesljivosti in solidnega kontrahanta. Naj bi že nastopno poletje vedlo vse te nastavke na zadovoljstvo obeh držav k vedno bolj prijateljski ureditvi medsebojnih odnošajev in k popolni dozoritvi istočasno z bogato žetvijo gospodarsko blagoslovljene kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev!

Bolgarska resignira na Makedonijo

Ako so poročila točna, je vlada Stambolijskega že izvedla odločilni udarec zoper makedonstvušče. Poudarjamo še enkrat: Ako so vesti iz Bolgarije zanesljive tedaj imamo za znamenovati s tem enega največjih dogodkov v politični zgodovini bolgarskega naroda. Bolgarska je resignirala na ono, kar je nekdanj vodilo in zavedlo bolgarske politične voditelje: postati Prusija Balkanskega polotoka in pre-

vzeti na njem negemonijo ter potisniti ostale narode v ozadje. Kajti resnična resignacija na Makedonijo pomeni odstop od težnj po ekspanziji in akceptiranje sedanjih meja napram Jugoslaviji, s tem pa akceptiranje današnjega političnega mesta na polotoku, vsaj napram naši kraljevini.

Trikrat se je nahajala Bolgarija blizu uresničenju svojih sanj o političnem vodstvu na Balkanu. Prvikrat je bilo to l. 1878. po sanštetarskem miru, ko je ustvarila Rusija veliko Bolgarijo, v upanju, da bo važno oporišče njenih nadaljnjih aspiracij. Takrat je veliko Bolgarijo, ki je obsegala tudi Makedonijo s Skopljem, Ohridom in Kosturom, podrla intervencija Anglije, Avstrije in Nemčije ter jo omejilo v glavnem na današnji obseg; za vprašanjem manjše ali večje Bolgarske so se skrivale rivalnosti med evropskimi veleilami.

Drugič je bilo l. 1912.—1913., ko se je nahajala Bolgarska na vrhuncu svoje moči; smatrala se je za dovolj močno, da obdrži celo Makedonijo zoper koalicio vseh balkanskih držav; posest Makedonije pa ji je bil znak in sredstvo premoči. Toda podlegla je, premogla je je že sama Srbija.

Tretjič se je nahajala Bolgarska že prav na cilju, ki je že uresničeval njene sanje, l. 1915.—1918., ko je sklenila zvezo z Avstrijo, Nemčijo in Turčijo in okupirala z njih pomočjo Make-

donijo in vzhodno tretjino Severne Srbije. V Sofiji so že izvrševali aneksijo okupiranih dežel. Bolgarija je segala do Donave in Zeleznih vratih, do Kosa, Sarplanine, Ohrida in pred vrata Soluna.

Tudi to pot je sledil padec Stambolijski pa je potegnil konsekvence iz teh dogodkov; dal se je poučiti po zgodovini in je naposled resigniral na Makedonijo.

Makedonija z dolino gornjega Vardarja in Južne Morave je geografsko središče Balkanskega polotoka. Kdor hoče imeti hegemonijo na njem, mora brezpogojno obvladati to središče. Vsaka država, ki je brez posesti te središčne pokrajine, je le periferna država, ki za hegemonijo nima potrebnih predpogojev. Vsak imperij, ki si je kdaj osvajal Balkanski polotok, je to storil iz Makedonije kot izhodišča; če sest tega predela mu je odpirala prehode nadalje na vse strani.

Resnična resignacija na Makedonijo, ako ostane trajno temeljno svojstvo bolgarske politike, pomeni tedaj jako mnogo. Danes predstavlja korak dalje k uravnoteženju političnih razmer na polotoku, k stabiliziranju razmerja med nami in Bolgarsko, in spriču tega imamo vzroka, da pripisujemo jako velik pomen nastopu Stambolijskega zoper makedonstvušče kot prvemu zunanjemu znaku tega stbiliziranja.

Kulturni pregled

Naša narodna galerija

Narodna galerija v Ljubljani je bila, kakor povzemo iz poročil o njenem zadnjem občnem zboru 9. t. m. v svojem četrtem poslovnem letu izredno agilna. Začela je z izdajami reprodukcij slovenskih umetnin in je izdala prvi zvezek z naslovom »Slovenska moderna umetnost«. Prvemu zvezku bodo sledile še druge izdaje o naši stari umetnosti in o plastiki ter arhitekturi. Album »Slovenska moderna umetnost« je zbirka najboljših umetnin, kar jih hrani Narodna galerija in je prva publikacija te vrste med Slovenci. Dalje je priredila galerija v preteklem poslovnem letu historično razstavo slovenskega slikarstva, ki je zbrala gradivo, na podlagi katerega je mogla orientacija in sistematizacija naše umetne znanosti. Razstavo je financiral lansko podjetje velesejma, obiskalo pa jo je razen srednjih šol skor deset tisoč oseb.

V preteklem letu je pridobilo društvo za svojo zbirko 80 novih del, med njimi 18 oljnatih slik starejših in modernih domačih mojstrov, 1 kip v marmorju in 61 grafičnih del za grafično zbirko.

Razstavnici prostori Narodne galerije v Soliamkem drevovalu s svojimi štirimi ne prevelikimi dvoranami so postali pretesni. Treba je bilo začeti misliti na večji lokal. Tu se je naglasila ideja, ki je bila aktualna že od ustanovitve galerije dalje, ideja lastnega doma Narodne galerije, ki bi bila slovenska galerija, razstavistična in akademijska upodabljalnih umetnosti, torej nekaka matica slovenske umetnosti sploh, kakršne nam je tako temeljito potreba. Odličnih zaslug za bodočo Narodno galerijo si je pridobil bivši pokrajinski namestnik Ivan Hribar, kateri je pri raznih darovalcih nabral za stavbeni fond galerije skupno 586 tisoč 470 Din. Občni zbor Narodne galerije ga je imenoval za svojega častnega člana. Za stavbeni fond so darovali še drugi darovalci večje vsote in s tem pospešili realizacijo lepe misli.

Zadnje čase se govori, da namerava galerija za svojo zgradbo pridobiti tivoljski grad, katerega naj bi arhitekt Plečnik predelal v monumentalno zgradbo, ki bi bila gotovo največji arhitektonski ponos bele Ljubljane, če so te govorice resnične, zakaj največji jugoslovanski arhitekt bi brez dvoma ustvaril delo, ki bo vredno bivališče slovenskih muz.

Čujemo tudi, da je mestna občina začela baje že sklenila pridobiti si v last Jakopičev razstavni paviljon. Dobro bi bilo, če bi se paviljon izročil v upravo Narodni galeriji, ki nam bo gotovo priredila v njem vsako leto nit razstav, potrebnih za razmah naše umetnosti in za poglobljenje umetnostnega razumevanja, ki je pri nas še tako malo razvito. Ako bi se to uresničilo, bi nas gotovo vsako leto posejili tudi hrvaški umetniki. Narodna galerija naj bi vsako leto priredila po eno veliko jugoslovansko razstavo. Tudi češki, bolgarski in poljski umetniki bi se pevalili na razstavo prav radi odzvali in tudi francoski slikarji in kiparji bi razstavljali, samo kriza razstavišč je kriva, da pri nas še nismo tako daleč.

Predvsem pa je treba podpreti delo Narodne galerije z vsemi močmi, gnotno in moralno. Število — 147 članov društva mora znatno narasti, če hočemo iz težkih sedanjih razmer v lepše čase.

Charles de Coster:

Ulenspiegel in Lam Dobrin

Junaka veseljaka iz dežele fliandrske

Posloveni Anton Debeljak. V Ljubljani 1923. Založila Tiskovna zadruga. Str. 551. Cena 70 Din, s poštnino 3 Din več.

Borba za svobodo vesti in verskega mišljenja je rodila največje grozote in najresničnejša junastva. Iz krvi in plamenov, z vislic in morilnih ozidov, iz mučnic in kadi, v katerih so utapjali najbolj značajne žene in mladenčce, se je razširilo po vsem svetu novo, svetlejšje, kulturnejše, človeka vrednejše življenje. Stotisoči so morali umreti kot žrtve fanatičnega papeštva in bestialnega habzburgovstva, da se je prerodila Evropa. Najslajnejša zgodovinska doba je reformna in protireformna; celi narodi so bili v nji junaki borilci za ideje, ki so večne in neumrlje ter so umirali zanje v zavesti, da je njih smrt pot pomocov v svobodo.

Kar vse so prestali v tisti dobi Čehoslovaki, Slovenci, Nemci in drugi narodi, pa so pretrpeli v postotereni grozoti: Nizozemci. Zverinstva katoliških Habzburgov Karla V. in Filipa II. proti Nizozemcem so brez primere v svetovni historiji. Od leta 1521. do 1594. sta dala

O Cankarju, o resnici in o samohvali

Zopet enkrat sem čital Ivana Cankarja. Vsakokrat ko ga čitam, me zanimajo druge vrline. Danes stopam »Za Križem«. Obstal sem pri »Juretu«, nezakonskem fantiču, ki ga je umoril ledeni egoizem kmečkoga ljudstva. Kakor zverj gonijo ti pobožni licemerci nedolžno žrtev. To niso kapitalisti-krvoseci, to je naše priprosto verno, dobro ljudstvo, ki mori, kakor da ima kamen mesto sreca Neusmiljen je Ivan Cankar s svojim narodom, brezobziren kakor državni pravdnik in pred vso javnostjo sveta mu snema krinko hinavstva.

Sram je Slovenca, ko čita tragedijo »Jureta«. Hoteli bi si dopovedati, da je Cankar pretiral. A priznati si pa moramo, da je v vseh socialnih vprašanjih in kjer gre za usmiljenje napram še bolj revnim, naše ljudstvo res tako, kakor ga slika Cankar.

In »Hlapci!« Korus v 4. aktu tvori zopet slovensko ljudstvo. Ubog učitelj, ki hoče ostati pošten, je to pot predmet njegove strasti. »Solmašter, antikrist, lakot, ubijte ga!«, to so argumenti, s kojimi vodi boj proti učitelju naše slovensko ljudstvo.

nelogičnosti socioloških rezultatov ni na pomoč prihaja tudi par inteligentov. Razvija se teorija, da se o Slovencih javno ne sme reči ničesar, kar bi kvadrilo njihov ugled na zunaj. Kdor bi to storil, je kriv narodnega izdajstva in nanj lete Dežmanove grablje.

Takih pokretov nahajamo povsod in tudi v slovenskem kulturnem življenju. Vselej je bil boj reakcije proti novim naprednejšim idejam, ki se je skrival za samohvalisanjem in obsojanjem istinitne kritike. Ni nam torej treba poseči po kraljedvorskem rokopisu, ampak dosti je, da si pozovemo kulturno zgodovino Slovencev pred oči, recimo od leta 1848. naprej. Dragocene so v tem oziru lepe študije dr. Prijatelja, Ex cathedra je bil v Stritarjevi dobi proglašen za izdajnika, kdor se je upal dvomiti, da morda ni vse zlato, kar se svetli. Konservativna struja, reakcija, je vedno imela v zakupu pristno »Slovenstvo«. Kakor danes.

Histerija samohvale je neredka bolezen, kadar se razvijajo krepke nove ideje. Danes je med nami v evoluciji narodna misel. Iz Slovencev se razvijamo v Jugoslovane. Seveda nismo nehali biti Slovenci, če naš narodni čut objame tudi Srbe in Hrvate. Drugače vzgojenih pa se nas lotevajo recidive. Vseh, a nekaterih v posebno

ludji mori. Slični procesi so pri Hrvatih in Srbih. V takih hipih reakcije se poraja strupeno nezaupanje in najhujša živčna bolezen — ki jo Nemec označuje z besedo Verfolgungswahn-sinn.

Nemec bi smel danes napisati študijo o alkoholizmu Slovencev. Radije je Slovence imenoval »magarce«, a njemu se odpušča, dasi v dnu duše vsakdo ve, da bi si Zagreb čisto drugače pogledal Ljubljano, če bi mogel, kakor to dela Beograd. G. Kalan (voden) sme Slovencev reči, da so brezumni pijanci. Ivan Cankar že ni smel tako svobodno predočevati žalostne zaostalosti našega ljudstva, kajti brž ga je dosegel cerkveni anatema. Demokrat n. pr. bi tega ne smel, sicer bi nanj zagrmelo iz avtonomističnega gozda, da ponižuje slovenski narod, da ga potem podjarmi Srb. Kaj pa bi se zgodilo če bi kak Srb tako pisal o Slovencih-pijancih, kakor piše G. Kalan, ali Slovincih brezsrčnežih in o toposti »dobrega katoliškega ljudstva«, kakor je to storil v tako klasični obliki Ivan Cankar? Mislim, da bi imeli državljansko vojno...

Tudi laudatores temporis acti smo do neke meje vsi. Staramo se in kar je bilo v mladih letih, debava na siju, ker se pozablja vse slabo. Ko so Hrvatje l. 1868. po nagodbi dobili avtonomijo, so 10 let žalovali za Bachovimi huzari. Hvalisali so jih kako iz-

borna je bila pod njimi uprava, poštna in nagla. Vsaka prememba gre na živce.

Klerikalizem pa neprestano neti na teh naravnih pojavih svoj ogenj. Verfolgungswahn-sinnu so podlegli pod temi utisi sicer dobri, svobodomiselnimozje Razdvojenosti s njihova srca in to znači sterilnost.

Mnogi so, kakor da bi bili od klerikalizma nameščeni, da v njegovem interesu zastrupljajo vodnjake in sejejo plemensko nezaupanje. Iz teh studenc-pije tudi mladina.

Vodstvo je spretno. Masa, ki veliko da na svojo izobraženost, ga ne čuti. G. Izidor Cankar n. pr. vodi svojo četico tako lepo, da se smejlja, ko čita o svoji »nesamostjosti« in vendar jo vodi prav tako, kakor vodi tisti župnik svoje kmetije v »Hlapcih«.

Kulturno delo, s katerim je zadovoljna kriva palica, je sumljivo. Kultura, ki jo blagoslovlja štrup iz Judeje, ni kultura. To je ona talmikultura Cankarjevih kmetov, ki znajo čitati in pisati in zaničujejo srbske analfabete, a so pripravljene umoriti učitelja, ki ni župnikov hlapec. Tako kulturno delo, naj bo še tako dobro mišljeno, je kompromis v korist klerikalizma.

Te dni sem čital, da nam treba nekaj Masaryka. Le mal odsev njegov bi zadoščal ljubljanski univerzi in vse njeno vprašanje bi bilo drugače postavljeno. Za nepotrební spor, ki v

veselje klerikalizma traja med nacionalno in svobodomiselnostjo in takozvanimi kulturnimi delavci, je njegov vzor nad vse poučen. Iz Husovega ke-liha se je krstil češki nacionalizem in iz Čehov ter Slovakov je ustvaril narod češkoslovaški. In nič ni v njem razdvojenosti. Spectator.

Tržaško pismo

Tržaški poulični promet. — Brezposelnost. — Kavarna in bar.

Trst, 18. majnika.

Zunanji svet si predstavlja Trst ali tako, kakor je bil pred svetovno vojno, ali pa ravno nasprotno, v — zadnjih izdihljajih. Resnici pa ne odgovarja ne ta ne ona predstava. Kdor čita v inozemskem časopisju, da je Trst brez prometa, da je tržaško pristanišče prazno, da parniki, ki prihajajo v Trst, ne privražajo niti toliko tovara, da bi se s tovarnino pokrili stroški kurjave, da po prosti luki raste trava, da je draginja velikanska, ti soči prebivalstva pa brez dela in služka, se mora naravnost začuditi, ko pride v Trst in zagleda ogromni poulični promet in mora na nekaterih krajih paziti, da se izogne tramvaju. Avtomobilom in drugim vozilom, ki drve vsevprek.

V Trstu se živi naravnost slajno! Vse kavarne polne, bifeji in bari na

ta dva kronana rablja poklati, podaviti, na grmadah sežgati, utopiti in žive pokopati preko 100.000 oseb vseh starosti in obeh spolov. Stotisoči so postali bežalci, stotisoči so pobegnili v tujino, navadno v bedo in smrt. Habsburžani pa so hujskali kakor stekla psa papež, kardinali, jezuitje, menihi in vseh vrst duhovniki. Izziivači, ovaduhji in lažnivci so si delili imetje umorjencev, po katerih sta bila glavna dediča cesarja in kralja Karel in Filip. Nizozemci pa so se upirali, imeli so poštvalne voditelje, vršile so se brezkončne bitke in morije, za porazi so sledile zmage, za zmagami novi porazi in nove morije, dokler ni končno do neba kričala groza ustvarila med borec popolno slogo. In končno je bilo vseh sedem provinc svobodnih.

Vso raskavo krasoto Flandrije, ves ponos, ves čar, ki je živel na živih in mrtvih, vso dobrotnost in humornost tega naroda je opešnil Coster v tem svojem ogromnem romanu. Verhaeren pravi o njem: «Knjiga o Ulenspiegelu je pesnik sam, a pesnik je celokupni narod. To je dežela, ki se upira proti Filipu II. španskemu in kakor se je upirala vojski svojih zatiralcev; to je veselost flandrijskih meščanov 16. veka, to je vera in vraža kmetov flandrijskih poljan, to je silna in čista ljubezen mladeničev, neoskrnjena in globoka iskrenost flandrijskih mladenk.» Ulenspiegel je Flamec in Flamci so vsi, ki so dobri in značajni, veseljak poštnjak, premogar oče Klas, blaga mati Sladka, vrazasta bednica Katalina, prijatelj debelih požeruh Dobrin, plemenito dekle Nela; romansko pa je vsa, kar je podlega, izdaškega, sebičnega in zverskega, vse, proti čemur se bori flamska duša.

Dva otročička se rodita hkratu: eden v Španiji, Filip, drugi v Flandriji, Til, sin Klasov, zvan Ulenspiegel. Filip, degeniranec in perverznik, postave krvnik, ker ga je ustvaril rabelj, Karel V. Ulenspiegel je postal mojster šale, burk in mladostnih norčij, a je bil junak dobrega srca, vrl sin moškega in marljivega težaka. Cesar Karel in kralj Filip sta se vse življenje vojskovala, morila ljudstvo in kupičila neznanske zločine. Klas, protestant, je umrl na grmadi, vladarja pa sta ziva zgnila od erohot. Ulenspiegel je ostal večno mlad, objesten, vzoren sin, vedno galanten in poreden. Hodil je krležem sveta, zabaval in vlekel ljudi, bil ogleduh, agitator in borec. Veseljak, burkež, kavalir, slikar, podobar, pesnik in vojak vse skupaj, a vse imenitno. Tako je romal po svetu, hvalil resnico in pravico ter bril norec in neumnosti, a ubjal podlost in zločin.

«Klas je tvoj pogum, zlahno ljudstvo flandrijsko,» pravi de Coster sam. «Sladka je tvoja krepka mati, Ulenspiegel tvoj duh; Nela lepa in ljubka deklica, družica Ulenspiegelova, in kakor on je neumrljivo njeno srce; Lama Dobrina napeti trebuh pa je tvoj želodec. In na vrhu bodo odiralci ljudstva, spodaj žrtve, spodaj bežele delavke, in v nebesih bodo krvavele rane Kristove.»

Iz zgodovine in usteza izročila, ljudskih knjižnic, iz arhivov ter iz narodnih bajk, pravljic in burk ter pesmi prigradnice je zajel Coster ta svoj roman. Ustvaril je umetnino, ki jih pozna svetovno slovo malo lepših, mogočnejših, presrečnejših, impozantnejših. Mnogo drastične komike, srednjeveško navno brutalnosti in odkritosrčnosti je povezal s šegami in narodnimi dovpti v silno, poetično močno in krasno, smeh, solze, ogorčenje in navdušenje izživajočo epopejo. Tedanji značaj ljudstva, plemstva, duhovščine, vladarjev, vlačug, vojaštva ter ves tedanji časovni duh se odraža v genijalni plastiki na vsaki strani romana. Zato je ta knjiga pravcato zrcalo 16. veka.

Coster je dal svojemu vledelu še posebno duhovito barvo v slikovitem stanskem jeziku. Prevajalec je izkušal rhaizantno francosko izraziti z besedami iz raznih naših narečij. Priznati treba, da je A. Debeljak v izrazih silno bogat in da je njegov veliki trud očividno, občudovanja vredno, marsikje tudi prav zelo posrečen.

Costerjev roman naj bi postal last

vsake slovenske hiše! Naj bi ga čital znova in znova vsak kulturen Slovenec, se potapljaj vanj, primerjal in razmišljal, razmišljal!

Književna zadruga v Beogradu je imela pretekli četrtek svojo petindvajseto redno letno skupščino. Podana poročila o književnem in gospodarskem delu zadruge so zelo zadovoljiva. Zanimivi so podatki o razmerju honorarjev in stroškov, ki jih je imela zadruga v preteklem poslovnem letu. Za honorarje je bilo izplačanih 41.000 Din, za poštnino in ekspedicijske publikacije pa 36.000 Din in vrhu tega še provizija poverjenikom za razpečevanje zadrugaških knjig v znesku 60.000 Din.

Izpremembe v zagrebškem gledališču. Pri zagrebškem Narodnem gledališču so imenovani za upravnika v 5. činovnem razredu Julij Benešič, za ravnatelja drame dr. Branko Gavella, za gledališkega blagajnika pa Gjuro Zirovčič.

Zagrebška drama te dni z uspehom daje Bogovičevno dramo «Svadbena let». — 14. t. m. je zagrebška drama proslavila redki jubilej. Njena suferka Hermina Rašković je praznovala štiridesetletnico svojega delovanja pri gledališču kot šepetalka. Med drugim in tretjim de-

janjem «Hasanaginice» so dolgoletno šepetalko privedli na oder, kjer ji je čestital ravnatelj drame Gavella in jo pozdravil predsednik zagrebškega lokalnega združenja gledaliških igralcev.

Glasha v Zagrebu. Zagrebška opera uprizarja te dni Straussovo «Salomo», v kateri poje naslovno vlogo ga. Ljubica Oblak-Strozzi, ki je v tej vlogi že na Nemškem dosegla lepe uspehe. — V nedeljo 20. t. m. bo sedemindvajseta matinea zagrebške filharmonije. Na tem koncertu bo izvajal dirigent Sachs z zagrebško filharmonijo Berliozovo fantastično simfonijo in Lisztov «Danse macabre», v katerem sodeluje pri klavirju pianist Stančić.

Ruski dramatik na nemških odrih. Ruski dramatik, ki živi v Berlinu, Pragi in Parizu, so sklenili dati svoja dela v uprizoritev tudi nemškimi gledališčem, ki si doslej niso mogli pridobiti najnovjših ruskih dram za svoj repertoar. Dramatik Evgen Čirikov, Semjon Juškovič, Urvančov, Averčenko in drugi so izročili znanemu berlinskemu prevajalcu v nemščino Hirschmannu celo vrsto svojih novih dram, da jih prevede v nemščino. Vsa nemška gledališča bodo igrala te drame in že sedaj se večina trudi pridobiti si dovoljenje uprizoritve.

Gospodarstvo

Pomanjkanje gotovine in samopomoč

(Iz gospodarskih krogov.)

Denarni zavodi se pritožujejo, industriji, trgovci in obrtniki pa najtežje občutijo, da vlada v naši državi veliko pomanjkanje gotovine. Svetuje in zahteva se naj Narodna banka da v promet več papirnatega denarja, a temu se protivi finančni minister.

Popolnoma pravilno je, da je finančni minister proti inflaciji. Vendar je danes vprašanje, s čim naj se zadosti upravičeni potrebi po plačilnih sredstvih, ako se poleg tega še množina papirnatega denarja v prometu stalno manjša.

Deflacijska politika pri nepravnoveseni plačilni bilanci se ne more obnesti, ker poleg tega, da je dinarjev vedno več v inozemstvu, da ni zastavljen niti draginski val, ne poznamo v večji meri niti uspešnih plačilnih nadomestkov.

Tu bi morali naša industrija in trgovina misliti tudi na samopomoč, kakor so si v takih krizah znali pomagati v Zedinjenih državah, kjer sta trgovina in industrija preživljali svoječasnno še mnogo večje krize, pa sta vendar danes med najmočnejšimi na svetu. Koristnostna posledica samopomoči je ostala trajna, da še danes ne potrebuje industrija in trgovina v Zedinjenih državah mnogo gotovine. Tako bi tudi gotovina, ki jo imamo danes pri nas v obtoku, lahko zadostovala za mnogo več industrije in trgovine kakor je imamo.

Vsa tajnost, kako izkoristiti razpoložljivo gotovino do pomočnice veljave, je v čeku z osebnim zaupanjem. Ček v Ameriki nadomestuje gotovino ne samo v industriji in trgovini, ampak celo pri privatniku, kmetu, uradniku in delavcu.

Kdor ne pozna tega modernega ameriškega čekovnega prometa, temu se zdi tak predlog nekaj newgoškega za naše razmere. Priznam, da se ne more uvesti taka novotarija v enem dnevu, ampak nekoliko dobre volje, ki bi morala priti zaradi prevelikega pomanjkanja gotovine, nekoliko pouka s strani bank ter energičnega pouka s strani časopisja, bi prav kmalu udomačilo to samopomoč. Resnica je, da imajo listi največjo vzgojevalno moč, ako se vse časopisje zavzame za eno in isto idejo.

Da se more preiti od plačevanja z gotovino k plačevanju s čekom, je predvsem potrebno, da se v tem zmislu zedinijo banke in svoje poslovanje za tak čekovni promet poenostavijo. Čekovni promet, ki naj nadomestja plačevanje z gotovino, se mora strogo ločiti od sistema, ki je sedaj tukaj v navadi in ki je absolutno nezmožno v večjem obsegu izpodiniti gotovino.

ku in dobrem življenju daleč po svetu znani tržaški «fakini». Kjer je bilo nekdanj vsega dovolj, je danes doma — črna beda. Ni prometa ni dela, ni za služka; tržaški «fakin» pa je bil za to, da je pošteno delal, lepo zaslužil in dobro živel. Danes tega ni več, in tisto, da bi delavec v neležlo popoldne naložil svojo ženo in otroke v «bram» (izvošček) in se popeljal ven iz mesta, kjer se je v okoliščinski gostilni pošteno popraževalo ob r.bah, piščancih in teranu, je zdavnaj minilo, pač za vedno.

Mali obrtnik in mali trgovec se bori z velikimi težavami. Konsum se skrčuje na najpotrebnejše in se to le v najožji meri, cenejše konfekcijsko blago izpodriva čim dalje bolj solidnejše, a zato kolikor toliko dražje rokodelsko delo, cene obratnim proročim rastejo, in če rokodelci ni obnem vratar, ki ima vsaj delavnico in stanovanje zastoj, ne more več izhajati. Mali trgovec, ki živi od malega človeka, raste in pada z njim. Uradništvo ima dohodka, ki mu dovoljujejo le najskromnejše življenje, in to dejstvo čutita tudi obrtnik in mali trgovec v svojem žepu.

Ogromna večina tržaškega prebivalstva se tako bori z življenjskimi razmerami, ki so v naravnost nepoimljivem nasprotju z življenjem, ki se kaže tuicu na tržaški ulici. A. Ekar.

Po ameriškem sistemu ne plačajo banke računometnikota nikakih obresti, razen stalnih visokim vlogam po dogovoru, zato pa ne računajo nobenih prometnih stroškov ali provizij. Strla je prejmejo človeške kajžice, ki so kolka proste, brezplačno, večja podjetja prejmejo čeke s svojo tiskarico firme. Izplačani, obrnoma obračunjeni čeki se vrnejo računometniku mesečno, da primeri svoje račune. Računometnik ima to ugodnost, da je njegov denar varen proti tatovom, da se ne more zmotiti pri številu denarja, obenem pa služi ob banke vrnjeni ček kot pobornica izvršenega plačila. Na čekovnem računu naložen denar se ne vodi v trgovskih knjigah kot denar naložen v banke, ampak kot gotovina v blagajni. Banka izplačuje čeke brez aviziranja in se izplačila stranki ne nanašajo, ker dobi stranka realizirane čeke itak vrnjene v svrhu kontrole. Tak ček honorira in izplača vsaka banka poznani osebi, čeprav je ček izstavljen na drugo banko. Glavno je na čeku podpis, na katerega mora banka za svojega klienta paziti, a da se ne more znesek na čeku zločinskih potem zvišati, mora skrbeti računometnik. V Ameriki se to običajno vrši s posebnimi majhnimi aparati, ki znesek v ček vsekajo. Ponarejanje čekov, zvišanje ali izstavljanje čekov, ako nima računometnik dobroimetja v banki, je kaznivo z zelo občutnimi kaznimi, kar daje čeku posebno zaščito.

V lažje razumevanje hočem navesti nekaj vzgledov:

Trgovec A ima pri banki B čekovni račun. Trgovec A dolguje trgovcu C 500 Din. Ker se nahaja trgovec C v drugem mestu kot A, napiše A ček in ga pošlje C-ju v navadnem nepriljubljenem pismu. (Ček se vzame samo od poznani osebi in pravilno žiriran, zato ga ni treba pošiljati v priporočenem pismu.) C prejme ček in ga vknjiži kot gotovino v dobro trgovcu A. C vloži ta ček z drugim vred v svojo banko, ki mu ček vknjiži takoj v dobro kot gotovino. Seveda, banke imajo potem med seboj obračun za tuje čeke (clearing). V slučaju, da bi se končno izkazalo, da je bil to nčvreden ali ponarejen ček, gre ček po isti poti nazaj kot je prišel. Dotičnik pa, ki je ček ponaredil ali ga izstavil, v našem slučaju trgovec A, je strogo kaznovan in njegova eksistenca je uničena. Četudi se kdaj po prestani kazni poboljša, še banke dolgo časa vodijo o njem črno piko.

Drugi primer: Tovarna D ima čekovni račun pri banki E. V soboto je izplačilo delavstvu. Vsa delavca prejme namesto gotovine ček, s katerim gre domov. Delavec je n. pr. dolžan trgovcu s špicerijskim blagom F. Temu da namesto gotovine ček in F mu izplača znesek čez račun v gotovini. F prejme več takih čekov. Te čeke vloži potem v banko na svoj tekoči račun. Banka mu vknjiži skupno vsoto v dobro kot gotovino, ne da bi se prej prepirala, ako so čeki dobri, razen v dvomljivih ali posebnih slučajih, in potem obračuna potom izravnave (clearing) z bankami, ki so plačevalce čekov. Račune, katere mora plačati trgovec F svojim dobaviteljem ali osebnim upnikom, plača istotako s čekom. Njemu ne pride niti na misel, da bi šel vprašat v banko, na katero se glasi ček, če ima izstavitelj dovolj gotovine, razen v dvomljivih slučajih in če v tem slučaju ne dvigne gotovine, ampak si pusti od banke ček certificirati (akceptirati), ako se je prepirati, da ima izstavitelj dovolj gotovine v banki; v tem slučaju akceptiranja je potem dolžnik banka in ne več izstavitelj, ček pa vloži v svojo banko, namesto da bi dvignil gotovino, kakor to stori naši jugoslovanski trgovci.

Ta proces kroženja čekov se vrši nepretrgoma. Uradnik plača hrano koncem meseca s čekom, kmet proda kravo prejme ček, trgovec plača davek s čekom itd. gotovina pa ostane v bankah in posledica je, da banke razpolagajo z gotovino, s katero bi drugače ne mogle; to gotovino izposodi industriji in trgovini, ki zopet posluje s čekom. Na ta način se trgovina in industrija razvijata z majhno gotovino, kajti ena in ista

gotovina služi istočasno mnogim gospodarjem. Ker je zaradi tega prometa vedno dovolj gotovine na razpolago, zato ne plačajo banke vložnikom na hranilne knjižice več kot 3%, posebno vezan denar pa do 4%. Več se ne more dobiti.

Naši pridobitni krogi si naj predstavljajo, koliko milijonov bi imele samo ljubljanske banke na razpolago, ako bi se pri nas udomačil ameriški čekovni sistem. Koliko gotovine leži brezobrestno kot mrtvilo v trgovskih blagajnah, ker se plačujejo vsi računi z gotovino! Ti mrtvi milijoni bi lahko rodili vedno znova nova podjetja ter nam pomagali pomnoževati narodno bogastvo!

Toda banke bi se morale otresti konservativizma, ki požre mnogo ustvarjalne energije, namreč metode, da mora biti najprej ugotovljeno za vsak ček, če se tako majhen, ali ima zastavitelj dovolj kritja. Strah pred čekom bi moral s strani bank popolnoma odpasti, kajti če potem bi odpadel tudi strah ljudem, če banke pokažejo zaupanje v ček. Občutne zaporne kazni bi goljufije s čeki znžale na nezaten minimum. Ako bi se pa res kdaj izvršila kakšna taka goljufija s čekom, za katero bi banka ne mogla dobiti povračila, bi banka tako škodo že lahko utrpela, ker bi si mogla ustvariti poseben sklad iz dobička, ko bi obrestonosno posojala denar, za katerega bi ne plačala računometnikom nikakih obresti. Hitrost poslovanja in zaupanje v ček je prvi pogoj za popularnost čeka.

Zeleti je, da bi se tozadevno oglašili naši merodajni faktorji!

Uspeh Dunajskega sejma

Letošnji pomladni dunajski sejem je bil prvi, ki se je vršil v znamenja stabilizacije avstrijske krone. Učinek tega dejstva, ki je omogočil točno kalkulacijo, se je pri sejmski kupčiji pokazal v precejšnji meri.

Zato je bilo tudi mnogo inozemskih razstavljalcev, ki so tvorili 12 odstotkov vseh razstavljalčevih vrst. V prvi vrsti je bila zastopana Nemčija, posebno izdatno v strojih za orodje, dalje v usnjatem galanterijskem blagu, tekstilih, zlatih in srebrnih izdelkih, draguljih in potrebnih za urade. Drugo mesto med inozemskimi razstavljalci je zavzemala Češkoslovaška, ki je bila zastopana zlasti v tekstilni stroki, potem s steklom, porcelanom in jabolniškim blagom, končno v zidarski stroki (kaolin in šamot). Na tretjem mestu se je nahajala Francija, zastopana posebno v tekstilni stroki (predvno vseh vrst) in parfumerijah. Nato so sledile Madžarska s poljedelskimi stroji, Švica z urami in glasbenimi instrumenti, Jugoslavija z lesnim blagom, Poljska s čevlji in usnjem, Rumunška z usnjem Italija s tekstilijami vseh vrst.

Ves sejem se je letos koncentral radi obširnih adaptacij v treh poslopih: v sejmski palači, kjer se je nahajalo luksuzno blago, v novem dvorcu (oblačila) in v Rotundi (tehnični del). Orientacija v poslopih je bila lahka in je vsak obiskovalec lahko našel, kar ga je zanimalo. Branž je bilo zastopanih okrog 1700.

Obisk letošnjega sejma je bil zelo ugoden. Izkazalo se je, da se je od lani povečalo število posetnikov iz Madžarske, Rumunske, Rusije in obrobnih držav, Kitajske, Japonske, Maroka, Avstralije in Kanade. Pripomniti je, da so prihajali kupci iz doslej na dunajskem sejmu še ne zastopanih držav, tako iz Peruja, Paragvaja, Madagaskara, Eritreje, Bornea in Fiazjskih otokov.

Na vprašalno okrožnico, v kakem razmerju stoji sejmski sejem napram pomladnemu, je odgovorilo 20,2 odstotka razstavljalcev z «enako», 29 odstotkov z «mного bolj» in «bolje» ter 15 odstotkov s «slabše», 20 odstotkov ni moglo dati odgovora, ker niso prej razstavili, a 15 in pol odstotka ni dalo odgovora. S celokupno organizacijo je bilo absolutno zadovoljnih 72 in pol, z omejitvami 5, nezadovoljno pa 7 odstotkov. Odgovorilo ni na to vprašanje 15 in pol odstotka.

Za časa sejmskega tedna je pridelila večina gledališč in druga javna dunajska zabavališča slavnostne predstave z izbranim sejmskim programom. Zelo je zanimal tudi modni ogled, katerega so pridelile prve dunajske tvrdke.

Položaj na vinskih trgih

Na domačem trgu vlada trajna kriza. V najkritičnejšem stanju se nahajajo vojvodinski vinogradniki, ki so imeli te dni v Novem Sadu zborovanje na katerem je bila zastopana tudi češkoslovaška vlada in nekaj češkoslovaških vinskih trgovcev. Sklenilo se je, da se v najkrajšem času prične izvažati vino v Češkoslovaško, in sicer v mejah kontingenta 150.000 hl. Čehoslovaki so obljubili, da bodo napravili vse za olajšanje uvoza naših vin v Češkoslovaško. V precej vendar manj težkem položaju se nahajajo tudi slovenski vinogradniki, ki imajo še obilno starih zalog in je istotako treba misliti na to, kam naj prodajo svoja vina. Samo Dalmatinci so spravili letos precej vina v denar. Cene zadnjih dni: kmetska vina v hrvatskem Zagorju 3 — 4 Din, stara vina 7 — 10 Din, črna vina 7 — 9 Din, vukovarska 4 — 5 Din za liter, dalmatinska črna 40 — 45 Din, bela 38 — 42 Din po stopinji, boljša dalmatinska bela 6 — 7,5 Din, črna 6 — 7 Din za liter. V Sloveniji se tržijo vina od 9 — 15 Din po kakovosti za liter.

Zadnje hladno vreme za razvoj vinogradov ni povoljno.

Na češkoslovaškem trgu mirno. Pokriva se samo najpotrebnejša količina. Verjetnost, da bo izvoz naših vin v Češkoslovaško uspeval, je pri teh razmerah majhna. Cene se gibljejo med 4 — 6 Kč za liter.

V Italiji kupčija zadnje dni tudi slabše uspeva. V Apuliji so bile te dni nastopne cene: 15odstotna križana vina 18 — 20 lir, črna navadna vina križana vina 14 — 15odstotna 17 — 18 lir, črna navadna vina 12 do 13odstotna 13 — 15 lir, posebno fina vina 13odstotna 10,5 — 11,5 lire. Cene po gradaciji in meterskem stoku.

Na madžarskem trgu so cene narasle ker kupuje Švica vino in ker se pričakuje nakupovanje vin tudi s strani Avstrije. Cene: 8-odstotna vina 50 — 60 Km, 9 odstotna 60 Km, velposostniška 70 Km, 10 odstotna 80 Km, 12 odstotna samorodska 140 — 160 Km, 13 odstotna 180 — 200 Km za liter.

V Nemčiji se v okolici Uterhardta gibljejo cene med 2 — 3 milioni mark za 1000 litrov.

V Franciji so notirale zadnje dni na pariškem trgu 9 odstotna črna vina 65 frankov, slabša 60 frankov, 10 odstotna 75 frankov za hl.

V Avstriji je konzum zelo padel in ni izgledov na oživiljenje vinske trgovine. Vinogradni obetajo dobro in zato so producenti popustljivejši. Tudi trgovinska pogodba z Italijo združuje kupčijo, ker se bo dobivalo iz Italije vino po nizkih cenah, česar se domači producenti nič ne veselijo. Tudi v Madžarski računalo, da se bo do jeseni z Avstrijo sklenila podobna pogodba kakor med Italijo in Avstrijo ter da bo mogla Madžarska izvažati v Avstrijo svoja vina po znanih avstrijski uvozni carini. Vse te okolnosti v zvezi s pomanjkanjem denarja povzročajo mrtvilo na vinskem trgu. Cene zadnjih dni: 10 do 11 odstotna zboljšana vina iz 1922. okrog 8000 Ka, 10 odstotna stara vina 9000 Ka, 11 odstotna 10 — 11 tisoč Ka, 12 odstotna 12 — 14 tisoč Ka za liter brez davkov. Inozemskih vin skoro ni.

TRŽNA POROČILA.

Zagrebški žitni trg (18. t. m.) Postavna baška odnosno vojvodinska postaja notiralo: pšenica 445 — 450, korusa žolta 260 — 265, bela 295 — 305, defektna 170 — 250, rž 365 — 375, ječmen za pivovarne 325 — 340, za krmo 290 — 305, oves 290 — 295, fižol pisani 500 — 600, beli 450 — 500, pšenična moka «0» 675 — 705, «2» 650 — 680, «4» 625 — 650, za krmo 225 — 230, ržena 525 — 530, otrobi drobni 160 — 170, debeli 250. Tendence mirna, nekoliko čvrstješa.

— Minimalne carinske postavke za blago iz Poljske. Iz Beograda poročajo, da je ministrski svet sklenil, da se morajo uporabljati za blago, ki se uvažuje iz Poljske, minimalne carinske postavke. Te carinske postavke ostanejo v veljavi do ratifikacije trgovinskega sporazuma s naše strani.

— Vojvodinski trgovci na sejmu v Parizu. Iz Novoga Sada je odpotovalo 20 trgovcev na pariško industrijsko razstavo. Tem bo sledilo še veliko število trgovcev iz ostalih vojvodinskih mest.

— Generalni ravnatelj carin v Zagrebu. Te dni se je mudil v Zagrebu generalni ravnatelj carin Vasa Dimitrijevič, ki je revidiral tamošnje carinarstvo in konferiral z zastopniki gospodarskih krogov.

— Podražanje vžgalic. Kakor se nam poroča so tovarne cene na vžgalice zvišale zaradi podraženih surovin in višjih delavskih plač.

— Trgovinska politika Avstrije. Avstrijski minister za trgovino in promet dr. Schürff je na obnem zboru nižjeavstrijskega obrtnega društva govoril o nalogah in ciljih avstrijske trgovinske politike. Po njegovih izjavahjnih polaga avstrijska vlada največjo važnost na ureditev trgovinsko-političnih razmer z inozemstvom. Te dni je vlada poslala delegacijo v Pariz, ki naj bi po vzorcu italijanske avstrijske trgovinske pogodbe uredila trgovinske zveze s Francijo. Za Francijo hoče Avstrija urediti trgovinske odnose s Angleži, s Češkoslovaško, s Madžarsko ter z Jugoslavijo. Minister Schürff je izjavil, da se bodo v najbližjem času izvršile priprave za sklep tarifne pogodbe z Jugoslavijo.

— Imenovanje inozemskega svetnika pri Avstrijski narodni banki. Kakor poročajo z Dunaja, je generalni direktor Švicarske narodne banke le prevzel mandat kot svetnik pri Avstrijski narodni banki. Po imenovanju bo odločil mesto vicepresidenta v direktoriju Švicarske narodne banke.

— Železniški sporazum med Rumunijo in Madžarsko. Železniška pogajanja med Rumunijo in Madžarsko so bila te dni zaključena z uspehom. Madžarske državne železnice bodo stavile Rumuniji dnevno na razpolago 150 vagonov, od katerih je 40 rezerviranih za erdeljski lesni izvoz, z ostalimi pa lahko rumunske državne železnice svobodno razpolagajo.

— Majhne svetovne zaloge sladkorja. Reuterjev biro poroča, da je sedanja svetovna zaloga sladkorja 5 odst. pod normalnim stanjem in da je zato računati na porast cen.

— Prodaja anatolskih železnic. Reuter obavlja vest, po kateri je konzorcij angleških in švicarskih bankirjev pod vodstvom Rothschilda kupil od Turčije anatolske železnice in njihovo nadaljevanje proti Bagdadu.

Šah

Sahovski turnir v Karlovih varih

Veliki mednarodni šahovski turnir v Karlovih varih je 16. t. m. započel s 15. kolom. Rezultati popolnoma odgovarjajo pričakovanju. Po dovršenem 15. kolu stoji ruski prvak Aljechin s 11 točkami na prvem mestu, Bogoljubov in Maroczy z 10 točkami na 2., Reti in doktor Treybal z 9 in pol točkami na 3., Grünfeld z 9 na 4., Nemcovič, Teichmann in Yates z 8 in pol na 5., dr. Tartakover z 8 na 6., dr. Tarrasch s 7 točkami na 7., Rubinstein in Wolf s 6 na 8., Sämisch s 5 in pol na 9., Bernstein in Thomas s 5 na 10., a Chajes in Spielmann s 4 točkami na zadnjem (11.) mestu.

Igrati se imata še poslednji dve koli in šahovski svet z napatostjo pričakuje končnega rezultata. Aljechin sicer trdovratno vztraja na prvem mestu, vendar tudi presenečenja niso izključena, ker sta mu nevarna tekmeča Bogoljubov in Maroczy z razliko 1 točke tik za petami. Vkljub temu pa se z ozirom na dejstvo, da je Aljechin že odigral svoje igre z najopasnejšimi mojstri, dá s prav veliko verjetnostjo računati na njegovo prvenstvo.

Šahovski, pa tudi kulturni svet v občini, se bo zopet enkrat moral spoštivo pokloniti — slovanskemu duševnemu velikanu, kar nas Jugoslovane vnovič navdaja z upravičenim ponosom.

O končnem izidu turnirja v Karlovih varih bomo podrobneje še poročali.

Zaključek turnirja.

Dunaj, 19. maja. z. Sinoči se je s 17. rundo končal mednarodni šahovski turnir v Karlovih varih. Rezultati so: 1.—3. Aljechin, Bogoljubov in Maroczy po 11 in pol točk., 4. in 5. Grünfeld in Reti po 10 in pol, 6. in 7. Niemcovič in Treybal po 10. 8. Yates 9 in pol, Teichmann 9 točk. Ostali sledijo v naslednjem redu: Tartakover, Tarrasch, Rubinstein, Bernstein, Wolf, Sämisch, Thomas Chajes in Spielmann.

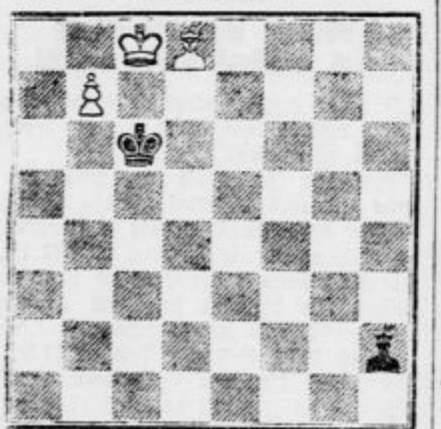
Končne študije

V naslednjem podajamo zopet dve nadvse zanimivi končni študiji, pri katerih imata oba igralca po enega tekača na črnem polju. Kljub navidezni remijski poziciji pa odloči v obeh slučajih kmet na b7 končno igro v prid belega, seveda v vsaki izmed obeh, na zunaj sicer podobnih študijah, na svoj poseben, nadvse zanimiv način.

Prva študija izvira od neznanega avtorja, druga svetovnega mojstra Laszkerja iz leta 1896. (Common Sense in Chess).

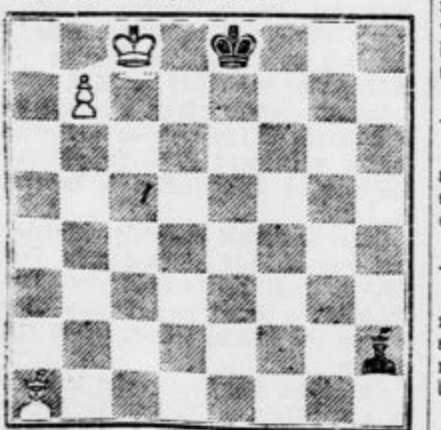
I.

Črni: Kc6, Lh2.
Beli: Kc8, Ld8, kmet b7.

II.

Črni: Kc8, Lh2.
Beli: Kc8, La1, kmet: b7.

Črke a—h od leve na desno, številke 1—8 od spodaj navzgor.

(Rešitve prihodnjaja)

RESITVE ŠTUDIJE

v št. 110 »Jutra« z dne 11. t. m.
Beli: Kf3, Lc1, kmet: f3

Črni: Kc8, Lg1, kmeta: e5, c7
Beli na potezi vleče:

1. Lc1—e3; Lg1—h2;
2. Le3—f4; Lh2—g1;
3. f5—f6; Lg1—d4;
4. f6—f7; Ld4—g7;
5. Lf4—e5+ in dobi.

Pristne kranjske klobase

vedno sveže polprekajane in suhe. Razpošilja se od 5 kg naprej.

Marija Urbas nasl.
Kamovska ulica 10 Ljubljana Kamovska ulica 10.

Mali oglasi

stanje z državnim davkom na inerte vrste do 20 besedi Din 5.—, vsaka nadaljnja beseda 50 per ved. — Plače se vedno naprej (lahko tudi v zmanjšan). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanje priloženo znanika za odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe

Priden mladenič
išče službe za popoldanske ure ali ponoči. Sprejme vsako službo. Cenjene ponudbe pod »Priden mladenič«.

Službe 1958
iščeta kuhinjski mesar in hotelski sluga z dobrimi izpizicvali. Govorita slovensko, hrvaško, nemško in italijansko. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod »Kuhinjski mesar«.

Mladenič, Gorican, mešne stroke, trgovsko nabraban, želi mesta kot drugi knjigovodja ali blagajnik pri večjem podjetju v mestu ali okolici. Gre tudi kot ekspedient in skladiščar. Nastopi takoj. Cenj. dopise pod »Gorican« na upravo »Jutra« 1920

2 ali 3 pekovski pomočniki 1889
se sprejmejo. Naslov pove uprava »Jutra«.

Inženjer-tehnolog, kemik (Rus), išče službe. Specialist za mineralne tvarine in gradbeni material. Predložil lahko izpizicvala o s uzbah v Jugoslaviji. Ponudbe na trdiko »Kamenit« Laško pri Celju, Inž. N. Berg. 1874

Šofer-avtomehanič
in elektromehanič išče mesto, tudi zunaj Slovenije. Ima dobra izpizicvala. Ponudbe pod »Avtomeh« na upravnistvo »Jutra« Celje. 1867

Pisarniška moč
zanesljiva, ki je zmožna tudi italijanske korespondence, se sprejme. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Pisarniška moč št. 1883«. 1863

Gospodična išče mesto
kot blagajničarka ali pisarniška moč. Veča je stroje-pisja in stenografija. Gre tudi izven Ljubljane. Cenj. ponudbe na upravo »Jutra« pod »Priden mladenič«.

Kontoristinja, ki je že bila eno leto namestečnica v železniški in spediški trgovini, išče mesto. Veča je slovenskega in nemškega jezika. Gre tudi za blagajničarko ali pisarniško moč v kakšno tovarno, najraje v Ljubljano ali okolico. Ponudbe na podružnico »Jutra« v Mariboru pod »Priden mladenič«.

Službe išče 1953
kot gospodinja žena s dviletnim otrokom. Gre tudi kot pomočnica gospodinj in boljšo ženo, čeprav na deželo ali k otrokom brez matere. Naslovi naj se pošljejo pod »Marljiva 1953« na upravo »Jutra«.

Absolvent trgovskega tečaja 1904
in združne šole želi mesta v kakšni pisarni. Gre tudi brezplačno. Oglase je poslati na upravnistvo »Jutra« pod »Začetnik«.

Poštna pomočnica
ali upokojenka ali na dopustu se išče. Samo vsak drug dan dela, pod »Pobersko« na upravo »Jutra«. 1936

Agilen potnik
za Slovenijo proti proviziji se sprejme za kolonijano in manu-fakturno stroko. Ponudbe pod »Agilen 1814« na upravo »Jutra«. 1814

Kroški prikojevalec
(Zuschneider), kateri je zmožen vsakršnega krojenja in je spreten, se sprejme v stalno službo. Ponudbe je poslati na upravo »Jutra« pod »Prikojevalec«. 1932

Starejša gospodinja, ki zna dobro kuhati, parketne sode pospravljati in ki ima veselje z večjim vrtem, se sprejme. Gospodinja bila bi lahko samostojno in bi imela n. razpolago še kako dekla. Ponudbe pod »Gospodinja 1934« na upravo »Jutra«. 1934

Kontoristinja-stenotipistko
za slovenski jezik, z dobrimi izpizicvali, sprejme trgovsko podjetje v Ljubljani za 1. julij. Potrebno perfektno znanje nemškega jezika in pravopisa. Ponudbe pod šifro »Vestna 1939« sprejme upravnistvo »Jutra«.

Kontoristinja
z večletno prakso, veča stenografija, stroje-pisja in tudi nekoliko knjigovodstva, išče primerno službo. Ponudbe pod »Marljiva 1928« na upravo »Jutra«. 1928

Mesta blagajničarke
ali kontoristinja v trgovini ali hotelu išče gospodično, veča jezikov, stroje-pisja in pisarnjskih del, oziroma kot vzgojiteljica k boljši družini za letovišče. Ponudbe na upravnistvo »Jutra« pod »Poštena in vestna«. 1957

Učenoa, 1990
ki je fizično močno razvit in ki je z dobrim uspehom dovršil večrazredno osnovno šolo, sprejme v trgovino s mesnim blagom, Gustav Sešek, trgovec, Dobova.

Plačilni natakav
z lepimi izričevali, išče službo. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Zanesljiv 1997«. 1997

K industrijskemu podjetju 1982
v večjem kraju na deželi se išče kot kontoristinja zanesljiva moč, veča knjigovodstva in korespondence v slovenskem in nemškem jeziku. Ponudbe pod »Zanesljiva 1982« na upravnistvo »Jutra«.

Oakrbnik, 1961
absolvent kmetijske šole, z večletno prakso, želi, mesta na večjem posestvu ali gradbi. Nastop lahko takoj. Ponudbe pod »Večak« na upravnistvo »Jutra«.

Krojaškega pomočnika
dobro izvežbanega, in vajenca sprejme takoj Simon Jauc krojaški mojster, Rače pri Zidanem mostu. 1942

Stenograf(inja)
za ves ali pol dneva (tudi začetniki), s znanjem stroje-pisja in morda tudi nemške stenografije se takoj sprejme za odvisniško pisarno v Ljubljani. Podrobne ponudbe pod »Ugodno« na Aloma Company, anončna družba v Ljubljani, Kongresni trg 3. 1770

Kontorista, prvotno moč z dobrimi izpizicvali, starost med 25 in 40 let, spretnega v običajni, sposobnega tudi za obiskovne stranke, sprejme ljubljansko podjetje. Gotova plača in eventualno provizija. Vstop okoli 1. julija. Želi se slišati, ki se vrne. — Ponudbe pod »Stalnost 1938« na upravo »Jutra«. 1938

Cevlarski pomočnik
za šivano delo se takoj sprejme. V postev pride samo prvotna moč, soliden in vesten delavec; plača po dogovoru. Ponudbe pod »Soliden 1974« na upravo »Jutra«. 1974

Gospodična
iz boljše družine, dobra računarica, želi mesta blagajničarke ali praktičantje. Tudi izven Ljubljane. Ponudbe pod »Po-tena 233« na upravo »Jutra«. 1938

Solilatorka, povsem zanesljiva in izvežbana moč, se sprejme v odvisniško pisarno v Ljubljani. Po robna ponudba pod »Stalno«, na Aloma Company, anončna družba, Ljubljana, Kongresni trg 3. 1971

Kupim
Jelovih in smrekovih hlobov, od 5 do 7 m dolžina, več sto kubičnih metrov, od 25 cm naprej in okrog 150 m³ borovih hlobov, od 5 in 7 m ter 35 cm naprej se kupi, oziroma se kupijo tudi gozdi. Najve ponudbe franco postaja z opisom gozda in ceno, na upravo »Jutra« pod »Les 1917«.

Transportne vrče
za mleko, rabljene, dobro ohranjene, kupi vsako množino mlekarina Kos, Maribor, Jenkova ulica 6. 1923

Pisalni stroj, rabljen, se kupi. Ponudbe s ceno pod »Takoj« na Aloma Company, anončna družba, Ljubljana, kongresni trg 3. 1972

Vreče, rabljene, dobro ohranjene, kupi Jos. Bahovec, Ljubljana, Sv. Jakoba trg 7. 52

Stare knjige, 1921
dobro ohranjene, lepolovne in znanstvene vsebine, v vseh jezikih, se kupijo po najvišjih cenah. Ponudbe na podružnico »Jutra« v Mariboru.

Kupiti želim 1848
manjšo hišo, vsaj s tremi sobami, z vrtem, v bližini železnice v Sloveniji. Obvestila z opisom in ceno na poštni urad v Višnji gori.

Bukovo eglja, 1951
prvotno suho vilano brez prahu, kupuje stalno franko vagon nakladalne postaje Rudolf Zoré & Komp. Ljubljana.

Večje množine suhih bukovih drv 2000
se takoj kupi. Ponudbe pod »Drva 2000« na upravnistvo »Jutra«.

Bukova drva, debele, gladke cepanice, meter dolga, jesenske in zimske seče, kupujemo v večjih množinah. Ponudbe na upravnistvo »Jutra« pod »Suma«. 1988

Prodaj
Motorno kolo 1945
s priklonim vozom 5 do 6 HP, v jako dobrih stanju, je napreda. Ogleda se pri g. Florjančiču, Seienburgova ulica št. 6.

Motorno kolo 1918
s priklonim vozom prodam po nizki ceni. Poizve se pri g. Praprotniku, Jenkova ulica.

Po zntanih cenah
prodajam samo 14 dni vled p manjkajo prostora suha drva, trda in mehka (odpadki od žage), in sicer: kratko žagana po 25 para, dolga, žagana po 20 para za kg, franko skladišče. Oddaja se najmanj 50 kg skupaj, voznička mora preskrbeti stranjo. Oddam tudi večje množine žaganja. Ivan Siška, tovarna parket in parna žaga Ljubljana, Metelkova ulica 4. 1883

Pašca (nemška doga), krasna tigr, triletna, Wert-beimer blagajna št. 1, lovska puška in mali stroj za venenje je napredaj. N slovo pove uprava »Jutra«. 1882

Napredaj: 1866
popolna garitura za tovarno, prvotni težki električni stroji za izdelovanje klobas in kompletna mesarska oprema. Natančno se poizve pri g. Ivanu Rathoju, peku in gostilničarju v Rajbenburgu.

Fox terriere
psica, čisto rjava, 8 mesecev stara, se prodaj. Naslov v upravnistvo »Jutra«. 1855

Različno sobno opremo, dobro ohranjeno, radi pomanjkanja prostora nujno za cenilno vrednost prodam. Kredence s steklenim nastavkom, visoki omari za obleko, omari s stiriimi predali, pisalni mizi z nastavl, več miz in stolov, postelja, zofa, vse iz trdega lesa, likano. Omare iz mehkega lesa, več podob, zrcal, ur itd. Kralj ob železnici blizu Ljubljane, naslov pri upravnistvo »Jutra«. Obisk naj se poprej javi. 1847

Sahovske mislice, likano, iz trdega lesa, z zlatovrsto mislico, 52 o A. prodam. P. Višnjaj, Višnja gora 42. 1849

Velik salonski akvarij
na železni cvetlični mizici, z vodometno, neopasno, motorno napravo za vroči zrak, krasen, higieničen okras sob, z navodilo knjigo, prodam. P. Višnjaj, Višnja gora 42. 1850

Velik kovinat terarj
(steklena posoda) ali sobni cvetlični akprodam. P. Višnjaj, Višnja gora 42. 1851

Dva osebna avta, veliki Nesseldorfer 14/45 HP, šest se etev, mali 8/12 HP, stiri sedeži, napredaj. Cena ugodna. Na vpogled v Kolinski tovarni v Ljubljani. 1908

Poštni vox, skorsaj nov, lahak, pokrit, prost podosi, sanke za pošto, stružnica (Hobelsank) za mizarja, klada s ljakom, transmisijski kroglec (Scheibe) in vratila (Wellen), žaga (Bandsäge) napredaj. Jurij Savrčanik, Sv. Peter v Sav. dolini.

Soba, 1911 prazno ali meblirano, išče solidna gospodična za takoj ali pozneje. Ponudbe pod »Soba« na upravo »Jutra«.

Starinska jedilna soba, krasna, in namizni prt z vdelanim gobelinom, pliševa garnitura, kopslna soba, električni lestenec (Luster) je napredaj na Zrinjskega c. št. 6/II, levo. 1950

Amerikansko pisalno mizo, 1952 lepo, prodam radi selitve za 2500 Din. Pisalne mize iz mehkega lesa stanajo: ena 350 Din, druga 250 Din Ziltek, Novo mesto.

Pozori 99
Več otroških vozličkov, koleca z gumo se pocieni prodaja za od 250 Din. Ljubljana, Zvonarska ul. 1.

Ročni vozček, dobro okovan, višina koles 18 in 15 col, širina tira 24 col, dolžina 150 m, se prodaj. Naslov v upravnistvo »Jutra«.

Moško kolo, 2002
dobro ohranjeno, in zlata veržica napredaj. Gosposka ulica 4 prtiljeje levo.

Lovska pašca Dija, dreletna nemška kratkooklaka, izdelovana 1922. na ljubljanski razstavi, izvrstna do n saika in za lov na perotnino, se prodaj za 600 Din. Dr. Bratanič, Rogatec. 1992

Moderni pisalni stroj, skorsaj nov, z vidno pisavo, se radi odpotovanja ceno prodaj na Mivki št. 6, Opekarska cesta. 1934

Velika mehanična in avto delavnica
s stroji, inventarjem, in velikim prostorom na najprometnejšem mestu v Mariboru se prodaj. J. Jug, Maribor, Tržaška cesta 16. 1967

Volčje pse, 1955
šest tednov stare, izredno lepe, čistokrvne, z rodovnikom (Stammbaum) prodaj Dr. Šumenjak, sodnik v Smarju pri Jelšah.

Majerjev Leksikon, 17 zvezkov se prodaj. Naslov pove uprava »Jutra«. 1975

Fotografski aparat
13 x 18 »Universal-Rapid Aplanat« z vso opremo, dobro ohranjen se prodaj. Naslov v upravnistvo »Jutra«. 1936

Bonbardon in Ariston
s 15 pločkami, še dobro ohranjen, se prodaj. Naslov v upravnistvo »Jutra«. 1957

Tračna žaga
(Bandsäge) 700 m/m rolne napredaj. Alfred Amann Tržič. 1976

Hotellrji in gostilničarji, pozor!
Prodaj po nizki ceni 170 komadov novih vrtnih izklonih trpeznihi stolov. Naslov pove uprava »Jutra«. 1483

1500 kg krompirja, lepega, zdravega, prodaj takoj kilogram po 180 Din. Peter Ažman, posestnik in gostilničar, Bistrica 8, p. Podružje pri Podnartu. 1988

Več manufakturnega in galaterijskega blaga
se radi opusta trgovino po zelo nizki ceni prodaj. Ravnotako je napredaj nova orohova oprema za spalno sobo z marmornatimi ploščami, še dobro ohranjeno motorno kolo na 2 cil. 2 1/2 P. S. ter gramofon s 27 pločkami. Naslov pove uprava »Jutra«. 1968

Zamenjan stanovanje
obstoječe iz 4 sob, kopalnice itd., v sredini mesta, za manjši 2 sobi in kuhinjo. Ponudbe z navedbo dobre nagrade, ki se mi za zamenjavo plača, na upravnistvo »Jutra« pod »Lepa nagrada«. 1921

Letovišarji!
V prijetnem kraju savinjske doline se oddajo 2 do 3 opremljene sobe v najem, tudi s kuhinjo. Naslov v upravnistvo »Jutra«. 1930

Nemeblirani sobi, s posebnim vvhodom, velika ali dve manjši sobi, štem Ponudbe na upravo »Jutra« pod »6000 K nagrade«. 1941

Lepo, meblirano sobo
išče višji bančni uradnik za takoj. Cenjene ponudbe pod »Takoj 1913« na upravnistvo »Jutra«. 1913

Soba, 1911
prazno ali meblirano, išče solidna gospodična za takoj ali pozneje. Ponudbe pod »Soba« na upravo »Jutra«.

Eno ali dve sobi
(nemeblirani, vsaka s posebnim vvhodom), električno lučje, v sredini mesta, oddam takoj proti nagradi in dobri najemini za pisarno ali pa drema finisa gospodema s lastnim pohištvo. Ponudbe pod »Ugodnost« na upravo »Jutra«. 1925

Meblirano sobo, išče mlad trgovec (samec) z 1. junij ali najkasneje do 10. junija. Cenjene ponudbe pod »Soliden 1904« na upravnistvo »Jutra«. 1904

Lepa, meblirana soba, z električno lučjo, v sredini mesta, pri boljši rodbini se odda z 6. junijem le mirnemu zakonskemu paru. Naslov pove uprava »Jutra«. 1944

Mesečno sobo, 2003
meblirano, svetlo, želi inženir pri boljši rodbini, če mogoče s hrano. Cenj. ponudbe na upravnistvo »Jutra« pod »Gradba«.

Odda se trgovina
na zelo prometnem kraju. Več se izve pri upravnistvo »Jutra«. Celje. 1917

Dobrodošča gostilna
ali bufet se išče v najem Naslov na podružnico »Jutra« pod »51.6« Maribor. 1976

Pekarna 1931
na prometnem kraju se vzame takoj v najem. Tudi bi postavil peč sam. Ponudbe je poslati na upravo »Jutra« pod »Pekarna«.

Soba za trgovsko pisarno 1989
v bližini pošte se takoj odda. Naslov v upravnistvo »Jutra« ali pismeno pod »Pisarna«.

Gostilniški lokal, na prometni točki se vzame v najem takoj ali pozneje. Ponudbe na upravo »Jutra« 1983 pod »Gostilna 1983«.

Napredaj vila
ob veliki cesti, blizu postaje Pevnica. Vila je enonadstropna, ima sedem sob in tri kuhinje, veliko klet. — Gospodarsko poslojpe v dobrem stanu. Pri vili je tudi velik vrt. Kupec lahko dobi takoj stanovanje, in sicer dve sobi in kuhinjo. Proda se takoj zelo poceni. Franc Svare, Pevnica. 1919

Nova hiša 1916
s trgovino z mehanim blagom in vrtem bi su Krauja se radi selitve prodaj. Naslov pove uprava »Jutra«.

Hiša, 1980
četrt ure od Glavnega trga v Mariboru, s tremi sobami, vežo, shrambo, kletjo, blevi in vrtem, za 115.000 Din napredaj. Stanovanje takoj. Vprašati na podružnico »Jutra« v Mariboru.

Posestvo s hišo, v kateri je pekarija in trgovina, s blevi, njivami, gozdom, pri glavni cesti v Slov. gorah, se takoj prodaj. Cena 700.000 K. Naslov pove podružnica »Jutra« v Mariboru. 1992

Enodružinska vila
s šestimi sobami, stranskimi prostori in vrtem, 25 minut od mariborskega glavnega trga, se prodaj. Cena 130.000 dinarjev. Stanovanje pristo. Maribor, Nova vas, Vrtna 10. 1877

Novozidano hišo
s tremi sobami, kuhinjo, shrambo, gospodarskim poslojpe, prodam. Pri hiši je vrt-sadonostni, njiva, travnik; vse že obdelano. Karol Schneider, Devias pri Slovenski Bistrici. 1875

Krasna vila na Bledu
blizu Zdraviškega doma, najelegantnejše meblirana, najlepša, solinčnata, brezprazna lega, napredaj. Naslov pove uprava »Jutra«. 1929

Posestvo, 23 oralov, vinograd, sadonosnik, njive, gozd, lepa poslojpa, živ in mrtev inventar, z vinom, priložnosten kup 1.200.000 kron, okraj Maribor; žaga in mlin na paro in turbino; vila v Mariboru, moderna, s starbiščem, za polovično ceno; gozdno posestvo, 800 oralov, smreka, bukev, skupaj 110.000 m³, za sekanje, blizu vode in postaji, 8.000.000 Din;

gostilno, posestva, graščino, hiše, trgovine, torarje prodaj pisarna Zagorski, Maribor, Bavarska ulica 3. 1933

Napredaj! 1951
Moderna vila, lepa lega, prosti stanovanje, velik vrt, po nizki ceni. Elegančna najemuinska hiša, stanovanje posestvo, vrt po ceni 3 milijonov kron. Velika trgovska hiša v sredini okraja, s trgovskimi lokalom brez ali tudi s prevzetjem velike zaloge blaga za ceno 3 milijone kron. Sadjerejno posestvo s 2 1/2 orala vinograda, gospodsko poslojpe, se po jako nizki ceni prodaj. Vila na delati, 1 oral zemlje, 500.000 K. Trgovska hiše, hoteli ter industrijska podjetja. Realitetas pisarna »RAPID«, Maribor, Gosposka ul. št. 28

Lepa hiša 1909
v Stožicah št. 53, pol ure pešhoda od Ljubljane, popolnoma moderno urejena, s prost

Mladenci, 1914
23 let star, uradnik na de-
želi, želi znanja in diplo-
mazije z mladenco, staro od
17 do 20 let. Le resna pisma
naj se pošljejo, če mogoče s
sliko, ki jo takoj vrnem ali
zamenjam, na upravištvu
«Jutra» pod «Zvestoba».

Zenitvena ponudba.
Inteligenten, samski gospod
ali vdovec z 1 ali 2 otrokoma
bi lahko neverjetno krasno
preživel letošnje poletje, ako
se seznanj z gospodično in-
teligentno, srednje starosti, z
nekaj premoženjem, v srhu
poznejše ženitve. Le resne
ponudbe s sliko, ki se vrne,
pod «Letovišče 1935» na up-
«Jutra». 1935

Mlad trgovec
značajan, na prometnem kraju
Sajerske, želi znanja s sim-
patično, najraje trgovsko na-
obraženo gospojo, ki je 20 do
23 let stara in ima nekaj
premoženja, v srhu takojšnje
ženitve. Le resne anonimne
ponudbe pod «Zvestoba 1111»
na upravo «Jutra». Tajnost
zajamčena. 1935

Mladenci, 1931
33 let star, ki ima poldrugi
milijon kron premoženja, se
želi seznaniti z dekletom ali
vdovo, ki bi imela posestvo
ali obrt. Ponudbe na upravo
«Jutra» pod «Mladenci 33».

Evnika 1964
Ljubljana 1. Dvignite pismo
v upravi «Jutra». Vesel na-
redbe, pošta vrnila. K.

Premičen trgovec
z detele, 36 let star, ločen,
išče znanja z zdravo, močno
dama, ločeno ali vdovo, v
srhu ženitve. Samo resne
ponudbe s sliko na upravo
«Jutra» pod «Svoja gospo-
dinja». 2001

Resno
Kot družabnik 1946
s 400 tisoč krcami in tudi
več pristopim k večjemu pod-
jetju. Ponudbe na upravo
«Jutra» pod «Resno 26.»

4000 Din posojila
prosi nujno definitivna dr-
zavna uradnica. Vrne v me-
sečnih obrokih. Ponudbe pod
«Nesreča» na upravo «Jutra»
1915

Makulaturnega papirja
(starih novin) potrebuje dva
do tri vagone «Orient», agen-
tura Ozmo, Sarajevo, Čuko-
vičeva ulica 9. Telefon 510.
Poštni predal 88. 1901

Pozor, vodni kovači!
Zamenjam uskovalo (AmboB),
ki tehta 200 kg, za polovico
lažjega proti doplačilu teže.
Vinko Hafner, kovač, Zabnica,
p. Škofja Loka. 1892

1820 Nasnanjam
benjenemu občinstvu, da sem
v vrnil od vojakov domov v
Zalec. Prevzamem vsa v kle-
parsko stroko spadajoča dela
ter gara tiram za točno, ve-
stno, solidno in najcenejšo po-
strežbo. Ivan Sadnik, klepar.

Pisalne misle 1879
in drugo pohištvo najceneje
pri trrdki Erman & Arbar v
St. Vidu.

Coljski brivoo 1826
Koštomaj v Prešernovi ul. 19
ima na zalogi kite in lasnje
ter maskira. Fabrikacija La-
solina. Specijalna električna
masaža glave in obraza.

Zaga 1948
s celoletnim obratom v gozd-
nati okolici se vzame v najem
za večlet. Ponudbe pod «Zaga»
na upravo «Jutra».

Čiste sadne arome
(esence) za izdelavo pro-
vratnih pokalic pripravita
Srečko Potnik v Ljubljani,
Metelkova ul. 13. 1934

Pravi malinovec
in citronov sok v vsaki mno-
žini in dnevnih cenah pri-
poročila Srečko Potnik v Ljub-
ljani, Metelkova ul. 13. 1933

Vrtaloo,
nizke in visokodebelnate, le-
pih novih vrst, ter cvetlične
dekoracije oken in balkonov
priporočila sl. občinstvu Anton
Ferant, trgovski vrtnar v Ljub-
ljani. 1789

Zahtevajte povsod 1751
oško-eksportno pivo
iz zagrebške pivovarne. Iz-
vrstna kakovost. Cene kon-
kurenčne. Glavna zaloga v
Ljubljani: Bajželj, Siska.

V Bohinji! 1873
V najlepši legi Bohinjskega
jezera je Hotel Sv. Duh s 30
sobami. Po sobah je nanovo
peljana električna razsvet-
ljava Colni in kopališče so
na razpolago. Izvrstna kuhinja,
postrežba točna in solidna,
zmerne cene. Za muogoste-
vilen obisk se vlnudno pripo-
ročila Feliks Seljak, hotelir.

Pozor! 1858
Prvovrstna vina se točijo:
Haložan, liter po K 40;
Mozler, li er po K 48; Lju-
tomerčan, stari, fini, liter po
K 56. Vermut, liter po K 80.
Za najboljšo klobase in mrzla
jedila je preskrbljeno. K
obilnemu obisku in čez ulico
vlnudno vabi **Vinotoč pri**
Fridrihu v Ljubljani,
Mestni trg 13.

To je znak 1839
za «Komet», tekoče čistilo za
parkete in linolej. Otročje,
lahko delo. Učinek velikanski.
Najcenejše sredstvo. Zahte-
vajte brezplačno brošuro pri
«Komet», tvornica, Celje. —
Ouda se zastopstvo za večja
mesta.

Domačo mast 1837
prvovrstno, od 50 kg naprej
44 Din za kilogram, prvovrstno
domačo salamo od 5 kg na-
prej po 90 Din za kilogram,
suho slanino po 40 Din raz-
pošljila brzovozno franko Ljub-
ljana brez embalaže J. Prime
Ljubljana, Delaraska ul. 8.

Krojači in krojačice!
Razpošiljam vsakovrstne kroj-
ne vzorce (muštre) za dame
in gospe. Kroje izdelujem
po doposlani meri in po se-
rijah normalnih mer. Alojzij
Knaflj, strokovni učitelj za
krojaštvo, Ljubljana, Križev-
niška ulica št. 2/L. 1904

Ribarske mreže
tako zvani sak in raiso (Flü-
gelreusen), dve brenti in mali
polter, prodam. P. Višnjjan.
Višnja gora 42. 1852

Rum, konjak,
kumnov, hrušov, polinkovec,
esence itd. priporočila Srečko
Potnik v Ljubljani, Metel-
kova ul. 13. 1935

Prijateljem lova
naznanja županstvo Log, da
bo dae 25. maja ob 9. uri pri
okrajnem glavarstvu javna
dražba lova za dobo pet let.
Lov obsega 1287 ha, ima
dosti divjačine ter je zelo
ugoden radi železniških zvez
Ljubljana - Log - Vrhnika.
1936

Trgovci pozor!
Najboljša jermena za copce,
gože, jermena za čevlje,
vsakovrstne ble, pasove, do-
kolenica (gamaše) lastnega
izdelka nudi po niski ceni
Frano Podbovšek, Naklo pri
Kranju. 1939

Bančna uradnica
išče posojila 3000 Din, plač-
ljivega po 200 Din mesečno.
Ponudbe pod «3000» na
upravo «Jutra». 1939

Sadni eteri,
čisti proizvod, jagodov, ma-
linov, češnjev, marelični, ja-
boljni itd. v najboljši kakov-
osti, priporočila **Srečko**
Potnik v Ljubljani, Metel-
kova ul. 13. 1936

Prav vsakdo
kdor kaj išče, kdor kaj po-
nuja, kdor kaj kupuje,
kdor kaj prodaja, prav
vsakdo priznava, da imajo
šudovit uspeh Mali
oglas v «Jutra». I

Male oglase «Jutra»
se smatra za najpriprav-
nejše posredovalno sredstvo,
ki odgovarja vsem potrebam
danasnjega časa in je ce-
neje kot vsak drug inserat.
Posebno ugodno je, da si
sam že vnaprej lahko izra-
čunam, kaj Te bo stal **Mali**
oglas, ter ga tudi lahko
plačaš v znakmah. III

Poskusi vsaj enkrat,
četudi s prav majhnim besed-
nilom med **Malimi oglasi**
«Jutra». Če sploh kje, boš
tu dosegel zaželjeni uspeh v
izdatno večji meri kot
povsod drugod. II

Objave

* **Organizacija Jugoslovanskih nacijo-**
nalistov v Celju priredi v četrtek, 24. tm.
ob 20. uri v mali dvorani Narodnega do-
ma predavanje h kateremu je vabljeno
članstvo kakor tudi ostalo občinstvo.

* **Javno zdravstveno predavanje se vr-**
ši danes popoldne v St. Vidu nad Ljub-
ljano, na binškošni ponedeljek dopolne
v Smarje-Sap, popoldne v «Mladinskem
domu» v Ljubljani.

* **Slovensko zidarsko in tesarsko dru-**
štvo v Ljubljani praznuje dne 5. avgusta
t. l. svojo 25letnico. Ker je na slavnost-
nem vsopredju tudi velika vrtna veselica
v hotelu Tivoli, se naprošajo vsa narod-
na društva naj blagovolijo to vpoštevati
in ne prirejati na ta dan sličnih veselic.

* **Zenska podružnica Cirila in Metoda**
v Trbovljah, priredi 29. julija odkritje
spomenika svoje ustanoviteljice in večlet-
ne predsed. Ane Dimnikove v lastni hiši
v Trbovljah. Kdor ni osebno poznal «Slo-
venske Matere» je gotovo slišal o njeni
požrtvovalnosti in zavednosti. Priprosta
sicer, a vendar nam je lahko vsem vzgled
Upa se, da se bodo društva odzvala slav-
nosti, za kar se prosil, da isti dan vse
prireditve odpadejo, ker vabljena so vsa
kulturalna in narodna društva k slavnosti.
Odbor.

* **Slovensko planinsko društvo v Ljub-**
ljani sklicuje izredni občni zbor na so-
boto, 26. maja t. l. zvečer ob 8. uri v ve-
liki dvorani Kazine I. nadstr. Na dnevnem
redu je poročilo in sklepanje o ra-
čunskem zaključku za leto 1922 in o pro-
računu za letošnje leto. Tudi se bo skle-
palo o načrtu društvenega delovanja za
letošnje leto ter o delovanju podružnic.
Na dnevnem redu so tudi dopolnilne vo-
litve. Hkratu se sklicuje ta izredni občni
zbor v proslavo 30letnice društvenega
obstoja.

* **Trgovsko bolniško in podporno dru-**
štvo v Ljubljani, sklicuje v ponedeljek 28.
maja t. l. ob pol 8. uri zvečer v veliki
dvorani «Mestnega doma» izredni občni
zbor s sledečim dnevnim redom: 1.) Poro-
čilo ravnateljstva glede priklonitve
članov k bolniški blagajni trgovskega
društva «Merkur» v Zagrebu. 2.) Razno-
terosti. Z ozirom na važnost dnevnega
reda prosimo polnoštevilne udeležbe.

* **Podružnica Slovenskega lovskega**
društva v Mariboru vabi na redni občni
zbor, ki se vrši 26. t. m. ob 15. popoldne
v restavraciji Halbwild v Mariboru, Jur-
čičeva ulica z običajnim dnevnim re-
dom.

* **Rodbina Šerko** daruje za Narodno
Galerijo namesto venca na grob gospe
Mullej 100 Din.

Novi vozni red na državni železnici

Kakor običajno se tudi letos izpre-
meni vozni red na državnih železnica
s prvim junijem. Dosedaj že kolikor-
toliko stabilizirani osebni promet nam
tokrat ne prinaša baš velikih bistvu-
nih izprememb razen še ene mednarod-
ne brzovozne zveze Zagreba z Monak-
vom. Vsi odhodi in prihodi oseb-
nih vlakov so ostali skoraj neizpre-
menjeni. Dosedanja zveza Monakova
z Beogradom preko Ljubljane in Kar-
lovca ostane tudi za naprej. Ravno-
tako se za sedaj, dokler se vprašanje
Reke ne reši, ne izpremeni tek direk-
tnega voza iz Ljubljane preko Karlov-
ca na Reko.

Ker bo celotni vozni red itak v naj-
krajšem času objavljen, se danes ome-
jimo samo na one izpremembe, ki sto-
pijo s 1. junijem v veljavo.

Novi brzi vlak iz Monakova prihaja
na Jesenice zjutraj ob ca. 8., prihod v
Ljubljano na glav. kol. je ob 9-50, od-
hod na Karlovac ob 10., iz Novoga
mesta ob 12., prihod v Karlovac ob
14-27, v Zagreb ob 16. V nasprotni
smeri odhaja vlak iz Zagreba ob 13.,
iz Karlovca ob 14-34, iz Novoga me-
sta ob 17-09, ter prihaja v Ljubljano
ob 19-10. Odhod iz Ljubljane je ob
19-20, prihod na Jesenice ob 21. zve-
čer.

Direktna zveza iz Ljubljane v Su-
šak: Odhod iz Ljubljane glavni kol.
ob 18-25, prihod v Sušak ob 7-26 zju-
traj. Odhod iz Sušaka je ob 20-14 zve-
čer, prihod v Ljubljano ob 9-25 zju-
traj.

Direktni vlaki v Zagreb vozijo tudi
v novem voznem redu tako kot dose-
daj ponochi, vendar odhaja vlak iz
Ljubljane že ob 6-23, in prihaja v Za-
greb ob 6-30. Odhod iz Zagreba je zve-
čer ob 22-20, prihod v Ljubljano ob
6-30.

Izletniški vlaki na Gorenjsko in v
Kamnik se s 1. junijem zopet vpeljejo
kot sledi: Odhod iz Ljubljane vsako
nedeljo in praznik ob 4-40, prihod na
Jesenice ob 7., v Bistrico ob 8. Povra-
tek iz Bistrice je ob 20-30, z Jesenic
ob 21-50, prihod v Ljubljano ob 24.
Kakor čujemo, bo vozil na progji Jese-
nice - Kranjska gora tudi turistiški
vlak, in sicer vsako soboto in dan pred
praznikom ob 21-55 do Kranjske gore,
vsako nedeljo pa nazaj iz Kranjske
gore ob 19-50, ter bo imel zvezo z iz-
letniškim vlakom za Ljubljano. Ravno-
tako bo vozil vsako soboto in dan
pred prazniki izletniški vlak z Jese-
nic do Bohinjske Bistrice z odhodom z
Jesenic ob 21-40.

Kamniški izletniški vlak ne bo od-
hajal iz Ljubljane več popoldne, ampak
že zjutraj nekako ob 5. Povratek iz
Kamnika je določen po 20 zvečer.

Novi vozni red na Južni železnici

S prvim junijem stopi na Južni želez-
nici v veljavo novi vozni red, ki vsebuje
mnoge spremembe.

Predvsem se uva na progji **Beograd**
- Zagreb - Zidani most - **Ljubljana**
nov brzovlak, ki odhaja iz Beograda
ob 19-20 zvečer, iz Zagreba ob 7-42 zju-
traj ter prihaja v Ljubljano ob 10-42 do-
polne. Ta brzovlak ima tudi direktno
zvezo s **Trstom** kamor odhaja iz Ljub-
ljane ob 12-05. Prihod v Trst ob 17-30.

V smeri **Ljubljana - Beograd** odhaja
brzovlak od 1. junija še le ob 17. popo-
dne, prihod v Zagreb i. k. ob 20-04, v
Beograd ob 7-45 zjutraj.

Dosedanji dnevni brzovlak Beograd-
Ljubljana, ki je prispeval v Ljubljano ob
22-59 vozil samo do Zagreba odnosno od
tam v Maribor in na Dunaj; odhod iz
Beograda ob 8-30 zj., iz Zagreba i. k.
20-14, prihod v Maribor ob 23-35.

Simplon ekspres odhaja v bodoče pro-
ti Beogradu iz Ljubljane ob 6-15 zjutraj
(prihod v Beograd 20-35) ter prihaja v
Ljubljano ob 21-58 (odhod iz Beograda
ob 7 zj.).

Dunajsko-tržaški brzovlak prihajajo v
Ljubljano ob 5-12 (odhod proti Trstu
5-24) in 16-41 pop. (odhod proti Trstu
ob 16-55), v smeri proti Dunaju odhod
iz Ljubljane 0-32 po polnoči, ter ob 12-02
popoldne.

Nov osebni vlak vozi zvečer iz Zagre-
ba v Ljubljano in Maribor. Iz Zagreba
i. k. odhaja 22-46, prihod v Ljubljano
i. k. odhaja 22-46, prihod v Maribor
4-04 zjutraj, v Maribor 4-12 zj.

Osebni vlaki odhajajo od 1. junija iz
Ljubljane proti Mariboru ob 5-28 in 8-00
zjutraj, 12-10 popoldne, 14-15 (do Zida-
nega mosta), ob 17-55 popoldne ter ob
23-52 ponoči.

Iz Maribora prihajajo osebni vlaki ob
7-32 (samo od Zid. mosta) zj., ob 10-13
(direkten iz Zagreba), ob 14., 18-21, 21-37
ponoči in ob 4-04 zjutraj.

Cenjenemu občinstvu se najtopleje
priporočila za vsa 890

mizararska dela
IVAN ŠKARJA
splošno mizarstvo, Cerknica št. 223.

Strešno opeko,
žgano, najboljšee vrste po 6 K komad
franko vsake železniške postaje
v Sloveniji dobavi Frano Prijatelj,
Tržišče, Dolenisko.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 19. maja 1923		Ljubljana 308 m nad morjem				
Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	računa temperatura	Veter	Oblačno 0-10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	764.3	6.8	sev. vah.	oblačno	3.9
Ljubljana .	14.	763.5	12.3	"	več jasno	—
Ljubljana .	21.	764.3	9.9	"	oblačno	—
Zagreb . .	7.	763.6	7.0	jug	oblačno	3.0
Beograd . .	7.	760.1	11.0	zapad	"	1.0
Dunaj . . .	7.	763.5	6.0	sev. zapad	(dež)	1.0
Praga . . .	7.	763.0	6.0	jug. zap.	oblačno	—
Inomost . .	7.	765.0	4.0	brevetira	pol obl.	1.0

V Ljubljani barometer nestan., temper. niska. Sonce vzhaja ob 4-21, zahaja ob 19-32

Vreme v preteklem tednu je bilo jako
spremenljivo. Že v prvi polovici tedna
se je vsak dan znova pripravljalo za
dež, pa se je vendarle vselej razvleklo
brez mokrote. Šele v drugi polovici se je
izlilo v veliko zadovoljstvo poljedelca.
Spremenljivo vreme je pričalo, da se
nahajamo v bližini depresije. Ves teden
se je držala glavna depresija nad Se-
vernim morjem, toda od nje je segal pas
nizkega tlaka preko Poljske in Madžar-
ske proti jugovzhodu; v taki situaciji pa
pri nas nikdar ne dobimo padavin. Šele
ko se je razvila depresija še nadalje prav
nad Adrijo in severno Italijo, je začelo
deževati, dočim so bile drugod, zlasti se-

verno od Alp, že preje obilne padavine.
Med tem so se vetrovi nad srednjo Ev-
ropo tako zaokrenili, da so prinašali
hladni zrak Severnega morja proti gor-
ni in srednji Donavi, burja pa je zadnja
dva dneva v tednu ta mrzli zrak prived-
la po ovinku preko nas. V petek popo-
dne in na noč se je naposled tudi pri
nas tako shladilo, da je padel v planinah
in tudi v sredogorju do 900 m navzdol
nov sneg.

Ker je ostal nizek tlak še vedno nad
severozapadno in severno Evropo, je po-
doba, da zjasnenje, ki je nastopilo ob
zaključku tedna, ne bo dolgo trajno.

Modni atelje za dame

M. ŠARC, Ljubljana
Kongresni trg št. 4

Trboveljski premog
in drva
stalno v zalogi vsako množino
Družba Ilirija, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Aleksander Giud
Ljubljana, Kongresni trg 6
Elektr. Massage
Manicure
Vsa lasna dela
Parfumerija
Moderna brivnica
882

Velika izbira vsega
manufakturnega blaga
pri trrdki 870
I. Trpin, Maribor
Glavni trg 17.

Manjša hiša
ali vila v Ljubljani, z dvema stano-
vanjema 886
se kupi.
Ponudba pod «Stanovanje na razpo-
lago», na Aloma Company, anončna
družba z o. z. v Ljubljani, Kongresni
trg št. 8.

Damske slamnike
od najcenejše do najfinje vrste
po najnižjih cenah
Modni salon R. Stadler,
Sv. Petra cesta 23/I.
Klobučevinasti klobuki (Fila) dospé za-
četkom junija. — Preoblikovanje, prebar-
vanje, okinčanje ter sprejemanje vsa v to
stroko spadajoča dela. 850

Franc Erjavec
Ljubljana
Stari trg štev. 11
priporočila 888
svojo trgovino z usnjem in čevljarsti-
mi potrebčinami po najnižjih cenah.

MARIJA SKENDER naznanja v svojem in v imenu
svojih sinov Emila in Otona prežalostno vest, da je
njen iskreno ljubljeni soprog in oče, gospod

Oton Skender

poduradnik južne železnice
v soboto dne 19. t. m. mirno v Gospodu zaspal.
Pogreb predragega rajnega bo v ponedeljek dne 21. t. m.
ob 4. uri popoldne iz mrtvašnice pri Sv. Kristofu na pokopa-
lišče k Sv. Križu.
V Ljubljani, dne 19. maja 1923. 892

Tovarna usnja V. Raitharek v Trziču (Goren'sko)
879 prevzame v stroj vsakovrstne kože na
jerhovino
naravno ali barvano, kakor tudi na čreslo, krom ali galun.

Hamburg - Amerika Linija
in
United Amer. Lines Inc.

Filijalka
Simon Rmetec, Ljubljana
Kolodvorska ulica štev. 26.

Sprejema potnike v južno in severno Ameriko, izdaja točna
pojasnila in prodaja vozne liste.
Odhod iz Ljubljane vsaki teden.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo 102
J. G. Drašković
ZAGREB „B“ Cesta pri državnem kolodvoru ZAGREB

Podružnice: Beograd, Balkanska ulica 25. — Sušak: Jovo Gj. Ivošević,
Karolinska cesta 160. — Split: Ante Buić, Dioklecijanova obala 13. — Graz:
Ivo Lovričević. — Bitolj: Gjorgje J. Dimitrijević & Komp. Bulevard Kralja
Aleksandra 187. — Val. Bečkerek: Dušan Lj. Mihajlović, Trg Kralja Petra 4.

Potnike do Hamburga spremlja družbeni uradnik

Politični odmevi

Maršal Foch v Srednji Evropi

Od francoske zasedbe Poruhirja pa do danes se je položaj v evropski politiki dokaj izpremenil. Predvsem se to kaže v razmerju Velike Britanije do francoske države. Med njima sicer ni prišlo in tudi ne pride do direktnega razkola, vendar pa gre do aktivna pota francoske in angleške politike napram Nemčiji vsakebni.

Anglija je v francosko-nemškem konfliktu intransigentna. Za Nemčijo se niti ne zavzema, niti ne izpostavlja, Francije pa tudi noče podprati, ker ne želi, da si slednja na račun nemške republike opomore. Angleška politika v Evropi je politika francosko-nemškega ravnotežja, dočim stremi Francija za tem, da obdrži na kontinentu svoje dosedanje vodstvo.

Pod vplivom teh idejnih struj nastaja tudi za srednjo Evropo vprašanje, kakšne tendenci naj se prikloni v bodoče. Aktivne države, nastale na razvalinah podonavske monarhije so danes združene v Mali antanti, in na to skupino danes Francija najresneje računa. S Poljaki se Francozi dobro razumejo. Veže jih z njimi vojaška konvencija proti Rusiji in Nemčiji prav tako, kakor na drugi strani sporazum s Českoslovaško.

Politika Male antante se je doslej kretala v francoskem pravcu. Zato ni nič čudnega, če se Francozi v trenutku nekoliko ohlajenega razmerja med zavezniki naravnost obračajo na tiste srednjeevropske države, o katerih upajo, da jih bodo zvesto podpirale. To je bil pravi vzrok in neposredni povod potovanja francoskega maršala Focha v srednjo Evropo.

Francija želi svoji doslej ločeni vojaški konvenciji s Poljsko in Českoslovaško nadomestiti z eno samo francosko-poljsko-češko pogodbo. Konsolidirana Poljska nudi Franciji najljubšo obrambo proti boljševiški Rusiji. Sedaj si Francija prizadeva, da pridobi za iste najzobje cilje svoje politike tudi celokupno Malo antanto pomnoženo s poljsko državo.

To je torej končna svrha Fochovega potovanja v srednjo Evropo, ki gotovo ne ostane brez dalekosežnih posledic za zvezo med Francijo, Poljsko, Českoslovaško republiko in našo kraljevino.

Francija ali Nemčija?

«Reparacija» pomeni popravilo, povračilo krivično storjene škode. Če zlobno poškodujem sosesčana, bom obsojen na kazen in na povračilo škode. Pravica je samo ena. Če se celi narod pregreši, mora istotako nositi posledice za zlobno povzročeno vojno, podvreči se mora kazni. Ta kazen seve ne sme biti maščevalna, da ne izvzve novega maščevanja in tako brez konca, dokler vsi ne omagamo, pač pa mora biti dovolj občutna, da odvrača ponovne prestopke in obstojati mora v postenem povračilu škode.

Isto velja za Nemce in Francoze. Znano je, da so vse veselile krive na vojni, ker so ji vse pripravljale, glavna krivda pa zadene Nemčijo in njen izraziti cesarski sistem. Znano je, kako je Nemčija vojno vodila, kako teptala in kakšni so bili njeni vojni cilji.

Bila je premagana in je podpisala mirovno pogodbo, ki je obvezna. Ta mirovna pogodba ima svoje pogrške in je morda res prestroga, pogoj pretežki. Proti njej se Nemčija upira. Toda vsa nemška taktika je zopet izrazito nacionalistično-monarhistična, na čelu odpora stopajo glave stare smeri, mišljenje nemške inteligence je bojno in prenapeto nacionalno, germansko v odurnem stanju.

M. A. C.:

Stepan Radić

O Stepanu Radiću se danes mnogo ugaiba. Radi bi vedeli, kaj ta mož prav za prav hoče in kam vodi njegova pot.

Radić je danes absoluten zapovednik čete 70 poslancev, skoraj četrtine našega parlamenta, on je politično danes gospodar Hrvatske, dobil je že tudi dva slovenska in več bosanskih in dalmatinskih mandatov, in že sega v Vojvodino, in Staro Srbijo in grozi...

S čim grozi?

Evo, kaj ali kdo je Radić? Rojen je v telu Sčitarstvu pod Sesvetami. Predniki so bili cigani kovači. «Radić» je razširjeno cigansko ime. Star bo okrog 50 let, studiral je univerzo v Zagrebu, Pragi in nazadnje na Ecole libre de sciences politiques, na visoki šoli političnih znanosti v Parizu. Živahno se je udeleževal političnih akcij študentskega, sodeloval je pri spalljenju madžarske zastave ob prihodu cesarja-kralja Franca Jožefa v Zagreb; bil izključen, obsojen, zaprt, živel v Pragi, v Slavoniji, nemirno šaril sem in tja, se z vsemi skregal, obrnil hrbet starim drugom, bil pravaš, potem naprednjak — ves čas življenja je bil nemiren, nezanesljiv, pa tudi ves čas zelo podjeten, delaven, energičen, goreč. Vsakokrat je izgledalo, da je prepričan o tem, kar govori in hoče. Nikdar pa se ni prav vedelo, kaj prav za prav hoče ali kam meri.

Mož je izobražen. Govori in piše poleg srbohrvaščine tudi češčino, francoščino in nemščino, govori madžarsko in italijansko, pred tremi leti se je v zaporu naučil

rem pomenu. Nemško javno mnenje, shodi, izjave strank, izjave politikov, nemška politična taktika in programi so glasno naglašajo: «Ničesar ne plačamo, ne moremo, nečemo, ne bomo!» Glasovi, kakor Quesselov v «Soz. Monatshefte», so glasovi redkih vpijočih v puščavi na novo besnečega germanstva. To germanstvo dela z ogromnim aparatom. Shodi, informacije, novinstvo, brezlične postaje, do potankosti organizirana propaganda od knjig in revij do zadnjega šaljivega lista, ulica, šola, dom, društva — vse je prepojeno z duhom odpora, ki ponavlja vsako uro: «Ne damo niti počenega groša več!»

Oficijelno pa, kjer se isto vrši v drugih oblikah, z drugim orožjem, so se zavlačevala plačila, diplomatske bitke so se vršile za vsak obrok in nazadnje je Nemčija plačila sploh ustavila.

V zmislu sklenjene mirovne pogodbe in v izvršilno izsiljenje plačila je Francija zasedla Poruhirje. Pritisak se vrši na državo, na njeno industrijo, ki je hudo konkurirala Francoski in ki je ogromno profitirala iz padca nemške marke. Ta padec je, če ne umetno povzročen, do neke meje vsaj je zavestno favoriziran od Nemčije same, od njene industrije — le da je šel predaleč. Kakor je vsaka vojna brezobzirna tudi napram lastnemu ljudstvu, tako tudi ta gospodarska vojna.

Amerika, Anglija in drugi hočejo — vsaka na svoj način — omiliti pogoje, posredovati, toda nikdo ne pripušta, da bi se Nemčija sploh oprostila plačil ali pa da bi smela ponuditi razmeroma smešno nizok obrok ali saldo vsega. Kakor je sokrivda splošna, tako je tudi sedanja svetovna gospodarska in moralna kriza splošna in pravična, Nemčija pa mora nositi vrhu tega še primerno težko breme, ne samo, ker je gospodarsko dovolj močna, da je nosi in ker je dolžna izpolniti pogodbene obveznosti in popraviti škodo, ampak tudi zato, ker je njen duh še vedno kaiserski, mrzek, vojaški. Če bi ona danes mogla, bi si vkljub republikl itd. podjarmila ves svet in mu sedla na tilnik.

Svetovne pravice mi ne bomo uredili z nepremišljenim ponavljanjem pacifističnih fraz iz «Napreja». Če bomo verjeli svoji stari vzgoji in pa propagandi, ki se po raznih kanalih preliva iz Berlina v nas, bo to naša lastna prav občutna škoda. Ni treba sicer, da prisegamo brezpogojno na vse, kar je francosko, ne smemo pa slepo nasediti nemški propagandi in še enkrat odobravati vse tisto, v čemer smo živeli vse svoje življenje in radi česar smo izgubili tudi Koroško. Francoska zasedba Poruhirja je upravičena, Nemčija mora plačati in angleški odgovor, ki smatra nemške zadnje predloge za povsem nezadostne, je globoko upravičen. Nemčija ni lojalna in simpatije zanjo pomenijo zagovarjanje nepoštenosti v mednarodnem življenju.

K angleško-ruskemu konfliktu

Bližamo se že koncu pomladi. V normalnih časih bi se sedaj pojavljale prognoze o stanju bodoče letine in s tem v zvezi bi se presojali gospodarski položaj. Danes tega ni, kajti glavni živilski dobavitelj Evrope, Rusija, je še vedno v razvalinah, in namesto, da bi izvažala, mora še sama uvažati; vesti o lakoti se javljajo znova.

Ko je sovjetska Rusija prvokrat nastopila na mednarodni gospodarski konferenci evropskih držav, si je svet od tega obetal jako veliko. Toda minila je prva konferenca, minila je druga, pričakovane o restavraciji Rusije s pomočjo ev-

ropskega kapitala se je izkazalo kot da leko prooptimistično. Evropa in Rusija sta si danes v gospodarskem oziru nasprotnika, ne le načelno, marveč, kar je še mnogo važnejše, posebno tudi dejansko. Evropski kapital in ruska sovjetska diplomacija sta hotela drug drugega opehariti, toda posrečilo se ni nobenemu. Nezaupanje na obeh straneh ni pustilo, da bi prišlo do sodelovanja.

Skoro nam je danes že neumljivo, kako da je prišlo do novega konflikta med Anglijo in Rusijo. Kajti da smatrajo danes rusko komunistično propagando še za nevarno v angleških dominijonih, se v Evropi zdi vsekakor čudno. Pri nas je komunistizem že davno nehali bit objubljena dežela onim, ki niso zadovoljni z življenjem. Poiskali so si že davno drugačne zadovoljitve, gotovo pa je ne

iščeje več v boljševizmu. Teoretično in praktično je danes komunistem preuzgana stopnja vojne in povojne ljudske psihoze. Videti pa je tudi, da tudi v sovjetskih krogih prav nič več ne zidajo na svetovno socialno revolucijo, zato zveni neumljivo, da ni ponehala revolucionarna propaganda v angleških dominijonih.

Očividno je tedaj ostal boljševizem dobro propagandno sredstvo le tam, kjer se opira na ruska, na narodna nasprotja, kjer ne nastopa več le kot glasnik socialne borbe, marveč nacionalnega odpora.

Toda lasno je, da tudi v tej obliki ne bo pokazal več življenjske sile nego doslej. Kajti ako bi hotel ali mogel upati na uspeh, ki moral imeti za seboj tudi efektivno silo. Te pa nima.

Naši kraji in ljudje

Jovan Skerlić

(Ob devetletnici njegove smrti.)

15. maja 1914. par mesecev pred začetkom svetovne vojne, je prišel iz Beograda v Ljubljano žalosten glas, da je nenadoma umrl beograjski vseučiliški profesor Jovan Skerlić, ki je življal velik sloves ne samo kot znanstvenik in vzgojitelj omladine, temveč tudi kot voditelj mlade jugoslovanske generacije, ki je že takrat zastopala idejo narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, stoječa na stališču, da je zgodovinska dolžnost takrat še majhne Srbije, postati jugoslovanski Piemont. Jovan Skerlić se je živo udeleževal v onem jugoslovanskem revolucionarnem delu mladih idealistov, ki so hoteli ustvariti mlado, demokratsko Jugoslavijo od Triglava do Vardarja.

Pri Skerliću so bili «naši» vsi oni, ki so se ozirali samo na sedanjost in bodočnost — jugoslovanski unitarci. Jovan Skerlić je bil hraber in pogumen predhodnik jugoslovanskega nacionalizma in Aleksa Santić je zapel ob njegovi smrti:

Ne, oblaci smrti pokrili te nisu, U rukama tvojim jošte zublje gore! Mi vidimo jasno, gde se svake zore U lepoti radjaš na dalekom visu —

Na gorama zlatnim tvojih zlatnih delat! Još čujemo tebe i gledamo u te — Pod zastavom tvojom omladina cela S mladom snagom stupa na velike pute.

Narodil se je Jovan Skerlić v Beogradu 8. avgusta 1877. Oče mu je bil Miloš Skerlić, bivši trgovec. V Beogradu je Skerlić končal ljudsko šolo in gimnazijo, potem se je pa l. 1895. po zrelotnem izpitu vpisal na filozofski fakulteti tedanje beograjske Velike Škole, kjer je poslušal predavanja iz francoskega jezika, francoske literature in teorije književnosti. Te študije je končal l. 1899. Potem se je vpisal na univerzi v Lausanni, kjer je poslušal predavanja znanega književnega teoretika Georaea Renarda.

V zimskem semestru 1900./1901. piše Skerlić v Parizu dizertacijo ter postane doktor filozofije. Tega leta je dobil službo suplenta na gimnaziji kralja Aleksandra L. v Beogradu, kjer je predaval francoščino. Še isto leto je imenovan za docenta na Veliki Školi, kje je predaval francoski jezik, literaturo in teorijo književnosti. — Pozneje ga odpuste in imenujejo za suplenta na zaječarski gimnaziji, toda Skerlić ostavlja državo šolo in čez par mesecev je zopet docent.

L. 1903./1904. je Skerlić potoval v znanstvene svrhe v Monakovo in Pariz, l. 1905. je bil imenovan za izrednega profesorja zgodovine srbske književnosti na beograjski univerzi. Leta

1902. je bil izvoljen za narodnega poslance v beogradskem okrožju na programu samostalne radikalne (predhodnice današnje demokratske) stranke in istega leta je obiskal Zagreb. L. 1914. se je mudil v Pragi. Ko se je vračal v domovino, da predava o idejnih smerih nacionalizma, se mu po nesrečnemu naključju otruje drob. Posledica bolezn je smrt.

Jovan Skerlić je veliko pisal. Bil je naravnost sijajen književni kritik in oster, toda vedno objektivnih člankar v takratnih samostalskih dnevnikih «Dnevni List» in «Odjek». Poslednjega je takrat urejal Jaša Prodanović, odlični član samostalne stranke.

Nesreča je hotela, da Jovan Skerlić, eden najnadarjenjših, najboljših, najspodobnejših in najznačajnejših naših ljudi, ni dočkal starosti, temveč je umrl mlad, šele v naponu svojih sil. Letos, ob devetletnici njegove smrti, se hvaležno spominjamo Skerlića kot enega največjih jugoslovanskih kulturnih delavcev in pionirja in propagatorja ideje integralnega jugoslovanstva.

O cincarih in čaršiji

Dopis iz meščanskih krogov,

V zadnji dobi svoje «protibeogradske» agitacije se je v klerikalnih listih dan na dan čitalo o porodici, o cincarih, čaršiji in kar je še podobnih lepih označb iz «Slovenčevca» registra za srbske politike. Klerikalci so prevzeli vso politično terminologijo od hrvatskih radičevcev in njihovih pravaških prednikov, ker se je svede danes vendarle ne da s temi spoštujimi priimki označevati vsega srbskega dela našega naroda, kakor se je nekdaj delalo, so klerikalci uvedli metodo, da pripisujejo cincarstvo, čaršijo in porodico le vodilnim krogom srbskega političnega življenja, da jih tako ločijo od ostalega «dobrega» ljudstva. Pri tem hočejo celo slepariti z znanstveno firmo, češ da je znanost doznala, da je beogradsko prebivalstvo res cincarskega pokolenja. Ako bi pisal take nesramnosti kak dunajski predvojni list, bi bila stvar v redu, toda od vodilnega glasila slovenske stranke bi vsaj Srbi pač gotovo ne pričakovali take pisave.

Cincariji, čaršiji! Ravno mi Slovenci vemo, kako nastaja domače meščanstvo. Naše mestne družine, uradniške, trgovske, družine politikov in prostih poklicev, odkod pa so nastale? Morda iz starih nemških in nemškutarških familij? Količko pa jih je v naših mestih, ki niso ali po svojem očetu ali vsaj dedu s knezov, s preprostitih vasi?

In prav nič drugače ni v Srbiji. Tudi tam niso imeli svojega meščanstva, marveč so si ga šele ustvarili po osvobodniju Srbije. Turki, ki so bili prej v pretežni večini v mestih, so morali zapustiti

deželo, nadomestilo pa se je zadržalo v kmetov, iz srbskih vasi. Tudi v srbskih mestih, osobito pa v Beogradu, so sedanjji vodilni krogi ne le v politiki, marveč v vseh panogah javnega in zasebnega življenja, po pokolenju z deželci oni sami, ali vsaj njih očetje ali dedi so bili rojeni na kmetih. O tem se lahko prepričamo, kadarkoli beremo nekrológ ali življenjepis kateregakoli uglednejšega pokojnjaka; ko se tako radi sklonite na Wenda, pogledite, kakke imenitne može našteva on v svoji knjigi kot rojake iz uziškega okruha! Kar je cincarske pri-mesi, prihaja jako malo v poštev, kajti samo to premislite, da je Beograd stal takorekoč iz prvotne pečnice kršćanskega prebivalstva.

Ker so se vsi Turki izselili, moramo reči, da je srbsko meščanstvo po svojem pokolenju celo mnogo čistejše nego slovensko, kaj šele hrvatsko, kjer so tuje-rodni elementi v veliko večji meri ostali. Samo pregledite za dokaz imenik katerekoli korporacije iz Zagreba, Oseka itd., pa primerjajte in potem izčite, kje so cincariji in kje čaršija.

Ljubljanski razgledi

Bliža se čas, ko bodo prihajali gostje: letoviščarji in izletniki v našo Slovenijo. Ljubljana sama je tem potnikom navadno prva postaja, od tu odhajajo naprej na Gorenjsko in Kamniške ali Julijske planine. Naravno je, da si boče vsak že od daleč pogledati snežnike in gorske panorame, ki jih bo potem spoznal tudi od blizu. Zato je važno, da otvorimo ljubljanske razgledne od vseh strani in na vse strani. Glavni ljubljanski razgled je z gradu. Ako je lepo vreme in so planine čiste, mudi naš grajski stolp krasen razgled na vso Gorenjsko. Za tuje bi bilo primerno napraviti na vrhu stolpa orientacijsko tablo, da bi mogel po imenu spoznati že od daleč lego naših glavnih vrhov, ki se kažejo v daljavi iz gorske panorame.

Take table so navadno povsod na razglednih stolpih. O gradu samem bi se dalo še marsikaj povedati, n. pr. o dohodih na grad, bodisi po Studentovski ulici, po Rebrli ali od Sv. Florijana. Vsi trije dohodi imajo na sebi nekaj lepega, starinskega — tu in tam bi se dalo še kaj olepšati, svede tako, da bi bilo v skladu z okolico. Na vrhu bi se dal izboljšati park in spomenik naj bi se postavil žrtvam avstrijske justice v svetovni vojni — to bi se dalo doseči z majhnimi stroški — in tam ob vznožju stolpa bi se lahko napravilo ob izidu še par klopi in bi se dal tisti prostor mako lepše urediti. Sploh bi se moralo gradu s posebeja tujskega prometa posvetiti več pozornosti.

Z gradu še tudi lep pogled na mesto, a ne najlepši. Glavno silhneto Ljubljane imamo pred očmi od tivolske strani. Za! da se tuju od te strani ne odvira ne moten razgled. Posebno lepa je Ljubljana v zapadajočem večernem solncu, kadar obdajajo grad zvonji žarki. Da se je moglo Ljubljano videti od te strani, zato je bil svoj čas «Razgled» v tivolskem gozdu, danes je ta razgled zanemarijen in ga zakriva drevje. Tudi dohod je za tuja premalo pripraven. Ravno ob stezi v gozdu tik pod razgledom stoji svarilna tabla, naznanjujoča, da je prepovedano hoditi po gozdu. Ni pa nikjer kake orientacijske table, ki bi tuju povedala, kod in kam. Svoj čas je SPD. nekoliko mislilo na to. Po našem mnenju bi moralo sedaj za to skrbeti mesto ali pa ono društvo, ki si je nadelo nalogo olepševalnih društev po drugih mestih. Vsakdo, ki potuje po svetu, nam bo priznal, da je po teh napisih spoznal, ali je mestu kaj ležeče na gostih ali ne. Naš tivolski gozd je gotovo nekaj lepega, česar nima vsako mesto. Imamo pod njim dvoja hotelov, ki nudita s svojih esplanat lep razgled. Glavni tivolski dvored ne napra-

tek vrat. Kraški prsti. Izkratka: Tudi fizično nenavaden. Če si ga pogledaš od blizu in dalj časa z njim govoriš: Nohti so odgriznjeni, vrat neumit, usta tudi, in zadah ti pravi, da se moč ne koplje in umiva mnogo, vkljub studijam v Pragi in Parizu. Masten je pod kožo in nad njo, in zelo, zelo kratkoviden. Pri gorjuenju sili čisto v tebe, skoraj pod nos, da te s svojim zaduhom vsega pokrije. Pri gorjuenju gubanči čelo in gleda srepo, kakor vsi kratkovidneži, ki ne uporabljajo očal, vkljub pogledu se pa rad smehljaja, usta široko odpira, kaže zobe in govori naglo, zato nekoliko pljuska, pogosto hrka. Kadar se ujezi, se ti pojavi še pojačajno, glas postane zadirčen, hripav, po čelu in tilniku pa se mu prikaže obilen znoj. Obleka: Do lani in zlasti 1918. do 1922. se je večinoma nosil kakor predmestni purgar ali sejmški mešetar, brez ovratnika, srajco na vratu odpeto, da je čisto kazal tolstá, široka, s črno dlakó gosto poraščena prsa. Čevlji seljački, tudi jopá mnogokrat seljačka; zlasti kadar je šel na shod, je še posebno naglašal, da je seljak. Oblekel je — pa ne usnjate — z narodno vezeno okrašeno bunde, ampak raje kosmati črni in beli in nekoliko zamazani ovčji kožuh. Mož je zelo lešč, pa tudi tu nekoliko neapetiten in nič izbirčen, ter prenese pijače mnogo in brez škode.

Takšna je njegova zunanost. Kogar zanima, temu še povem, da ima Radić za ženo Čehinjo, in mnogo otrok, menda 7 ali 8, že precej odraslih, med njimi nekaj hčerk, ki so prav čedne. Dve sta poročeni, soproga sta — naravno — poslan-

ca. Dostaviti treba, da njegova žena, bivša učiteljica, inteligentna, povsem pristaja na moževe posebnosti, da je fanatična njegova pristašinja, ki veruje v možovo misljo — in je tudi svoječasno, ko ji je mož še studiral in sta imela malo deca, vztrajala z njim v najslabših življenjskih razmerah in delala s svojimi rokami, da so prestali najtežje čase.

Vse v vsem: Radić je kot oseba tudi na zunan nenavadna pojava. Za naš zapadni ali vsaj srednjeevropski okus ni. Če bi prišel mož v Ljubljano na javen shod, mislim, da bi se v to svrhu preuredil tudi na zunan. Kajti prepričan sem: Čeprav je po rodu, prošlosti in navadi Radić že tudi na zunan nekako — neurejen, on se gotovo še nalašč kaže in dela takšnega, on je divji mož na zunan, ker vidi tudi v tem sredstvo, in sicer uspešno sredstvo demagogije. On se navidez asimilira tistim, katere upogne pod svojo voljo.

Kajti Radić je brez dvoma močan politik posebne vrste in tudi apelira na faktorje posebne vrste. On uvaja v politiko neodrejene instinkte, nejasne želje, občutne potrebe, on porablja nagone mase, težnje analfabetnega, zanemarijenega, socialno zaostalega, preziranega prostega naroda, on porablja politične in socialne instinkte in predsodeke tega naroda in iz njih ustvarja nov tip političnih načel in taktike, nov tip agitacije, nov tip političnega življenja vobče. In tudi tu kakor prej: Neurejenost, nejasnost, nedoslednost, frapantna nasprotja in vendar neka očividna energija, sila, neka gorečnost in volja, kolji se cilj izprva ne vidi!

Politično je Radić prišel z demonstracijami in manifestacijami. Pred okroglo 20 leti je ustanovil Seljačko stranko. Takrat in do prevrata na Hrvatskem ni bilo občje voljne pravice, ljudje so se selili v masah v Ameriko in v šume bosanske in rumunske, živeli so slabo, se rano ženili, imeli mnogo dece, delili domove, živeli od koruze, se oblačili v domače platno, mrli na epidemijah, zaslužili s trdim delom par desetice. V uradih prisilovnici «glänzendes Elend», inteligenca koruptna, brez-značajna, hlapčevska; močan vladni pritisk, ban eksponent Pešte; v vsaki vasi dva čifuta gospodarja, mnogo gradov, vplavov — novodobni srednji vek. Seljačka stranka dobi nekaj mandatov, pozneje zopet izgubi; enkrat jih ima 2 do 3, potem 7, 15 in zopet 3. Radić je večinoma v saboru. Znan «morilec»: govori tri do pet ur zdržema, veže otrobe, je v govorih zopet nejasen, zmeden, brez metode; dobre so le njegove primere, prislovice, citati. Vkljub temu je dolgočasen, se ponavlja, pa zopet psuje, viče, kriči. Govori strašne budalosti, ali ko se mu vse smeje, ostane resen, kakor da se ga vse to ne tiče. In med največjim dolgočasjem namenkart prinese frapantna, duhovita izjavljanja, aperçuje, čisto nove poglede, da se zavzameš, pogledaš, poslušajš, postaneš pozoren, sediš z zanimanjem — naenkrat pa prevrne in je zopet sredi najbolj neužitne kolobocije. Enaka, namreč stalno nestalna mu je taktika. Najprej je hud pravaš, potem je za narodno edinstvo, pristaša in protivnik koalicije, se potolče s Frankom, s Suplom in Hinkovjevcem, je za reško resolucijo in

vi ugodnega vrška, treba bi ga bilo ob strani izpopolniti: lepo bi bilo, ko bi se napravil se na vsaki strani drevored, iz česar bi nastal širok trojni drevored — ki bi bil važen za Ljubljano bodočnosti, ko se bo to razvijala od Aleksandrove ceste navzgor glavno promenadno življenje: park za Jakopičevim paviljonom z lepim središčem bo najprimernejši kraj za koncerte in za večerni oddih. Od tu je naravna pot v gozd in bi morala biti tudi pot k razgledu, toda bližje nego je sedaj. Iz one lepe skupine brez, ki tvorijo zase posebno sliko v podnožju gozda, bi morala iti steza v serpentinah naravnost navzgor in v nekaj minutah bi stal tujec na izbrani razgledni točki, od koder bi videl pred seboj mesto v celoti. Seveda bi moral biti tudi «razgled» v ta namen prirejen.

Drugod stavijo celo razgledne stolpe, tu bi niti tega ne bilo treba: treba je le posekati nekaj vrhov, ki zakrivajo razgled na mesto, kar se lahko zgodi brez škode za drevje in gozd. Sedaj se nahaja na tem kraju ena sama klop — in to se imenuje razgled. Nad klopjo se dviga brez, kjer je bila svoj čas še ena klop, katere zdaj ni več. Po našem mnenju bi bilo treba tam postaviti nekako razgledno galerijo ali verando ali vsaj nekaj klopi, kjer bi lahko izletnik mirno posedel in nekaj časa užival razgled na mesto in njegovo okolico; saj tvorijo dolenski griči prav lepo ozadje skupni sliki.

Vse to se dá narediti brez posebnih stroškov. Z razgleda vodijo pota na vse strani — ena proti Rožniku, druga nazaj proti Rožni dolini, ena proti Šiški, kjer se odpre s šiškega hriba nov krasen razgled na gorensko stran.

Treba je, da Ljubljano bolj združimo z našim tujskim prometom in letovištarstvom. Zato je treba misliti tudi na to, kaj nudi mesto tujcem — ne le po restavracijah, hotelih in zabavnih lokalih — ampak tudi zunaj v prirodi. Drugod delajo reklamo in opozarjajo na stvari, ki niso nič posebnega — mi pa niti svojih obilnih krasot ne znamo ceniti in uveljaviti. Dá se storiti in doseči še marsikaj. O tem naj mislijo oni, ki so v to poklicani.

Zal, da Ljubljana nima nikogar, ki bi mislil na vse to. Vsaj zdi se tako. Način, kakor so sedaj s koli «okrasili» tivoljski drevored kaže, da nimamo nobenega načrta glede olepšave. Drugod bi se vendarle kdo oglašil, da bi protestiral proti taki «okrasitvi» mestnega sprehajališča. Tujci si bo mislili, ka so Ljubljanci navadni vaščani, ki so tako ogradiili svoje «gmajno». Za tisti denar, kar so stali koli, žica in delo, bi se bilo dalo narediti kaj drugega. Želeti bi bilo, da se ta vprašanja rešijo po enotnem načrtu, da Ljubljana ne bo «dolga vas», ampak lepo belo mesto, ki naj privabi v svojo središče čim več gostov.

Domače zadeve

Kriza gradbenega gibanja in stanovajska kriza v Ljubljani

Gradbeno gibanje, ki se je lani v Ljubljani tako lepo razvilo, je letos v takšni meri popustilo, da lahko govorimo o gradbenem mrtvulu. O vzrokih ni treba dosti razpravljati, saj je znana stvar, da zadene pomanjkanje denarja in kredita najhitreje ravno gradbeno obrt. Razen tega je nastopila še ena okolnost več, ki je zadala lanskem gradbenemu razmahu zadnji udarec: obenem s pomanjkanjem gotovine je nastopilo v pozni jeseni podraženje gradbenih materialij. Opeka je od takrat sicer nekoliko popustila zbog velikih zalog, ki jih opekarne imajo, vendar stane komad še vedno 2 K 80 v do 2 K 90 v loko tovarna v ljubljanski okolici. Povišanje med in voženj je podražilo gramoz in pesek, čeprav se nahajajo gramozne jame tako rekoč sredi Ljubljane. Obenem sta se povzpela v ceni cement in apno in v posebni meri železo, ki je šele zadnje dni za spoznanje popustilo.

Razumljivo je tedaj, da letos novih stavb skoraj ni in se dela le na onih, ki so se pričela zidati lansko leto. Po teh zgradbah se vršijo sedaj razna obrtniška dela ter se obmetujejo stene.

Na novo se je letošnjo pomlad pričelo z zidanjem v Beethovnovi ulici, kjer postavi Jadranska zavarovalna družba trinadstropno hišo, na Bleiweisovi cesti (vila gospe Verlič), v Vodmatu (vila g. Hribenika), v Spodnji Šiški (dvojnica hišica Macoratti-Kuhar), ob cesti na Kodeljevo (hišica g. Gregarja), na Galjevi cesti (hišica g. Mostarja) in na Ižanski cesti (hišica g. Menceja). To je za enkrat vse. V kratkem se prične z gradbo še nekaterih hiš, med katerimi je treba omeniti občinsko stanovajsko hišo za Bežigradom in palačo Delavske zavarovalnice na Miklošičevi cesti, ki se pa izvrši v reduciranim obsegu. Stavb, ki naj služijo samo obratnim namenom, ni letos še nikakih.

Z ozirom na stanovajsko bedo, ki v Ljubljani še vedno vlada, je gradbeno mrtvilo zelo fatalno. Kljub zelo živahni lanskoletni gradbeni sezoni je treba reči, da stanovajska mizerija ni še končana.

kajti vse po prevratu sezidane stavbe ne pomagajo niti ljubljanskemu naravnemu prirastku, da pride pod streho.

Po preobratu se je v posameznih letih pričelo graditi sledeče število zgradb, ki prihajajo v poštev kot stanovajski objekti (palače, hiše, vile in hišice):

leta 1919.	4 zgradbe
" 1920.	19 zgradb
" 1921.	29 "
" 1922.	78 "

Skupaj . . . 127 zgradb.

V centru mesta, kjer je predpisan strnjen stavbni sistem, so se zidale pretežno le velike stavbe, katerih je 19. Stroški za stavbe v centru mesta v strnjem sistemu so tako visoki (zbog predpisanih višin), da jih posameznik težko zmore in zaradi tega tudi vidimo, da so večje zgradbe sezidale le razne družbe in zavodi. Sem spadajo predvsem: palača Ljubljanske kreditne banke, palača Trboveljske premogokopne družbe, palača Prastedione, palača Pokojinskega zavoda, ki ležijo vse ob Aleksandrovi cesti; stanovajska hiša, Ljubljanske Kreditne banke v Beethovnovi ulici; nadalje dve stanovajski hiši Jadranske banke, palača Zadrugne gospodarske banke, palača Vzajemne posojilnice, hiša Prometnega zavoda za premog in hiša Kreditnega zavoda, ki ležijo ob Miklošičevi cesti; v bližini se gradi ena največjih ljubljanskih zgradb, Ljubljanski dvor, v Dalmatinovi ulici palčna stanovajska hiša Mestne hranilnice; v Pražakovi ulici je zgradil g. Tönnies trinadstropno hišo, ob Dunajski cesti pa Dohodarstveni urad stanovajsko hišo (tik topničarske vojašnice).

Razen 19 zgradb v strnjem sistemu se je v prvih štirih letih po prevratu zidalo še šest večjih stavb v odprtem stavbnem sistemu. Te stavbe so: stanovajska hiša Južne železnice ob Resljevi cesti, dve občinski stanovajski hiši na Prulah in ena za Bežigradom, stanovajska vila Češke industrijske banke na Prulah in stanovajska vila Trgovske banke v Knezovi ulici.

Vse ostale 102 stavbe odpadejo na vile in hišice, ki so pretežno le enodružinske.

Teh se je gradilo največ na Mirju in onstran Gradašice (na Pasjem brodu).

Ta Kolonija šteje 38 novih vil in hišic. Čoprav ni teren ravno prvovrsten, so vendar rastle vile iz tal kot gobe, kajti na Mirju je obilo stavbnega prostora in že izpeljana kanalizacija, kar je vsakakor prepolilo druge pomisleke. Mirje je tudi jako blizu centru mesta, pa je vendar človek le na deželi.

Nadaljnja večja kolonija nastaja pod Rožnikom. Tu je vzraslo 19 novih vil kljub temu, da kanalizacija še ni izpeljana. Treba pa bo to storiti.

V Spodnji Šiški je število hišic naraslo za 12. Posamezne male skupine ali pa posamezne vile in hiše so zrastle tudi v vseh drugih delih mesta.

Iz navedenega je razvidno, da se je gradbeno bilanca dosti dobro boljšala, dokler se ni pojavila sedanja kriza. Podobne krize v gradbeni obrti se sicer pojavljajo večkrat, ali na škodo stanovajskemu vprašanju se je sedaj žalibog pojavila prezgodaj. Ljubljana še nima dosti stanovanj in se bo z do sedaj izvršenimi stavbami stanovajska beda le nekoliko omilila.

Pomislimo moramo, da je še dosti (celo državnih) nastavljenecv, ki stanujejo po več železniških postaj izven Ljubljane in se vozijo dnevno v službo.

Pomislimo moramo nadalje, da je začetkom leta 1922. bilo v Ljubljani 357 strank z 1621 osebami, ki so stanovale v vagonih, barakah, drvarnicah, skladiščih in delavnicah. Koliko so ti reveži utrpeli na zdravju, si lahko mislimo.

V Ljubljani imamo nadajje mnogo slučajev, da se nahajajo v enem stanovanju po dve ali celo več strank, ki vse uporabljajo eno kuhinjo. Od souporabe kuhinje je bilo namreč prizadetih 531 strank, to se pravi, da bi najmanj 270 strank rabilo nova stanovanja, da bi razpolagale s svojo ognjiščem.

Razen pravkar omenjenega je treba še opozoriti na prenatrpanost premnogih stanovanj. Človeku se je težje lasje, če je imel priliko videti, koliko glav mora živeti v enem ali dveh malih prostorih. V tem oziru je podal popis stanovanj, ki se je vršil 20. decembra 1921., marsikatero pretresljivo sliko. V Ljubljani je namreč:

a) 391 strank, ki imajo po le en glavni stanovajski prostor (za te štejejo: sobe, kabine, kuhinje, poselske sobe in kopalnice), v katerih stanuje po 3 do 14 ljudi;

b) 910 strank, ki imajo po le dva prostora, pa stanuje v njih po 5 do 13 ljudi;

c) 355 strank, ki imajo le po tri prostore, pa stanuje v njih po 7 do 15 ljudi. O higijskih razmerah v teh stanovanjih si je le težko ustvariti zadostno pesimistično sliko, kajti ta «stanovanja» obstojajo večkrat z malih, komaj nekoliko razsvetljenih lukenj.

Kriza gradbene obrti ne zadene torej le naših obrtnikov in dobaviteljev gradbenega materialja, temveč še v hujši meri neštete rodbine, ki ne morejo do stanovanj, ki so človeka vredna.

Inž. J. Mačkovšek.

Prispevek k tujskemu prometu

V ameriških časopisih je čitati, da je odšlo v Evropo v tem in tem času 15.000 bogatih Amerikancev na oddih in zabavo. In evropske izdaje ameriških listov (n. pr. «The Chicago Tribune») jih v svojih inseratih in popisih vabijo v to in drugo mesto, v to in drugo letovišče. In mesta in letovišča štejejo zlato dolarje, ki jih tam puščajo oddiha in zabave željni Amerikanci.

Eden od takih Amerikancev je zašel tudi v Jugoslavijo. Ni zvedel za krasoto Bleda, Bohinja in našega Jadrana iz inseratov in popisov, v ameriškem časopisu, neki Jugoslovanc mu je v Ameriki pripovedoval, kako krasen je Bled, krasnejši od krajev v Švici — in hotel se je

prepričati o resničnosti njegovih besedi. In prepričal se je. Spoznal je krasoto naše zemlje, proizvedel o naši trgovini in industriji, o naši državi, o našem narodu in njegovi politiki in o našem udejstvovanju. O vsem tem bo pripovedoval in pisal, ko se vrne. Koliko nam bo mogoče koristil samo ta edini Amerikane!

Amerikane se je divil nad krasoto naše zemlje in se čudom čudil, da o tej krasoti nikdar ni ničesar čital v ameriških listih, da tam o naši zemlji ni razširjena nikaka reklama. «Saj ljudje teh krajev prav nič ne poznajo. Nikdar ne čujejo o njih —!»

Morda bi dolar brez bolečin prenesel draginjo naših letovišč!

Toda nekaj je treba najprej urediti. Olajšati potovanja. Vedeti je treba, da Gorenjska meji ob dve, tri države. In Bleda na Dunaj je samo en skok. Tudi na Vrbsko jezero. Če sedi na Bledu bogat tujec, hoče čez mejo tudi Vrbsko jezero iti pogledat, včasih obiskati svojega poslovnega prijatelja na Dunaju. Tega ne more storiti, ker bi moral preplaziti silno visok zid, za katerim leži n. pr. vizum za Celovec, kamor bi šel rad samo za en dan. In tega zidu se ustraši marsikak tujec in namesto k nam gre raje v Švico, kjer niso tako bojazljivi.

Mislil, da je ta stvar vredna resnega razmišljanja. Na Češkem o njej zelo razmišljajo.

Sokolstvo

Izjavljen komunistični napad na češko Sokolstvo

Odberova seja ČOS. v Pragi, t. j. po naše glavna skupščina, se je vršila dne 3. in 6. maja. Zastopane so bile razen ene vse župe, ki so članjene v Obci Sokolski. Za skupščino je vladalo veliko zanimanje tudi med nesokoli, ker so se vršile letos volitve v predsedstvo ČOS., ki se voli na dve leti, ne kakor pri nas, ki volimo starešinstvo vsako leto. S zanimanjem se je pričakovala izvolitev staroste ČOS. Nasprotniki Sokolstva — zlasti komunisti — so se že od poloma banke «Bohemia» z vso silo napadali po listih dosedanega starosta br. dr. Scheinerja, ki je bil pred leti predsednik banke in do lanskega leta član upravnega sveta. Dolžili so ga, da je on odgovoren za polom banke ter so hoteli znesti spor in needinost v sokolske vrste, ker so pričakovali od tega velike koristi za svojo organizacijo, ki ima organiziranih tudi nekaj telovadcev pod imenom «Federacija».

Toda nakana se ni posrečila in češko Sokolstvo je vnovič dokumentiralo edinstvo in izreko zaupanje svojem dolgoletnemu starosti, ki deluje z vso vlogo za Sokolstvo od mladih let. Pred pričetkom seje je podal br. dr. Scheiner točno in izčrpno poročilo o svojem delovanju pri banki «Bohemia» ter dokazal, da je bil zavod, dokler je bil on predsednik in upravni svetnik, aktiven, za poznejše delovanje pa ne more biti soodgovoren, ker ni imel več besede v upravi. Nato je poročal br. podstarosta Stepanek, da so on ter brata Mašek in Urban pregledali in proučili zadevo br. Scheinerja ter se prepričali, da ne pada na njega niti najmanjša senca krivde. Govor br. Scheinerja je bil sprejet z viharim odobravanjem in brat Scheiner je bil vnovič izvoljen z vzklikom za starosta ČOS.

Tudi ostala poročila skupščine so bila odobrena ter je bilo sklenjeno, da predsedstvo pripravi vse potrebno za veliko skupščino — po naše sokolski sabor — ki naj se vrši v letu 1924. Izid volitev je bil sledeči: starosta dr. Scheiner, podstarosta Mašek in Stepanek, načelnik dr. Vaniček, načelnica Milada Mala, predsednik prosvetnega oddelka Hiller, člani predsedstva: Bilek, Dvořak, doktor Fleischman, dr. Heller, dr. Malický, dr. Masak, Pechlatova, dr. Urban, Karel Vaniček in dr. Weigner, namestniki: Jelinek, Petru, Taborski, Fučíkova in dr. Klíma. — Kot zastopnik JSS. se je udeležil zborovanja savezni tajnik brat dr. Fux.

Sokolski Glasnik. Prejeli smo 5. in 6. številko Sokolskega Glasnika, ki obsega 64 strani. Uvodnik «Sokolstvo» na straži», izpod peresa saveznega staroste dr. Ravniharja, razlaga pomen in namen spomenice, ki jo je pred kratkim izdala starešinstvo Saveza. Urednik br. Ambrožič nadaljuje razpravo «Sokolska vzgojna metodika», in sicer o vzgoji čuta za lepoto, za kar je pri telesnih vajah mnogo prilike in čemur je posvečati veliko pažnje. S. Vrdoljak nadaljuje članek o

telovadnih igrah. Joža Trdinova se zavzema v spisu «Stališče žene v sokolski organizaciji» za enakopravnost članic s člani in prihaja do zaključka, da naj bodo članice zastopane v upravnih in tehničnih odborih, ne pa deliti sokolsko organizacijo na ženski in moški del. Jako poučen je članek Franceta Šlapnjaka: «Domače lekarne in njihova uporaba». Obširno je poročilo o sokolskih dnevih v Beogradu, obsega zapisnike o seji saveznega prosvetnega zbora, o predposvetovanju župnih delegatov in o IV. glavni skupščini. Rubrika «Prosvetno delo v sokolskih društvih» našteva 100 predavanj, k naj jih vrše društva za izobrazbo in sokolsko vzgojo članstva ter našteva literaturo, koje naj se poslužujejo prosvetni predavatelji pri sestavi predavanj. Članek «Naše naloge» priporoča vezbanje po milim nebom, pešizlete in kopanje, oziroma plavanje. Sledijo dopisi iz žup: Beograd, Celje, Kranj, Maribor, Mostar, Rijeka, Split in Zagreb, ki po večini poročajo o župnih občinih zborih. Zanimive so kratke novice iz slovenskih sokolskih organizacij in iz drugih evropskih telovadnih organizacij. Oddelki «Literatura» ima oceno I. zveza «Spomenice» in knjige «Sokolima o Sokolstvu» in našteva najnovejše izdane sokolske knjige, končno pa še novo češko sokolsko literaturo. Kronika prinaša najnovejše politične dogodke v domovini in v inozemstvu. Vsebina Sokolskega Glasnika je res raznovrstna pa tudi zanimiva za vsakega člana in članico sokolske organizacije.

Češkoslovaško Sokolstvo in Bolgari. Češkoslovaško Sokolstvo se je na seji upravnega odbora ČOS. izjavilo o odnošaji češkoslovaškega Sokolstva napram Bolgarom takole: «Pot iz Sofije do Prage vodi edino skozi Beograd».

Dr. Beneš in Sokolstvo. Te dni je v Pragi preadal minister za zunanje zadeve dr. Beneš o češkoslovaški revoluciji. Ob tej priliki je glasno poudarjal: Večna dolžnost je omenjati sokolsko vzgojo, njegovo demokratičnost ter posledice telesne vzgoje, ki so imele vsekdar in povsod velik uspeh. Zelo rad opozarjam na to, ker je duh Sokolstva v revoluciji našega naroda igral vidno in veliko ulogo.

Louis Leger in Sokolstvo. Veliki francoski učitelj Louis Leger, ki je te dni umrl, kakor smo že poročali, je bil tudi član sokolskega društva v Pragi in menda edini Francoz, ki je nosil sokolski članski znak. Sam je ob priliki svojega blivanja v Pragi napisal v «Vestniku ČOS.» daljši članek o svojih simpatijah napram Sokolstvu. Velika ljubav, ki je vedno gojil do ideje Slovanstva, ga je dovedla tudi do tega, da je simpatiziral s Sokolstvom, o katerem pravi, da je reprezentant ideje Slovanstva.

Zlet bolgarskih Junakov. Ki je določen za čas od 25. do 30. maja v Sofiji je po zadnjih poročilih odložen na poznejši čas, ker telovadišče ne bo pravočasno dograjeno. Telovadišče se nahaja na začetku Borisovega parka in ima prostora za 4000 telovadcev in za 30 ti-soč gledalcev, po velikosti je torej približno enako lanskemu zletišču v Ljubljani.

proti njej, napada vlado, da kar trske lete, pa se jej drugi dan proda (pod Tomášicem), postane zaveznik budimpeštanskega eksponenta in Rauchovega režima, dve leti vzdrži, potem ga pa enkrat, ko niti sam ne vé, da prihaja na važno sejo sabora, pred vratmi na nedolžen način nahujskajo, da na seji nepričakovano strašno napade unionistično vlado in Raucha in ga res tako splaši, da Rauch poda demisijo. Potem se vrza okrog koalicije, se z njo stepe in gre s Starčevićanci, v opozicijo. Med vojno govori izprva v saboru uprav blazno otvoreno proti Francu Jožetu in se spre s celim sabrom in psuje Tizzo, pa se hipoma obrne, postane navdušen pristaša Mitteleurope po Naumannovem receptu, propagira veliko carevino od Belta do Soluna, priklopi Varšavo in Srbijo in Rumunijo Avstriji pod habsburškim žezlom, vse v nekakšni federaciji, zлага zanosne pesmi na čast tej tvorbi — te pesmi se pojejo po melodiji «Bože čuvaj — Gott erhalte».

Tri leta pozneje pa zopet roma v Prago, k Čehom in Poljakom, k Švehim in Kramaru in Skarbeku, govori pred muzejem na Vaclavskem namesti, pred Zlato huso, v divadlu — govori tako, da vprašujejo Čehi: «Ali je to bedak ali agent provokater?» Švehlovi ljudje ga v dogovoru z dunajsko in zagrebško skupno «Narodnega viječa» pripravljajo, pregovore, uspravajo, in mož miruje in čaka, voha, se obrača, tiplje, čaka — dokler ni «Narodno viječe» gotova stvar. Na ustanovni njegovi seji pa je zopet prisoten in — že grozi z zelenimi kadri in mrti pri-

stotne z dveurnim govorom. Pozneje opotovano — na dan 28. oktobra govori za Pribečevicem in Pavelicem, zato pa celo uro, in pred univerzo na Wilsonovem trgu dve uri tisoč in tisočglavi množici, vsi vpiljejo «Živijo», nikdo ne vé, kaj je govoril. Bilo je nekaj o Wilsonu, o svobodi, za vse — federacija, narod, pravica, samoodredjenje... in tu se prvič pojavi nekaj o republiku.

Doba je nemirna. Mnogo se strelja, mnogo požiga, mnog nemir se uduši z orožjem. Cesarstvo je propadlo. Lah pred Ljubljano, Reka, požar na madžarski meji, dezertacija v masah, tatvine, beda, potop. In Pariz. Radić nekako izgine. Pač pa pridejo njegovi seljaci na shod v Strejlano. Republika, Slobodni dom! V Viječu se zopet pojavi Radić, in je že docela nedvomen osebni protivnik Pribečeviča in načelni protivnik edinstva. Z vsemi proti njegovemu glasu sprejme Narodno viječe 28 točk privremene upute in pošlje delegacijo v Beograd s pooblastilom, da izjavi sporazumno s srbsko vlado ujedinijenje. Prvi december.

Radićeva politična fiziognomija je stvorjena. Pozneje je še kaj dodal, kaj izpremenil, toda v bistvu je nastala v prevratni dobi. Miselnje je, kakor vsa Radićeva pojava in prošlost: Neurejena, nezrela, sama s seboj v protislovju, unicum v svetovni politični zgodovini: Republika, ki je sestavni del monarhije — nemogoč, absurden stvar.

In vendar toliko glasov, toliko mandatov?

Da, vendar! Pa ne za to zmedeno ideologijo, ki bi bila smešna, da ni tako ža-

lostna. Glasove je hrvatski seljak pripravil dati vsakomur, ki bi mu znal prepričevalno pritrčiti, da je draginje in vojašine in davkov kriv le kralj ali Srb — proč s kraljem in Srbi, pa bo vse drugače, kajti: Imeli bomo zopet svoj denar, ki bo nekaj vreden; carine ne bo; živino in drugo bomo drago prodali; davkov ne bo in ker smo mirotvorni, tudi ne vojakov. Žide bomo nagnali. Z vsemi se bomo dobro razumeli. Kaputaše pa našenemo na delo, fiskele in bilježnike in plebanuše in vse te gradske frajlice in gospe, babe gosposke — sploh bo vse drugače, lepše. Seveda si bomo razdelili vso zemljo, ki jo imajo zdaj grofi, vsak bo na svojem — pa bog!

Kdo pa zna to vse prepričevalno obljubiti? Stjepan Radić, ki je danes pri preprostem narodu pravi mesija. Niemu na čast zlagajo dolge epične ode in himne, ki jih tiska «Slobodni dom», niemu na čast pletejo seljačke kumice i majke lepe prtiče in peškire in vezenje, zbirajo odojke, baržile in čutare in dinarje... Radić danes migne in banderiji na konjih so pripravljani, da prihitijo, in tisoč seljakov, da ga pridejo pogledat, slišat ga, nega, ki bo prinesel i republiku i odrešenje od vsega zlega.

Prostemu hrvatskemu narodu je namreč prevrat leta 1918. bil res pravi prevrat, ne le politično, ampak tudi socialno in predvsem duševno. Kupi starih tradicij so podrti, na razvalinah pa sedaj bohotno raste različno zelišče, zdravilno in mnogo, mnogo kopriv. Za enkrat je Radić za vrtnarja

„Čehojug“ d. z. Ljubljana
o. z. Ljubljana
palača kreditne banke, telefon št. 339
priporoča obrtnikom, industrijoem in trgovcem iz svoje tovarniške
zaloge Weiss & synové, Dvůrkralové
juto vsake vrste in vreče
za moko, oglje, cement itd. vseh kvalitet in velikosti, jutine rjuhe
in slavnice in preproge (Läufer) po orig. tovarniških cenah.

Tovarna žime za žimnice
M. Masterl v Stražišču postaja Kranj
(ustanovljena leta 1844.)
priporoča
vsakovrstno žimo za žimnice.
Nakup sirovin: Konjske žime in grive, govejih repov, kozje dlake
in prašičjih ščetin.

Deseti mednarodni kongres za žensko volilno pravico v Rimu

Rim, 16. maja.

Točno, kakor naznanjeno, so se začeli v soboto, 12. t. m., naš kongres v Rimu. Zbralo se nas je baje dva tisoč delegatki, ki zastopamo — čuj te strmitel! — 40 držav. Kajpada smo tukaj tudi jugoslovanske delegatke, Srbkinje, Hrvatice in ena Slovenka. Tudi Bolgarke so tu. Mnogo pozornosti vzbujajo tri delegatke in Indije v bogatih narodnih nošah, tri Egiptanke v črnih toaletah in drobna Japonka, ki frli med nami, kakor metuljček v lahkih svilenih oblekah. Na kongresu vlada sploh v toaletah silno razkošje, tako da se mi zdi, da sem prišla na mednarodni modni kongres.

Kongres se vrši v palači za razstavo na via Nazionale. Prostor je skrajno nepriljubljen za zborovanje: povsod silno visoke dvorane s steklenimi strehami, akustika je zato jako slaba in delegatke venomer vzdikajo: «Glasnej!» Razen tega je palača na najbolj obljudenem kraju mesta: tramvaji, avtomobili, kočije, tako da se mi zdi, kakor da smo na cesti. Vrat ni nikakih, samo zavese pri različnih vhodih.

Delo se je začelo v komisijah: prva komisija je obravnavala temo: «Za enako delo enako plačo» (jugoslovanska delegatka Katarina Bogdanovičeva). Druga komisija je obravnavala vprašanje morale (jugoslovanski delegatki Adela Milčičeva in Milena Atanackovičeva). Tretja komisija je razpravljala o državljanstvu poročene žene (jugoslovanska delegatka Milka Gnučjeva). Četrta komisija o normah ekonomskega življenja žene, matere in dece. In sicer legitimne in nelegitimne dece (jugoslovanski delegatki Petkovičeva in Štebjeva). Delegatkam so bile predložene resolucije, o katerih se je razvila debata. Z večino glasov sprejete izpraznjenje so se nato porabile v resolucijah. Stalna komisija je potem nanovo stilizirala vse resolucije, ki so bile predložene v ponedeljek in torek kongresu.

V ponedeljek dopoldne ob 11. se je vrtila slovesna otvoritev kongresa. Dvorana je bila okrašena z zastavami vseh narodov in držav, od koder so došle delegatke. Tudi naša državna zastava je bila med drugimi. Toda ojoj! S katerokoli delegatko govorimo in ji povemo, da smo iz Jugoslavije, vsaki moramo na dolgo in široko razkladati, kako je ustrojena naša država, kje leži, koliko nas je itd. Skratka: od nas ne vedo ničesar. Prvi je pozdravil kongres rimski župan, nato pa je imel otvoritveni govor Mussolini. Otvoritvi je prisostvovala ogromna masa ljudi, moških in ženskih, ki so Mussolinija navdušeno pozdravljali. Zlasti Italijanke so mu vzdikale in prožile svoje roke za fašistovski pozdrav z neverjetno živahnostjo. Mussolini se je kazal v svojem govoru velikega prijatelja feminizma in je obetal Italijankam, da dobe kmalu aktivno in pasivno volilno pravico za občine. Kajpada je žel ogromen uspeh. Njegov pojav pa ni simpatičen. Vse na njem je proračunano na teatraličen efekt. Kadar se zasmeje, raztegne usta avtomatično, a naboma je zopet mrk in gleda izpod čela. Njegovo lice spominja na slike Nerona in na Napoleona. Njegov govor so prevajali takoj na francosko in angleško, in Mussolini je sam ves čas pazno zasledoval, da je bil prevod pravičen. Svoj govor je čital. Italijanke so mu izročile velik šopek rdečih rož. Za njim je govorila gospa Bosjo kot predsednica pripravljalnega odbora običajne fraze. Za rimski sufražetski odbor je govorila ga. Benedettini, ki je pripela Mussoliniju znak sufražetskega kongresa. Med govori je delal Mussolini strašne obraze, se naravnost pačil in me je sploh silno spominjal na mimične slike v kinematografu. Zadnja je govorila ga. Chapman Catt, predsednica Internacionalne ženske zveze, za volilno pravico. Stara, izredno simpatična gospa, Amerikanka. Jugoslovanske delegatke smo konstatirale, da je močno podobna naši predsednici, ze. Hrističevi. Njen dolgi govor je podal splošni pregled o stanju ženske volilne pravice. Za Evropo je ugotovila zanimiv fakt, da se lahko potekne preko evropskega zemljevida vodoravna črta, ki dell

Evropo na dva dela: na severni, ki ima volilno pravico, in na zapadno južno-vzhodni, ki je nima. V ta del spadajo Portugalska, Španija, Francija, ves Balkan, torej tudi me.

V ponedeljek dopoldne in v torek ves dan so se obravnavale resolucije poedinih komisij. Mnogo novega ne prinašajo. Zanimiv za Jugoslovanke je z ozirom na naš lanski kongres Saveza tretji del resolucije tretje komisije. Ta del govori o nezakonski materi in nezakonskem detetu in zahteva, da mora dobiti nezakonsko dete enake pogoje za telesni in duševni razvoj, kakor zakonsko dete, in sicer po imovinskih razmerah svojega očeta. Dalje zahteva ta resolucija, da se mora odpraviti iz državnih zakonikov zloglasna določba iz Napoleonovega zakonika «La recherche de la paternité est interdite». (Iskanje očeta je prepovedano.) To določbo imajo med drugimi Srbija, Rumunija, Portugalska, Grčija, Črna gora in druge. (Francija jo je pred dvema letoma odpravila.) Kakor je bilo pri vseh drugih resolucijah mnogo debat, tako ni bilo pri tej zadnji nikake, temveč je bila sprejeta soglasno in z veljkanskim aplavzom. Nobena druga resolucija ni bila sprejeta soglasno.

Med razpravljanjem komisij v soboto ter v nedeljo ves dan je imel posebne seje odbor Zveze, pomnožen s predsednicami poedinih nacionalnih delegacij. Naša predsednica je ga. Petkovičeva. Razpravljalo se je največ o fuziji Internacionalne ženske zveze in Zveze za volilno pravico. Fuzija bo bržčas odklonjena. Došla je tudi lady Aberdeen, predsednica Internacionalne ženske zveze, in je včasih prisostvovala tudi našim sejam.

Delegacije Jugoslavije, Bolgarske, Rumunije, Grške, Češkoslovaške in Poljske so imele doslej dva sestanka, da se zedinijo za sledeče: pomnoži naj se število odborov od 13 na 15 in da dobe Jugoslovanke, Bolgarke, Rumunke in Grkinje svojo zastopnico, Češkoslovaška in Poljska pa svoje. Za obe skupini je odločil žreb, katera država naj ima zastopnico. Za prvo skupino (balkansko) je določil žreb Grkinjo, za drugo Čehinjo. Jugoslovanke smo se odločile za tesnejši skupni nastop Balkank, ker vse skupaj še nimamo volilne pravice.

V ponedeljek in torek zvečer so bili javni shodi. Govorile so po štiri minute zastopnice raznih držav. Za Čehinje je govorila v ponedeljek ga. Tumova, poslanka in delegatka češke vlade. Žal, da je govorila polovico svojega govora italijansko; Nemke so govorile vse le nemško. Za nas so bili naizanimivejši govori žen, ki že imajo volilno pravico. Njih navedbe o delu po parlamentih so nas uverile, da so žene sposobne za javno delo. Prijavljena je kot govornica tudi ga. Petkovičeva.

V nedeljo zvečer je priredil italijanski odbor pozdravni večer s koncertom. Pel je mal ženski zbor in bilo je tudi nekaj solo točk. Vse silno slabo. Potem buffet. V torek popoldne je priredila italijanska vlada na krasnem vrtu palatinskem sprejem s koncertom. Mussolini je hodil po poti kakor imperator. Govoril pa je v imenu «il governo fascio».

Danes dopoldne (t. j. v sredo) se je začelo razpravljati, ali naj osnujejo žene svoje politične stranke, ali naj se pridružijo moškini političnim strankam. Predseduje Finka, ga. Furuhjel, ki je najdaljšo dobo poslanka. Uvodni referat je imela ga. Vicksell, švedski ženski poslanec. — Več jutri. L-a.

Proti posebnim ženskim strankam. Rim, 18. maja.

Na mednarodnem kongresu žensk v Rimu je bil od strani angleških in nemških delegatkinj stavljen predlog, naj si ženske ustanove svoje politične stranke. Zastopnica Avstralije je poudarjala, da naj ženske snujejo raje nepolitične organizacije. Predsednica kongresa je ugotovila, da se je večina udeležnic izrekla proti temu, da bi ženske snovale svoje politične stranke.

Najstarejša slovenska pleskarica in čarjska delavnica Ivan Bricelj, Dunajska cesta 16 so priporočila. Izvršitev točna, cene zmerne.

Za odgovor je priložiti znamko.

Pravi „Goiser“-čevlji, čevlji za smuči ter tovski čevlji vseh vrst so izdelujejo v znani solidni čevljarški delavnici 125

J. BRAJER

Ljubljana, Turjaški trg (Breg) 1. Istotana se izdelujejo tudi vse vrste drugih obutval, od najpreprostejše do najfinije izdelave.

Cene solidne! Postrežba točna!

Modne cefirje za srajce v najnovjših vzorcih priporočila **A. & E. Skabernič** LJUBLJANA, Mestni trg 10

Kdor želi slovensko ali nemško harmoniko lastnega ali Lubašovega izdelka, naj se obrne na **F. KUCLER** izdelovalci harmonik Drenov grič p. Vrhnika

!! Medjimurski konji !!

Poltežki in čisto težki konji in kobile za vprego in odgaj za gospodarstva in tovarne stoje stalno za prodajo pod najkulantnejšimi pogoji pri

E. VAJDA veletrgovina s konji **ČAKOVEC**

Medjimurje (Jugoslavija).

Brzjaviti: Vajda Čakovec

Telefon Interurb. 59. 4

Knjige za mladino:

Fr. Milčinski: Zgodba Kraljeviča Marka. Vez. D 18.—, po pošti D 1.— več.

J. Šorli: Čirilmurci. Povest s slikami. Broš. D 20.—, vez. D 25.— po pošti D 1:25 več.

Fr. Milčinski: Tolovaj Mataj. Pravljičje s slikami. II. natis. Cena broš. D 18.—, vez. D 25.— po pošti D 1:50 več.

J. Šorli: Bob in Tedi. Dva neugnanca. Povest s slikami. Broš. D 12.—, vez. D 18.—, po pošti D 1:25 več.

J. Waschtetova: Pravljičje. Z večbarvnimi slikami. Vez. D 22.—, po pošti D 1:25 več.

Čika Jova: Pisani oblaki. Vez. D 14.—, po pošti D 1.— več.

Čika Jova: Kalamandarija. Vez. D 12.—, po pošti D 1.— več.

Vse te knjige se naročajo pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

STEGU IN DRUGI

pisarna v Ljubljani, palača Ljublj. kreditne banke, Dunajska cesta 1^b, III. nadstr. Koncesionirano podjetje za: vodovodne instalacije, parne in vročevodne kurilne naprave, popravilo in postavitve kotlov za visoki pritisk, parne napeljave, lastna delavnica za stavbno in strojno ključavničarstvo na Viču-Glince 5. Specijalno podjetje za napravo in dobavo: modernih žag, transmisij in strojev za obdelavo lesa. 77

UNDERWOOD

pisalni stroj Zastopstvo za Slovenijo:

FRANC BAR, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5, telefon 407. 878

Zdravilišče Rogaska Slatina.

Sezona: Maj - september.

Zdravljenje vseh želodčnih in črevesnih bolezni. — Cene zmerne. Pred in po sezoni znaten popust. — Največja udobnost. Zahtevajte prospekte! Ravnateljstvo zdravilišča.

„DIVADENT“

antiseptična zobna krema, je najbolje čistilno in osvežilno sredstvo za zobe in usta.

Glavna zaloga **I. C. KOTAR**

Telefon 402 Ljubljana, Wolfova ulica št. 3. Telefon 402

FRAN RAVNIHAR
LJUBLJANA, Linhartova ulica št. 25.
Stavbeno in umetno tesarstvo, stavbeno mizarstvo, parna žaga in lesna industrija.
Telefon št. 415. — Pošt. ček. zavod št. 11.426.
Prevzemanje zgradb, hiš, vil, stolpnih streh, vrtnih utic, balkonov verand, stopnic, vrat, oken, mrežaste nosilnice za industrijske stavbe, dvorane, in razstavne zgradbe, za večje razpeline od 12 do 40 m po mojem sistemu.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Šelenburgova ulica št. 1 EKSPozITURE:
(PREJ SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)
KAPITAL in REZERVA Din 17.500.000.—
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzjaviti: Trgovska Telefoni: 139, 146, 458
Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

"Krvavi kardinal"

Zgodovinski roman

XLV.

Chalais in njegova usoda.

Poražen v Fleuryju, je Saint-Priac zdirjal najprej v Fontainebleu. Izgubil je bil glavo popolnoma. Ko so mu njegovi drugovi pobegnili, se sploh ni domislil, da bi Annais nadziral še dalje. Bil si je gotov, da jo najde nekje v bližini Trencavela in Mauluysa. Proti temu dvema pa je pričel gojiti strašno sovraštvo. V Fontainebleu si odpočije.

Še huje, kakor ta poraz, pa je zadel Saint-Priaca nepričakovani pogled na Verdiera. Ta dedec še živi! Sedaj se pojavi v Saint-Priacu gluh nemir, in Saint-Priac pomišlja na ono slavno pismo, katero je bil izročil kardinalu. Popoldne se Saint-Priac vrne v Pariz in obsedi v gostilni "Pri velikem kardinalu". Drugi dan se poda k svemu gospodaru, ki ga takoj sprejme in mu hladno ukaže, naj poroča o dogodkih.

"Torej ste bili zopet premagani?"
"Trencavel, monsijor!... Trencavel!"

"No, torej, pripravljena je bila Vaša ženitev in Vaša dota. Tudi je podpisano pismo, ki vam daje visoke časti in stalno službo. Samo zaročencev ni bilo. Kaj morem storiti sedaj za Vas?"

Saint-Priac ne odgovori, samo debela solza mu zdrkne po spačenem obrazu.

"No, dobro... jaz odhajam s kraljem. Kadar se vrnem, Vas že zopet pokličem."

"Trencavela poiščem..."

Henrik de Talleyrand, grof de Chalais, je bil zdirjal iz Pariza kakor blazen, da najde njo, vojvodinjo de Chevreuse. V Etampesu je izvedel, da je ona potovala tod mimo. V Bloisu pa je ne najde. Ves iz sebe jo išče povsodi, končno sam ne ve, kam naj se obrne. Odide na cesto proti Bretanji. Noč je. Chalais galopira. Pri tem glasno govori sam s seboj.

"Hej, kdo tam?" ga ustavi krik.

Chalais je nekoliko sto korakov oddaljen od Bougencyja. Na klic se ustavi. Glas mu je znan in poln sovraštva. Potnika, ki sta se srečala, skočita drug proti drugemu in se pogledata.

"Chalais!"

"Louigny!" zarenči Chalais, ko je spoznal tuja.

Oba potegneta svoja bodala. Konja sta se bila ustavila drug ob drugem. Nasprotnika se merita v temi, oba pripravljena v svojem obupu in nestrpnosti, da planeta na nasprotnika. Končno se še enkrat oglašita Chalais:

"Jeli, ti si nas izdal? Kar povej! Koliko si dobil od kardinala? Louigny, izdajstvo ti kar gleda z obraz!"

"Da!" pritrdi Louigny.

Chalais se kar prestraši. Ta lepi, slajni, bogati plemič, ta dika dvora in plemiške družbe, tako enostavno priznava svoj čin.

"Hej!" krikne. "Nisem te iskal. Toda ti priznavaš. Sedaj te ubijem!"

"Toda jaz sem iskal tebe!" odgovori Louigny s svojim strašnim glasom.

"Dobro! Čemu pa? Da se mi maščuješ, je li?"

"Nikakor!" renči Louigny.

"Ali pa me hočeš prositi odpuščanja? Ne, Louigny, kar si ti storil, ti nikdo ne more odpustiti! Poštedil sem te nekoč! Zal mi je! Bil sem preveč srečen... videl sem tvoje solze... smilil si se mi! Sedaj storim, kar sem takrat opustil. Si li pripravljen, da se braniš?"

"Ne!" pravi Louigny.

"Hudiča! Torej bom prisiljen, da te umorim? Pa da vidimo! Priznavaš svoje izdajstvo in braniš se nočes. Kaj hočeš torej?"

"Da Vas aretiram v kraljevem imenu!"

Chalais se zakrohota. Toda med smehom občuti, da se je ustrašil. Na misel mu pridejo mrki zapori Bastilje in klada obglavljenja na trgu Greve. Toda, če napade... saj bi ga obkolili in prijeli ljudje, katere ima Louigny s seboj, in potem ga oni oddajo sodišču...

Njegovi ljudje? Kje so? V domišljiji Chalaisovi. Nemogoče se mu zdi, da bi Louigny odklanjal dvoboj in tako priznaval svoj čin ter kar povedal, da ga hoče zvezati in aretirati, če bi ne imel seboj in kar pri roki dovolj svojih vojakov ali drugih ljudi. Tukaj blizu, v temi, so gotovo pripravljene...

Chalais zato prime za povodec in stisne konja s stegni, da bo pripravljen na dir. Chalais se je odločil, da zdirja, četudi skozi Louignyjeve ljudi, če so tukaj... Potem strašno sune svojega konja z ostrogami. Žival skoči divje... Chalais ne beži pred smrtjo, marveč pred aretacijo. Toda, v trenutku, ko zdirja, ga zgrabitava dve roki okrog trupa, in oba moža padeta s konj z viška na tla.

Strašen krik. Louigny je začutil, da je njegov nasprotnik pod njim negiben, brez zavesti. Bog varuj, da bi se bil pri strmem padcu ubil! Mrtev? Ne! Samo nezavesten! Zavedel se bo!

In dobro in skrbno poveže Chalaisa, nezavestni zveženj vrže na konja in koraka poleg njega proti Baugencyju. Izdajalec je sedaj postal že tudi birič.

"Piti!" jekne Chalais, ko se zave na trdi klopi v gostilni v Baugencyju.

"Evo, pij!" pravi Louigny in mu ponudi latvo vode.

Chalais se zave, oči se mu podpljujejo s krvjo, in z rokama trgne, kakor da hoče razgnati trde vezi in planiti svojemu zasledovalcu za vrat. Toda iztežka se zopet nasloni nazaj, in zdi se mu, da sploh ne bo mogel dvigniti niti glave, tudi če bi ne bil zvezan.

"Miruj!" mu pravi Louigny z izrazom krute radosti. "Če se giblješ, boš še kesneje ozdravel! Za kakšnih dvanajst dni si že skupil, in še to mi je preveč! Saj me razumeš!"

Chalais vzdihne obupano. Louigny pa nadaljuje z naslodo: "Veš li, kolikor bom trpel dotlej, da te predam kardinalu? Skrbel bom, da te izročim v čim najboljšem stanju! Zato miruj, ali pa te povežem še trdneje. Glej, da kmalu ozdraviš! Prisegam ti, da še nikdar ni ljubica bolj zdravila svojega fanta, kakor bom to pot zdravil jaz tebe."

Chalais zadnjih besed več ne sliši, ker je zopet omedlel.

XLVL

Rascasse se razvija.

Louigny skrbno pogleda svojega premaganega in zvezanega tekmeča, potem odide in zaklene vrata s ključem. Nato stopi iz sobe doli v gostilno, da kaj počje. Gospodar, gospodinja in strežajka hite sem in tja in ročno strežejo očividno zelo izbirčnemu gostu, ki se šopiri za mizo in je in pije, kar se da.

"Tega le pa poznam!" si misli Louigny. "Saj to je neki Rascasse, najljubši kardinalov vohun. Pa ne, da bi bil tukaj v svrhu, da vohuni za menoj?"

"Hej, lopov, prekleti prevarant!" vreči Rascasse nad gostilničarjem. "Hej, če bi njegova eminenca videla, kako slabo strežejo njegovim poelancem!"

"Kardinalov poslanec!" ječi gostilničar Panard. "Monsijore, samo nekoliko potrpljenja prosim, piška bo vsak čas pečena..."

"Požurite se, za vraga! Nisem navajen, da bi moral čakati!"

Rascasse oholo pogleda okrog sebe. Sedaj zapazi Louignyja, ki ga gleda, potem pa naglo stopi k njemu in ga kratko vpraša:

"Me li poznate?"

"Gospod vitez de Louigny?" zajecija Rascasse.

Ter vstane in ponižno pozdravi.

"Oj," si misli Panard. "Zdi se mi, da postaja gospod poslanik nekam ponižen. Upam, da ima vsaj kaj denarja!"

Louigny mrko gleda Rascassa in ga kratko vpraša: "Kdaj boste zopet pri njegovi eminenci?"

"Čim... najprej..." poroča Rascasse.

"Dobro! Povejte mi..."

"Kaj ukazujete?"

"Ničesar!" se odloči Louigny, obrne hrbet in odide. Rascasse pa se 'otl lejo rjavo pečene piške, med zalaganjem pa si pravi: "Hej, kaj pomeni to? Gospod de Louigny je v Bou-

gencyju. Kaj dela tukaj? Se pred kratkim je spadal med najzvestejše pristaje anovinskega vojvode. Zdi se mi pa, da je po Fleuryju menjal svojo barvo. Sicer pa, kaj me briga Louigny!"

Kmalu na to plača svoj račun, brez odbitkov, ter odide. Kmalu dospje v Blois. Tu obsedi v drugovrstni gostilni, kamor navadno zahajajo vojaki, ki stražijo v trdnjavi. V svoji sobici premišljuje Rascasse svojo nalogo. O vojvodinji je doslej izvedel nekaj le v Etampesu, nikjer drugod ni našel sledu o njej.

Rascasse se poriblje po nosu. Potem odide na sprehod po mestu in okrog trdnjave, potem na most čez Loiro. Ves čas premišljuje in kombinira in vedno se mu misli vračajo na kraj z imenom Marchenoir. Za Bloisem leži prostrana šuma s tem imenom, pod šumo enakoimen trg, na cesti, ki vodi iz Chateauduna v Blois.

Rascasse računa: V Marchenoiru je grad, ob cesti, ki se je morajo poslužiti vsi zaročniki. Od tam se ona lahko sporazume z Vendomom, ki je v Bloisu, in lahko ob opasnosti pobezne na vse strani, bodisi v Blois, ali na nasprotno stran v Orleans, ali v Chateaudun ali v Vendome, ali pa celo v šumo. Zakaj torej naj bi je ne bilo v Marchenoiru?

Ves zaverovan v to misel zapusti Rascasse svojo gostilno, sede na konja in odrine v Marchenoir, kamor dospje ob sedmih. Pred prvo bajtico se ustavi in vpraša žensko, ki slučajno prihaja po poti: "Hej, dobra žena, Bog vas blagoslovi. Evo, vzemite ta-le tolar! Ko je ženska vsa začudena in polna hvale, jo vpraša: "Prosim Vas, povejte mi, ni li tukaj nek grad, ki je last vojvodinje de Chevreuse?" In ženska mu odgovori: "Gradu sicer ni, pač pa majhen lovski gradič, niti velik niti lep. Leži sredi pota, kamor greste..."

"In je prav res last imenovane?"

"Seveda je! Pred petimi leti je bila tukaj, vsa deželica se je hvaležno spominja..."

"Pa sedaj, ni li zopet tukaj?" vpraša Rascasse razočaran.

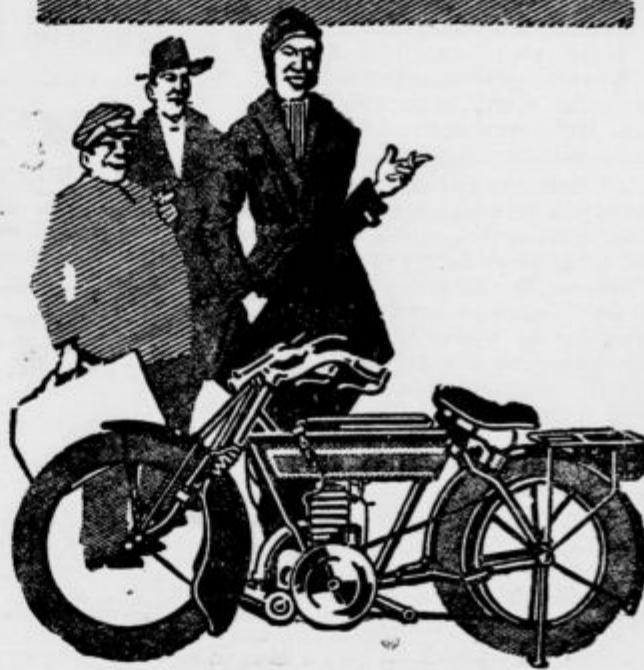
"Sedaj ne! Gradič je zapuščen in koprive rastejo okrog njega..."

Vkljub tej informaciji se Rascasse ogleda, kje je gradič. Res je navidez vse zaprto, zapuščeno, prašno, zaraščeno. "Mnogo ne izgleda!" si misli Rascasse obupan. Toda ne popusti. V Marchenoiru leže v zasedo, stanovanje vzame pri seljaku in tukaj zapazi dva dni pozneje Marino, tatimno uslužbenko vojvodinje. Poslušaj njen razgovor z očetom Thibautom, taupnikom in najemnikom, kateremu je vojvodinja svojčas izkazala mnogo dobrot. Sedaj ga Marina pošilja s pisencem v Cheverny, k vojvodi Vendomskemu. "To noč, pravi, se ustavite pred Chevernyjem, pri zadnjih vratih lovskega gradiča. Dvakrat plosknete z rokama, izrečite ime Chalaisovo, in vrata se vam bodo odprla. Ponesite to-le pismo gospej vojvodinji..."

563

(Dalje prihodnjič.)

"ZÜNDAPP"

Glavno zastopstvo:
O. Žužek
Ljubljana, Sodna ul. 11
Tel. inter. 461.

PLAKATIRANJE

v Ljubljani, Beogradu, Zagrebu ter vseh ostalih krajih Jugoslavije in inozemstvu

OSKRBI

INSERIRANJE

v vseh časopisih, revijah, koledarjih v Jugoslaviji in inozemstvu po originalnih cenah

ALOMA COMPANY

ANONČNA IN REKLAMNA DRUŽBA Z O. Z.

CENTRALA LJUBLJANA
KONGRESNI TRG 3

BEOGRAD PODRUŽNICA
SREMSKA UL. 9

Jugoslovenski Lloyd d. d., Maribor

Ruška cesta 45

Moške obleke

Sukno

Mi izdelujemo v svoji 10.000 m² veliki tvornici z električnim pogonom na 200 strojih:

OBLEKE za MOŠKE DEČKE DEKLICE

Mi imamo velike tovarniške zaloge nemških in čeških predilnic:

SUKNO za DAME GOSPODE OTROKE

Prodaja samo na preprodajalce. — Poset skladišča se priporoča

Kraljestvo mode

Zenska moda za poletje 1923

Kje naj začne misliti ženska, kadar treba za novo toaleta v novo sezono? Začnimo pri klobuku, ki je izredne velikosti in čigar premer se približuje malo da ne metrski meri. Seveda niso ta pokrivala slavnata, pač pa kombinirana iz različnih svilenih tkanin, kakor crepe-georgetta, čipk itd. Izredno elegantno učinkuje za slavnostnejše prilike črna čipkast, zimnat ali sicer prosojen klobuk, okrašen bodisi z genijalno petljo, cvetjem ali rajčico. Prijubljen je tudi preko manjšega klobuka ležerno, a vendar graciozno vržen čipkast pajčolan. In solnčnik majhen in debel, da ga nosiš na rokah kakor punčiko. Držala teh fantastičnih stvari so naravnost umetnine, bodisi lesene ali slonokoščene rezbarije. Poleg solnčnikov s kratkimi držali jih vidimo tudi z naravnost pretirano dolgi. Toaleta kaže ovalen izrez od ramena do ramena. Zanimivo je, da bo vroče poletje brez rokavov, vendar treba tu opreznosti. Prinaša nam pa moda tudi dolge široke in ozke, tesno se prilagajoče rokave. Učinkoviti so od zapetja do komolca v balon razširjeni rokavi. Dama, ki hoče biti praktična, nosi lahko še vedno srednjedolge ali celo kratke rokavce. Pas je pomaknjen globoko pod život v sredino celotne figure. Krila so dolga, ozka, zavita okrog telesa, kakor omoč, gladka, čisto z grškim prijemom drapirana. Zato se morejo upodobljati samo valovito mehke tkanine kakor crepe-georgette, crepe-marocaine, crepe-de chine. Trdo svilo jemljemo le za takozvane stilske obleke. Batist, etamin in druge perline tkanine zahtevajo zopet drugačne oblike, o katerih sporočimo drugič. Opetovano smo že povedali, da bo letošnje poletje pestrobavno. Najelegantnejši vzorci so arabski in egiptovski, priljubljeni pa tudi turški. Kar zmore fantazija v barvah in risbah, vse bo porabila modna umetnost.

Čevljički so prišpicieni, izredno visokih pet; poleg njih pa vidiš tudi povsem nizke pete. Torej ekstremi vseovsod.

In rokavice in torbice, robčki, nogavice in zapestnice in še toliko in toliko drugih drobnarij, o katerih pa se hočemo razgovorjati prihodnjik.

Novska.

Moška poletna moda

Moški modni klobuki (od 95 Din do 400 Din) so širših krajev in zarobljeni, neznatno v krajih zaviti, po sredini in ob strani nekoliko vtisnjeni. Fine vrste so zelo lahke; cenejši iz volne so težki (do 240 Din), fini so iz zajčje dlake. Poleti so modne svetle boje, sivi, rujavkasti, rumenkasti, modrikasti, zelenkasti. Slamniki se nosijo največ v obliki Girardi (od 35 Din do 200 Din); nosijo se tudi panamski slamniki, ki pa so izredno dragi. Tudi klobuki so nižji in ožjih krajev kakor lani.

Barvitost ženskih toalet se odraža tudi na moškem perilu. Celo robci so ob robih živo progasti. Košulje so pisane, ovratniki mehki, rogla zobčasta; kravata samoveznica pod zaponko. V gumbnicah nositi cvetke ni

več «modno»! Namesto cvetk nosijo v Parizu iglice z bisericami ali kameni v obliki živalskih glav! V kravatah so proge in ornamenti posebno priljubljene: črna dno z belimi progami, cvetlični pestri vzorci, turški vzorci in podobno. Volzi so majhni. Rokavice so zopet kratke. Vobče je moška moda dokaj konservativna.

Čudno je, da imata sedanja moda ženske in moške obleke prav malo skupnega, da, v marsičem si gresta diametralno narazen. Med tem ko so ženske jope oblapne, se moške suknje v pasu tesno oprijemajo ter imajo na hrbnem delu tesno pršit «dragonar» brez gumbov. Od pasu navzdol pa se suknja širi. Ženske so odpravile steznike, moški pa so tanko prepasani. Ker ta moda ni lepa, vsekakor tudi ne bo našla preveč posnemovalcev. Srednja pot, najboljša pot. Pisane nogavice, barvaste. Hlače so spodaj zožene in krašje, tako da se vidijo v nizkih čevljih proge nogavic, kar je vsaj — zelo nevarno. Lepo pa tudi ne. Takozvani «šimi» čevlji (iz enega kosa usnja, brez šivov in zelo ošiljeni) se zaradi nepraktičnosti zopet opuščajo. Nosijo se že manje špičasti, navadno barvasti. Veržice preko pasu se ne nosijo več, nego le kot obesek. Ure, kot zapestnice so odpravljene.

Svršniki se nosijo krajši, v svetlih barvah ali progasti ter imajo visok pas. Ramena so ravno ukrojena. Letne obleke bodo v živahnih barvah. Palice imajo za držaj glavice in ne več kljuk.

Ljubljana in moda

Pred vojno so rekli Dunajčanke: «Kar mi ugaja, to je za mene moda.» Kako je sedaj po vojni na Dunaju, ne vem; kakor pravijo, se tudi sedaj ne drže vsakokratne visoke mode, temveč rajši vedno kompromisa med novim in starim. Odkar veljajo kot najvidnejši znak mode daljša krila, se kaže odpor ženstva proti krpicam pariških, londonskih, dunajskih itd. modnih kovačnic vespovsod. To vidimo tudi v naši Ljubljani in zdi se mi, da je prav. Modne kaprice po mojem ne nastajajo vsakikrat iz okusa časa, temveč so največkrat dobro premišljeni atentat na žepe modnih malikovalk in malikovalcev.

Po hudo kratkih krilih, ki se pri nas niso uveljavila na tako epidemičen način kakor n. pr. v Italiji, so dolga, oziroma še ne do pet dolga krila sedaj še precej časa v modi, vsaj po modnih listih, vendar pa se moda še spreminja, kajti vsak mesec, vsak letni čas prinesejo listi nove stvari. Toda mesečne modne spremembe so večinoma tako lahke, da jih naše moško oko niti ne opazja, razum kadar se menja zimska obleka z letno. Moški svet je v gotovem oziru zelo konservativen in ne glede na točasno veljavno modo takoj sprejme ali odločno odkloni kako novotarijo. Lahne spremembe v modi poznajo dobro le modne umetnice, saj se niti večina ženske publike, ki nosi te izdelke, ne zaveda jasno vseh sprememb.

Po vojni gre v državah s slabo valuto večina manjših modnih sprememb mimo. Tako smo prošlo zimo videli na ljubljanskih plesnih prireditvah obleke celo predlanske mode; in če odkritosrčno povem, so mi bolj uga-

jale nego mnoge novotarije. Še čisto niso povedale drugega, kakor da ima dotična dama zelo premožnega moža ali — protektorja.

V Ljubljani, kjer nimamo lastne mode, niti se ravnamo le po pariški ali le po dunajski modi, vidimo tudi na ulici še vse modne oblike, veljavne zadnja tri, štiri leta.

Ko smo čitali nekoč, da nastopi spomladi po svetu kot srčkana modna posebnost cvetlična obleka, in smo si v živih barvah slikali pomladno pestro orientalsko vrvenje po ulicah, še dolej tega v Ljubljani nismo opazili. Mogoče se ta moda ni nikjer posebno obnesla. Moškemu svetu bi taka mod-

na posebnost ugajala, ker ima rad mnogo živih barv, saj si je vzgojil žensko tako, da mora biti na njej vse v barvah, v pentljah, trakovih, fantastično, poetično in bi mu drugače ne ugajala. Taka živa pesem, ko gre po ulici, vedri čela čemernih možkih.

Še eno modno posebnost oznanjajo, ki pri nas najbrž istotako ne bo našla posebnega odmeva, to je usnjata moda za slabo vreme: usnjati plašč z usnjatim ovratnikom in usnjatim klobukom z usnjatimi okraski. Nič ne škoduje, če gre taka novost mimo; za naše socialna razmere ni vsaj danes še ne.

Delta.

Iz življenja in sveta

Mussolinijada

Mussolini je velik in postaja še večji. Ne zastran duha, volje, državnosti — kje neki! — ampak po črni srcaji in južnjastvu, ki ga črna srcaja prikriva in ki je sedaj njegov simbol. Mussolini je gospodar in poglavar Italije, entuziastične, kritično-zanosne. Njega je Mussolini junak sedanosti in v rimskem «Teatro Nazionale» poveljuje njegovo veličino.

Tri dejanja in serijo slik obsega ta mussolinijada, «Rivista di attualita», kakor jo zovejo. Bazarško je preračunana na fašistovsko orkanstvo publike. Predstavlja pa slavje fašizma od pohoda na Rim do Mussolinijevega ministrovanja, oziroma poveljanja.

Zastor se dvigne. Za bogato obloženo mizo se mastijo tribuni proletarijata in dekretirajo štrajk za štrajkom. Seveda je tudi Ljeningov zastopnik med njimi. On povede kolo revolucije. Toda:

V drugi sliki dozoreva fašizem. Genij Fascia razvija butaro. Palice rasejo iz zemlje, v ospredju pa na nitkah starega lisjaka Gjolittija plešejo duhovni, don Sturzo ter črni «popolarski» in rdeči revolucionarni škrat. Nenadoma se pojavi Mussolini: z liktorsko butaro preseka nitke marionet. In ob njegovi roki se pojavi «Italija», ki je končno našla rešitelja, paladina. Giovinezza, giovinezza, fašistovska himna... publika bruhne s sedežev in ori v navdušenju.

Tretja slika, prva apoteoza. Campagna Romana. Solnce vzhaja in zlati Petrovo kupolo, od daleč pa se bližata črna armada, na čelu ji Mussolini. In z oblakov stopi Italija in mu izroči malega črnosrajčnika, kakršni je danes v Rimu cela legija. Zopet: Giovinezza, domorodni marši, pevajoča publika... in nato zastor.

Zabavna je naslednja scena. Vršni se v rimskem kabinetu. Gospodje ministri Facta in drugovi planejo z naslanjajčev v spalnih čepicah. Črnosrajčniki se pojavijo pri vhodih. Nežna predstavnica črne srcaje zapleše po dvorani. Ministri prepadejo in tresejo se jim bedra... Nato: parlament. Socialistični poslanci kukajo izpod slopi, kajti le tu v varstvu Monte Citorija, so kolikorotliko varni pred ricinovim oljem in gorjaci. Otožno javkajo; njihov vođa Turatti, Ljening sam in Nitti, prijatelj socialistov, pa prepeva ju duete, tercete, se vrtijo in počenjajo kakorkoli. Tudi tu, naravno, se končno pojavi Mussolini z Italijo in vsakojakimi geniji.

Sledi lozanska konferenca. Med zvoki petja in strun deli Mussolini poduk ne le nebojgljenemu Turčinu, temveč tudi francoskemu in angleškemu diplo-

matu. Lasa jih kakor čevljar vajence. «Koliko nas je?» oblastno vpraša Mussolini. «Trije,» odvrne Francoz in Englishman. «Ne, štirje,» odvrne Mussolini in pokaže na Italijo, svojo signoro... Nova apoteoza, nove slike in sklepna apoteoza, naj bi sledile... Naj bi. Toda avtorjem opusa je pošla duhovitost in snov. Zaenkrat je mussolinijada konec.

N. W. T.

Bedna deca v Moskvi

Po ruski prestolici se potika nad 15 tisoč zapuščenih otrok. Vsak dan umirajo od lakote in drugih nadlog. Par desetlet dnevno jih povozijo električna železnica in avtomobili. Toda ruska ulica se ne zmeni za te nesreče in nezgode. Nesrečniki kmalu nadomestijo stotine drugih malih potepuhov iz cele Rusije. Ta pojav zapuščenih otrok na moskovskih ulicah je posledica vojne, revolucije, lakote, še bolj pa nove gospodarske politike. Ukinjenje državnega gospodarstva je spravilo ob kruh na milijone rodbin z deca.

Na postajališčih tramvajev beracijo ušvi umazani lačni otroci. Na dežju in v mrazu stoje pri vlakih, kateri se mude na postaji po več ur. Obupno ponavljajo svojo prošnjo: «Striček, daj kruha!» Nekateri prodajajo vsakovrstne malenkosti. Ker pa je deci pod 14 letom prepovedano pečati se s trgovino, se pogostoma vidi, da pretepe velikanski stražniki s sabljo in revolverjem tulečega otroka, ki je prodajal cigarete ali trake za čevlje.

Najžalostnejšo sliko nudijo otroci, kateri vohunijo v prid boljševiške policije. Prisluskujejo pogovorom gotovih oseb ali nezancev. Nasploh se opazja, da je ruska mladina podivjala. Materam odnesejo lastni otroci vse, kar morejo doseči. Radi tega se matere boje zapustiti hišo. Sovjetski boj proti morali in verstvi v šoli je rodil strašno žetev. Šolski otroci so okuženi od najstrašnejših bolezni. 13 do 14 letne matere se v Moskvi običajen vsakdanji pojav.

Sovjetska vlada sicer odpira zavetišča za deca, toda ni v stanju pomagati otrokom. Tudi v njenih institutih vlada umazanost, lakota, pomanjkanje obleke. Otroci umirajo v sovjetskih zavetistiših ravno tako kakor na ulici. Na komunističnih mladinskih domovih visijo pred vhodom slike Marksa, Ljeninga, Roze Luksenburg itd. V zavetišča so preurejene nekoč razkošne hiše in bivališča bogatašev, ki žive sedaj v emigraciji ali pa ki so bili ustreljeni pod sovjetsko strahovlado. Ti domovi so zapuščeni in žalostni. Okna so razbita in zadelana s papirjem starih časopisov. V hišah je vlažno, mrzlo, in

od siropa kaplja voda. Po podu se valja gruče umazanih in napol golih otrok. Učiteljica ima za svojih 50 otrok komaj 10 zvezkov in še manj slabih svinčnikov.

Radi tega razdeli otroke navadno v dve skupini: Ruse na desno in Tatarje na levo. Ko da znamenje, da se je pouk začel, se tresoča bitja z rabitičnimi kostmi in od lakote oteklimi trebuhmi zganajo in pričenjajo peti internacinalno himno. Prva skupina poje ruski, druga tatarski. To je pretresljiva drama, mučna slika in godba, katero bi človek rad pozabil, a je radi tragike, ki se skriva v njej, ne more pozabiti.

Rekord moderne žurnalistike

O priliki poseta angleške kraljeve dvojice v Rimu je bil istočasno dosežen zanimiv fotografski in letalski rekord, ki naj bi pokazal angleškemu narodu, kake ovacije so bile prirejene kralju Juriju v Rimu. Korrespondent velikih angleških dnevnikov «Daily Mail» in «Daily Mirrorja», John Console iz Londona, je fotografiral sprejem v Rimu in nato še istega dne ob 5-30 popoldne odletel z letalom v London, kamor je prispel 21 ur pozneje. To je zadostovalo, da so bile slike v sprejemu že naslednjega dne natiskane v imenovanih dveh najbolj razširjenih listih.

Tako so mogli Angleži že v sredo občudovati triumfalni pohod kralja Jurija in njegove soproge v Rim. Letalo je vodil pilot Allen, ki je napravil pot 16.000 kilometrov. Na povratku je v Pisi pristal in prenočil na prostem poleg svojega aparata. Rano zjutraj je preletel Alpe in se ustavil potem v Lyonu le za trenotek. Da si je nabavil bencina, naker se je dvignil direktno proti letališču v Londonu. Nad Parizom, kjer se ni ustavil, je spustil na zemljo cel šop fotografij, pripravljenih za «Daily Mail». Ko je pristal na letališču Croydon pri Londonu, so že čakali avtomobili, ki so odnesli fotografije v uredništvi «Daily Malla» in «Daily Mirrorja» in rvečer so bile slike že v listih.

Zanimivosti o New Yorku

New York je Niagara ameriškega življenja. Kakor vodovje velikih jezer dere v morje. Čez to ogromno mesto teče ogromna reka človeštva, išočega sreče v novem svetu.

Mesto New York bi v slučaju, da bi ga zapustili vsi prebivalci, čijh starši so se rodili v Ameriki, po prebivalstvu bilo še vedno drugo največje mesto na svetu. Število priseljencev in njihovih otrok, stanujočih v New Yorku, je skoraj enako skupnemu prebivalstvu Pariza in Filadelfije in večje kot skupno prebivalstvo Chicaga in Berlina.

V nobeni drugi smeri svojega zamotnega življenja in New York toliko občutil problema, ki izvirajo iz njegove razsežnosti in posebne zemljepisne lege, kakor v stvareh, ki se tičejo pocenega prometa. K prebivalstvu newyorškega vele mesta (Greater New York) treba pristeti še ogromno množico ljudi, tako zvanih «commuters», ki stanujejo v New Jersey, na Long Islandu, gori ob Hudsonu in drugje in ki prihajajo dnevno po svojih poslih v New York; v enem samem dnevu se prevaža znotraj mej New Yorka dvakrat več ljudi, kot jih prevažajo vse železnice Združenih držav po njih ozemlju.

Ako gradijo nov nebotičnik, že najde 15.000 ljudi prostora za delo v ogrom-

Rad. Peterlin-Petruška:

Trojica (Binkošti) v Kijevu

Slika iz predvojne Rusije.

Ko sem prepotoval Besarabijo, sem sedel v Popeljui na vlak in se odpeljal proti svetemu mestu pravoslavne Rusije, mestu velikega kneza Vladimira, starodavnemu Kijevu. Bilo je to spomladi, ko je že poglavito delo na polju končano in ima ruski kmet edini opravke, da gleda za živino, popravlja orodje in opazuje, kako raste trava in žito na polju. Zato so bili ti dnevi zanj dnevi počitka in molitve in od vseh strani je hitel narod v samostane, na božjo pot k čudodelnim ostankom božjih priprošnjikov. Potja, ceste in vlaki so bili polni romarjev, natovorjenih z nahrbtniki, bisagami in s čajniki ob strani, prepasanih, podrečanih in z dolgimi palicami v rokah. In kakor peljejo vsa pota v Rim, tako so vodile romarje tukaj v ukrajinski Rusiji vse železe in stezice in pota v mesto najčudodelnejših svetnikov — v Kijev.

Dan hoda pred Kijevom sem opazil potnike, kako so se kleče, sredi ceste v prahu, z odkritimi glavami klanjali do tal in se križali, obrnjeni vsi v isto smer proti severozahodu. Tudi v vlakih so se razburili, zbirali se okrog oken, gledali v daljavo in se pobožno križali.

«Kaj pa je?»
«Kijev se vidi!»
Pogledal sem v isto smer in opazil na obzorju nekaj svetlega. To je bil veliki stolp največjega ruskega samostana: Kijevsko-pečerske svetotrojiške lavre, čigar pozlačena streha se je lesketala v popoldanskem solncu.

Pogledal sem romarje. Na njihovih obrazih sem videl izraze najsladkejšega blaženstva in marsikateremu starcu in starki so se solzile oči.

Proti večeru smo bili v Kijevu. Prvo noč sem spal v Mihaajlovskem samostanu ravno na nasprotni gori od Pečor, kjer stoji lavra. Sicer je mnogo hotelov in gostilnih dvorov in zavetišč in samostanov v mestu, toda povsod je bilo tako polno, da nas je moralo precej ljudi spati kar na samostanskih hodnikih na tem, kar nam je Bog dal.

Zadovoljen sem legel med druge romarje in kmalu zaspal. Proti jutru me je zbudilo tarnanje stakce. Nekdo ji je ponoči izmaknil debelo svečo, ki jo je mislila darovati božjemu priprošnjiku. Zal mi je bilo starke, a spamec me je kmalu zopet premagal. Zbudil sem se precej pozno, ko me je eden samostanskih bratov potegnul za rokav, češ, čas je, iti v cerkev.

Skočil sem pokoncu, zgrabil nahrbtnik in palico, starega klobuka pa ni bilo nikjer, si ga je že kdo pomotoma izposodil.

Da bi pa kdo ne bil slabega mnenja o romarjih, naj omenim, da ima Kijev nad pol milijona prebivalcev in med njimi precej brezdomnikov, ki potem pogostoma obiskujejo gostoljubne samostanske dvore, kjer se lahko tako poceni najede in naspe.

Tedaj še niso bili ljudje navajeni gledati gologlave ljudi po cestah in ulicah, in zato je bila moja prva skrb, da dobim drugo pokrivalo. Šel sem

takoj doli v predmestje Podol in si kupil le malo ponošeno čedno sodniško čepico, v kateri sem še veliko bolje izgledal.

Ker sem mislil dalj časa ostati v Kijevu, enem najlepših mest, kar sem jih videl širom Evrope, sem si najel onstran širokega Dnjepra v Predmestni slobodki pri nekem židu mesečno sobico. Tako sem bil miren in bolj svobodn, ker ni bilo treba vlačiti vedno nahrbtnik s seboj.

Podnevi sem ogledaval mesto, cerkve in samostane, zvečer sem se pa vračal čez most v vas spat. To so bili krašji ukrajinski večeri. Solnce je zlatilo zlate in srebrne kupole samostanskih cerkv, njih blesek in zlatonadahl modrina neba pa sta se zrcalila obenem z zelenimi bregovi v široki gladini bajnega Dnjepra. Parčki so se sprehajali po mostu, po samotnih stezicah in veslali v čolnih po reki in na tisoče slavčkov jim je pelo zaljubljeno pesem.

Prišla je binkoštna sobota. Ljudi — romarjev se je kar trlo po ulicah, po cerkvah in samostanih. Sum je bil ta večer gostejši, zamoklejši in ni popolnoma utihnil vso noč. Lavra, ki je imela jutri svoj prestolni praznik, to je žegnanje, je bila vsa razsvetljena notri gori do slepih lin na glavnem zvoniku. V cerkvah lavre so se vršile vso noč molitve. O polnoči je pa zapel veliki zvon, drugič to leto, ker z njim zvone le o Veliki noči, binkošti in o božiču, in njegov glas je brnel nad spečim gromadnim Kijevom in letel čez Dnjeper daleč, daleč v zakotne vasi in sela.

Bil sem pri jutranjicah v stolni cerkvi lavre, ko se je pa popolnoma zdanilo, sem pa šel z drugimi romarji v bližnje in daljnje «pečerske», to je v

kijevske katakombe, kjer spi v globoki podzemeljskih rovih, ki so si jih sami izkopali, nad tristo menihov-svetnikov, med njimi, v najdaljšem kotu, tudi znameniti ruski letopisec Nestor. S svečkami v rokah smo razsvetljevali pot, brali nadpise nad krtami, poljubljali svetline in metali darove v zato pripravljene škodelice. Veste, čutil sem se tako domačega med temi molčočimi in nerad sem zapustil ta kraj.

Še enkrat sem šel v cerkev: Tako lepo je dišalo notri po po tleh nastlani sveži travi in poljskih cvetlicah. Naslonil sem se na zid in opazoval po stropu, stenah in stebrih naslikane podobe svetnikov. Gledali so me s čisto drugimi očmi, kakor pa naši.

Zunaj pa so praznično doneli zvonovi...

Mašek Gaspar

V terek je minilo 50 let, odkar so položili v Ljubljani pri Sv. Kristofu v slovensko zemljo češkega umetnika, ki si je pridobil za slovensko petje in glasbo vobče, a za ljubljansko umetniško življenje posebej nepozabnih zaslug. Na njegovem grobu, ki ga še dandanes krase cvetlice neumrljive ljubezni, stoji preprost kamen. Pred leti pa si še lahko čital na nagrobniku Josipa Cimpermanna nemške stibe:

Der Neid der Gegenwart
entzieht nach seiner Art
dem Künstler Ruhm und Glanz.
Das ist sein bitteres Loos.
Ruht er in Erdenschoss,
dann erst man ihn vermisset
und die Vergeltung ist
ein armer Lorbeerkrans.

Gašpar Mašek se je rodil 6. decembra 1794. v Pragi. Oče Vincenc mu je bil

nekaj sloviti pianist, ki je koncertiral po Avstriji, Nemčiji in Danski ter bil naposled regens chori pri Sv. Nikolaju v Pragi. Mlajši Gasparjev brač, Albin, je bil očetov naslednik v slavi in službi ter kakor oče ugleden skladatelj. Gaspar je bil gojenec očetov in praškega konservatorija. Ker je bilo v Maškovi hiši 11 otrok, je moral Gaspar zgodaj za kruhom. Šele 18 let star je stopil v rusko vojsko kot glasbenik in se je s svojimi talentom hitro povzpelo do kapelnikova carske 8. divizije.

Leta 1815. se je Gaspar vrnil v Prago. leta 1819.—1920. je bil operni kapelnik stanovskega gledališča v Gradcu, se ondi oženil z operno pevko Amalijo Horno in bil koncem leta 1820. pozvan na stanovsko gledališče v Ljubljano. Mašek je tu popolnil in zboljšal orkester ter se lotil prenosne opere. Tedajni višji direktor baron Vincenc Schweiger ga je v vsem podpiral.

Mesec dni nato je Mašek prevzel tudi vodstvo koncertov Filharmonične družbe. Njen orkester je bil velik in dober, pevski zbor pa zelo slab. Zato je družba na Maškovo zahtevo s 1. januarjem 1821. odprla pevsko solo, na kateri si je Mašek kmalu vzgojil dober močan zbor. V Ljubljani se je začelo v operi in v Filharmoniji novo življenje. Mašek je izvajal Haydnov, Beethovnov in druge oratorije ter razvil čudovito delavnost.

Ko pa se je zbral v našem mestu kongres vladarjev in diplomatov, mu je grof Alojz pl. Porcia poveril vodstvo vseh muzikalnih svečanosti, koncertov in opernih predstav. Nikoli še ni videla Ljubljana tolikega sijaja kakor v kongresni dobi, a tudi na umetniškem polju ni bila nikoli bujnejša. Poleg nemške domače opere sta tu uprizarjali predstave tudi iz Benetk in Milana pozvani

nem posloju. Zvečer se to človeško mravljišče izprazni in ljudje drvijo domov z vsemi prometnimi sredstvi, ki so na razpolago. Podzemeljski vlak, obstoječ iz desetih vozov, je zmožen prevažati tisoč ljudi z doma na delo in narobe. Nič manj kot petnajst takih vlakov je treba, da se spravi domov vse prebivalstvo takega nebotičnika. Treba pa je najmanj šestindvajset minut za prehod petnajstih takih vlakov čez točko, kjer je največji promet.

V nobenem drugem mestu na svetu ne živi toliko ljudi tako daleč od svojega dela kakor v New Yorku. Otok v središču New Yorka je 13 milj dolg in le miljo širok. Južni del otoka (downtown) je mesto nebotičnikov in ne stanovanj, razen na East Side. Posledica tega je neverjeten promet. Podzemeljske železnice (subway), nadcestne železnice (elevated) in pešestne kare prevažajo dvatisoč milijonov ljudi na leto. Vsak dan po 30 ton procentnih nikeljov se vsiplje v blaginjske prometne prog. Za leto dni bi znašala vozovna 200 železniških vagonov, napoljenih z nikeljmi.

Da se šest milijonov ljudi preskrbuje z živežem, treba dovažati v New York ogromno količino hrane. Vsak teden se prebivalstvo mesta za dvesto vladov živil, New York mora dobivati na teden 2160 železniških vozov žita in moka, 2000 vozov mleka, 1636 vozov zelenjave in 1168 vozov mesa, zaklanega ali živega. Predstavite si vlak z živežem, 76 milj dolg, katerega žene 200 strojev. To je newyorkška tedenska potreba.

Ali je bilo kdaj na zemeljski obliki mesto, katero bi se površnemu presojevalcu dozdalo, da je raj vseh bakterijev ali bolezenskih klic v prirodnoznanstvu, je to mesto gotovo New York. Njegovi stanovanjci prihajajo iz vseh dežel na božjem svetu, iz vseh podnebnih in kontinentov. Ako pomislimo, da stanuje na vsaki povprečni kvadratni milj v Manhattanu skoraj ravno toliko ljudi kot jih ima cela država Nevada in da je na spodnji East Side gostota prebivalstva še mnogokrat večja, potem se človek zares ne more načuditi dejstvu, da je mogoče preprečiti, da tako mesto ne postane pravočisto plodišče vseh bolezni. Razen tega nudijo prometna sredstva s svojimi milijoni potnikov dozdavno brezprimerno priliko za širjenje vseh nalezljivih bolezni.

In vendar je kljub vsemu temu New York eno izmed najzdravljivejših mest v Ameriki. Primerjajte umrljivost New Yorka z drugimi mesti! Leta 1916 je v New Yorku umrlo na vsakih tisoč prebivalcev 18-60 ljudi, dočim je to razmerje v Baltimoru znašalo 18-18, v Washingtonu pa 18-01. New York ima tako zdravstveno oskrbo, da ji ni para na svetu. Nikjer na svetu ni tako lepo dokazano, kako zna zdravniška veda preprečiti bolezni.

V takem ogromnem mestu kot je New York, je javno zdravje odvisno od večne, neumorne pažnje. Vodotok je predmet stalnega opazovanja, da bi mesto ne pilo kakšne mešanice vode in klic, kot se to dogaja v mnogih drugih krajih. Boj proti komarjem je neprestan in ravno tako radikalen kot je bil v Panami.

Eden izmed najprikljubnejših oddelkov newyorkškega zdravstvenega urada je urad za otroško higijeno (Bureau of Child Hygiene). Storklja napravlja v New Yorku nič manj kot 140.000 obiskov na leto in se imenovani urad posveča oskrbi dojenčkov in otrok z največjim uspehom. Še pred dvajsetimi leti je vsak peti dojenček podlegel boleznim in prvem letu svojega življenja. Danes se je število umrle dece skrčilo za polovico. Zasluge na tem ima ponajveč delovanje zdrav-

stvenih oblasti. Največ pažnje se seveda obrača dobavi mleka, kajti dojenčkovo zdravje je odvisno zlasti od njega. Mesto ima šestdeset mlečnih postaj, kjer matere dobivajo primerno mleko in primerne nasvete.

Javno šolstvo je v New Yorku jako razvito. Vsak otrok mora obiskovati ljudsko šolo do svojega 14. leta, in ker se le manjši del šoloobveznih otrok posveti višjim študijam, ponujajo ljudske šole priliko za pouk v raznih poklelih. Tako zvanji predpoklicni tečajji si prizadevajo otroka usposobiti za ta ali oni poklic. Manj nadarjeni otroci in visoko nadarjeni otroci se izločajo iz rednih tečajev in uvrščajo v posebne tečaje.

Kar se tiče srednješolske izobrazbe (High School), naj imenujemo le eno izmed višjih šol, katere nudi pouk učenkam skoraj izključno tujerodnih staršev. To je Washington Irving High School za dekleta. Hčerka iz tenamenta se tu razvija v izobraženo damo v posrečeni kombinaciji izobrazbe uma, srca in rokodelstva. Tečajji so razni: štiritletni akademični tečaj, štiritletni tečaj za knjižničarke, triletni trgovski tečaj, triletni tečaj za dansko modo in triletni tečaj za industrijalne umetnosti.

Poljubljam roko, milostiva

Prejeli smo k naši anketi še sledeče dopise:

Hrvatca v Rimskih Toplicah meni: «Ker vidim, da se vedno raste število onih, ki izražajo svoje mnenje o poljubljanju rok, naj pristavim še jaz nekaj! Pravzaprav se mi zdi čudno, da je o tem nastala tako dolga debata. To je namreč čin, h kateremu se ne more nikogar siliti, dolžnost pa tudi ni. Poljubljanje rok od svojcev ali oseb, za katere vemo, da delajo to iz ljubezni ali spoštovanja, sprejemamo ravno tako radi, kakor vsak drug dokaz simpatije. Da nam osebe, katerim nismo nič, poljubljaljo roko edino zato, ker smatrajo to kot dolžnost bodi zaradi naše družabne stopnje ali sličnih vzrokov, preprečimo lahko že z načinom, kako jim podajamo roko. Odvisno je torej samo od nas, ženski! Če pa je res kateri ženski samo do poljubljanja rok, ne vprašajte za vzrok, in če se naldejo moški, ki ji hočejo poljubovati roko, zakaj bi bile nasprotne in jim ne privoščile tega veselja?» Hrvatca.

Iz ljubljanske okolice nam piše gospod K. K.:

«Pridružujem se naziranjem gospe višje-ga častnika, ki se je tozadevno tudi oglašila v naš javnosti. Posameznik naj daje duška svojim nečnejšim čuvstvom napram svojcem kakoršibodi, makari s postavljanjem na glavo! Nikdar pa ne sme oblika izliva preiti in zrasti v navado ali bolje v malika, kateremu naj se vse klanja. Odkrito rečeno: kadar gledam moškega poljubljanje ženski roko, imam vtis, da gledam nepopolno sliko barbar-ske preteklosti; kajti ženski, temu sim-bolu ljubezni in dobrote, manjka v rokah le še korobač. Skratka: dokler bomo revni zemljani oblačili svoje pasje duše v take fine manire ter z njimi iskali srečo, bo jedro vsega našega kulta le modernizirano malikovanje, medsebojno duševno in fizično pobijanje, pa naj oblačimo se tako lepo naše, oprostite — živalske nagnone! Človeštvo potrebuje le pozitivnega, zemeljske dobrine ustvarja-jočega in srčnega kulta, ne pa opičjega telesnega in besednega spakovanja in komedijantstva, katero nas dviga na višino človeške — živali!»

Deželan pa meni: «Razmotrivanje o zgoraj navedeni snovi zavzema vedno več gradiva. Besedo

o tej stvari ima sicer samo nežni spol, škodilo pa ne bo, ako spregovori tudi »trpeči del«, kakor se je povsem pravilno izrazil neki jurist iz Stajerske. Pridružam se mu tudi jaz in dostavljam tem potom svoje skromno mnenje: Spoštovanja je vreden vsak človek, bodisi dama ali moški, kmetica ali kmet, delavca ali delavec. Naravno je, da bi morala vladati v boljših krogih večja omika in s tem tudi večje medsebojno spoštovanje. Sem pa mnenja, da beseda »milostiva« ne bi smela najti prostora med slovenskim narodom, bodisi pri višjih, bodisi pri nižjih slojih. Glede poljubljanja roko mislim, da bi bilo najbolje, če to vprašanje pre-pustimo zaljubljenim ljudem; le-ti bodo najbolje vedeli, kam in kdaj lahko poljubljo.

Smu kmetijski narod in kot taki v pre-težni večini tudi skromni. Ohranimo si to skromnost, ki edina veže vse sloje našega naroda v gotovo skupnost. Kakor hitro začnemo s trazami poljubljam roko, milostiva, takoj imamo novo kasto ljudi, ki se bo občevarju s preprostim ljudstvom vedno bolj odtujila. In kaj sledi iz tega? Novo mlentvo — novo ro-bstvo. — Torej, Slovenke, odklonite vsako poljubljanje rok; Slovenci, izkažite svojim idealom spoštovanje na drug način, kar bo našim zavednim Slovenkam brez-dvomno bolj ugajalo kakor: poljubljam roko, milostiva.»

Ognjeni jeziki

so aktualni o Binkoštih, storije o ognjenih jezikih pa so vsakdanje na številki 28 v Ljubljani. Drugodi imajo za takšna važna opravila javnega življenja številko 2, ali 6 ali kakor že, — govorim namreč o kazenskih iz-pjavah na okrajnih sodiščih. Ognjeni jeziki ropotajo tam vse leto in prav nič ne potrebujejo posebnega svetega Duha. Na teh številkah so vsak dan Binkošti.

V soboto, so prišle na takšno šte-vilko — pa ne povem, v katerem kra-ju, — dve ženski. Ena 39, druga 40 let. Še prav dobro ohranjena eksem-plarja. Uprizorili sta lep melodram v enem aktu. Izkazali sta se obe kot zelo nadarjeni igralki. Mlajša je nasto-pila kot zasebna tožiteljica, ker jo je starejša pred več sosedami obdolžila bolj lahkega življenja. Dialog sem si poskušil skicirati, kar je pa bilo zdru-ženo s težavami, čeprav sem bil v mlajših letih parlamentov stenograf.

Sodnik gospod deželnosodni svetnik Pravičnik je najprej ljubeznivo pred-lagal poravnavo. Obtožiteljica posko-či, kakor da jo je pičil sršen. «Ne, gos-pod višji senator, tako ne pojde! To mi je moč ostro zabičati! Ne, ne, ljubi gospod, ne bo nič, s poravnavo še do-mov ne smem! Njej na ljubo tega že ne storim!» — Obtoženka: «Meni na ljubo? Saj te nisem prosila! Raje grem beračiti! Glej jo no!» — Tožiteljica: «Eh, še bolje, ti bom že pokazala...» — Toženka: «Pokazala? Jaz sem va-šega moža...» Tožiteljica: «Pustite mojega moža v miru!» — T-ka: «Z va-šim možem nisem...» T-ljica groze-če: «Še enkrat pa...!» — Sodnik: «Toda, gospa Porenta!» T-ljica: «Ona naj pusti mojega moža v miru, sploh ga ne sme vzeti v misel! Če bi ga vi poznali, tako dober, miren mož je...» T-ka: «Ha-ha, he-he, hi-hi...» T-ljica: «Kaj, vi se smejete? No, ča-kajte!...» Gospod višji senator, Je-zus Marija, vi me še ne poznate...» Če se spozabim...» T-ka: «Lepo živ-ljenje ima revež pri vas! Vsi vrabei že čivkajo o tem!» T-ljica: «Gospod višji senator, pomagajte mi!»

Svetnik Pravičnik se smejljaje po-gleda lase, potem uredi nekaj aktov, pogleda najprej obtožiteljico, potem obtoženko, poskuša, da bi spravil tudi obe nasprotnici v boljše voljo. Toda ko ni uspeha, jih nagovori: «No, glej-te, gospa Porenta in vi, gospa Buca, pustite, da govorim tudi jaz za pet ali vsaj za tri minute. Sicer dopuščam, da se nekoliko pogovorita, ker vam bo prav dobro delo. Iz polnega parnega kotla je treba paro izpustiti, da kotel ne počni. Ni li res?» — T-ljica: «Vedela sem, da bo ona danes... ob, deset tožb bi bila morala vložiti...» T-ka: «Če hočete, cel voz!» — Pravičnik: «Tih! Sedaj ste že dovolj razgrajale. Upam, da si ne boste hoteli pokvariti praznikov. Vsedite se! Vi, tože-ka, pristopite! Pa one druge ne pogledjte, sicer se obe zopet sprožite! Mislite si, da sva na samem!» — T-ka smejljaje: «No, prav!» — Pravičnik: «Vidite! In sedaj povejte...» T-ljica: «Saj vas bo nalagala!» Pravičnik: «Vidite, kakšni ste! Tega res nisem pričakoval! Tako to ne pojde! Saj je ne veste, kaj bo gospa Buca povedala, pa že trdite, da bo lagala. — Gospa Buca, ali ste

res rekli o Porentinem možu, da...» T-ljica: «Da, da, da, ona ga ne more videti, ker je pošten...» Pravičnik: «Psi! In je li res, da ste rekli, da ima Porentova fante rada in da izbira vedno najbolj krepke?» T-ka: «Gospod sodnik, jaz imam odraslo hčer in pri-segam...» Sodnik: «Kratko! Da ali ne?» T-ka: «Ne! Niti mislila nisem nič takega!» T-ljica: «Da jo strela! Takšna — pa tajti! Fej! Niti pljuniti ne mo-rem! Tjejl!» Pravičnik: «Tu je sodišče! Obnašajte se dostojno!» T-ka: «Druge so tako govorile! Vsi to pripoveduje-jo! Jaz sem gospodu Porenti...» T-ljica: «O njem sploh ne smete govo-riti! Niti črhiniti ne smete o njem!» T-ka: «Gospod Porenta me je ne-koč...» T-ljica: «To ni res! Laže!» Pravičnik si otare znoj in pogleda v strop. Potem nadaljuje razpravo z največjim trdom. Na poravnavo ni misliti. Na hodniku čakajo priče, za in proti. Jaz pobegnem. Zato ne vem, ali je zmagala Porenta ali Buca.

Takšne so vsakdanje binkošti na številkah 28, 2, 6 in drugod, in advo-kati molijo: «Daj nam danes naš vsak-danji kruh.»

Objava.

Vsi zavarovanci, ki posedujejo police življenjskih zavarovalnih družb:

Allianz, Atlas, I. allgemeiner Beamtenverein, Gisela-Verein, Janus, Universale, Wiener städtische Versicherungsanstalt (vse na Du-naju), in Erste Militärdienst-Versicherungs-anstalt v Budimpešti

se najvljudneje pozivajo, da predložijo v najkrajšem času svoje zavarovalne police v svrhu oznake na istih, da se jim bodo zarovane glavnice svoječasno v celoti iz-plačale v jugoslovanskih kronah.

Stranke iz Ljubljane in okolice naj se zglasijo osebno in prinesejo seboj zavarovalno listino in potrdila o vplačanih premijah za čas od 1. aprila 1919 naprej. Stranke iz oddaljenejših krajev, katere se ne bodo zglasi-le do konca meseca julija 1923, se pa bodo pozvale pismenim potom oziroma jih bodo obiskali naši potov-alni organi na njih domu.

Istotako se naj zglasijo stranke, čijih zavarovalne police so vsled smrtnih slučajev ali poteka zavarovalne dobe v času od 1. novembra 1918 do današnjega dne v izplačilo zapadle, a od gori imenovanih družb še niso bile likvidirane, v svrhu likvidacije in izplačila zavarovanih vsot.

V interesu vseh prizadetih strank je, da se zglase v najkrajšem času pri podpisnem ravnatelstvu. — Uradne ure od 8. do 13. in od 15. do 17.

Zavarovalna družba na življenje »FENIKS«

Ravnateljstvo za Slovenijo in Dalmacijo: v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje šte. 1.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga žalne železnice. Brzovozni in tovorni nabiralni promet in Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brojavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

Okna in vrata poceni!

Stara okna in vrata v dobrem stanju se bodo prodajala v četrtek in petek dne 24. in 25. t. m., od 8. ure naprej na dvorišču Franciškanske ulice 10. Istotam se proda po ugodni ceni popolnoma novo izložbeno okno okrog 300/240 z železnim zastorom (rouletom), tri velike glinaste peči in dvonadstropna steklena veranda.

Zahvala.

Blagovolijo naj tem potem sprejeti moje zahvalo vsi oni, ki so na tako požrtvovalen način pripomogli do častne zadnje poti mojega moža.

Posebno se zahvaljujem pred. dubovščini v Mariboru in Ljubljani za opravljene cerkvene obrede, g. komandantu dravske divizijske oblasti ter častniškemu zboru ljubljanske garnizije za izkazano vojaške časti, gg. zastopnikoma oddelka za kmetijstvo, ravnateljstvu, učiteljskemu zboru in gojencem srednje gospodarske šole ter vinarske in sadjarske šole v Mariboru za globoko sočutje in lepe poslovilne govore, gg. zastopnikoma nižje gospodarske šole v Križevcih, gg. zastopnikoma ljubljanske sekcije udruženja jugoslov. inženjerjev in arhitektov, porskega zboru »Ljubljanski zvon« za prekrasno žalostnico, vsem drugim mnogobrojnim korporacijam in zastopstvom in vsem prijateljem in znancem za sočutje, ki so mi ga tolažili od-kritega srca.

V Ljubljani, dne 18. maja 1923.

Zofija Švigljeva, roj. Svetlova.

operi, prišli so pevci, pevke in virtuozji z vseh strani, vojaška godba iz Celovca in svirala dan na dan poleg ljubljanske in glasbenih užitkov je bilo v preobilju. Mašek je imel torej za operne predstave in za koncerte najodličnejše soliste na razpolago in visoka gospoda je bila zalovljiva.

Knez Metternich je ob zaključku kongresa pozval Maška k sebi, da pohvali in potrkal po rami, češ: «Mašek, v Ljubljani nikar ne ostanite! Vzajem vas na Dunaj! Toda Mašek je ostal vendar v Ljubljani. Na svojo škodo!

Zakaj Ljubljana se je po kongresu iz-praznila in je — zadremala. Občinstvo je bilo na sijajno izvajanjih in razkošno opremljenih operah med kongre-rom razvradilo, beneški in milanski soli-ti so odšli, virtuozji so izginili. Zato so bile posledje gledališke predstave slabo posočane. Gledališki ravnateljji so se naglo menjavali, ker drug za drugim je prišel na boben. Končno so leta 1827. ansambl razpustili in gledališče zaprli.

Tedaj je Mašek začel prirejati dram-ske in operne predstave z diletanti. So-delovala pa je kot prva pevka njegova žena. Mašek, ki je bil od leta 1822. učiteljske glasbe na ljubljanski »vzorni glavni-šoli«, si je s tem naložil ogromnega dela. Zel je lepe uspehe. Uprizoril je Boil-lenjeve opere »Bela žena«, »Novi gra-ški« in »Sirotičnica«, Isourdovo »Jo-sondo«, Delafraiovi »Dve besedi«, Ros-sinijeva »Tancred«, Webrova »Ca-rostrelca« i. dr. Kritika je bila zelo ugodna.

Toda niti Mašek ni mogel trajno vzdr-žati zanimanja pri občinstvu.

Ko je leta 1835. umrl cesar Franc I., so morale predstave in koncerti pre-nehati. Poštenjak Mašek pa je moral iz-svojih sredstev odškodovati pevce in igralce, plačati celo račune za rassret-ljiva i. dr. ter se je zadožil za dolgo

vrsto let. K tej nesreči se je pridružila še leta 1836. smrt ženina.

Sele deset let nato se je oženil dru-gič z Elizvo Schreyovo, ki mu je rodila dve hčerki: Ivano, ki je umrla leta 1839. v Trstu, in Emo, ki je služila kot učitel-jica 35 let v Trstu ter živi danes 76 let stara v Ljubljani kot vedno zavedna Slovenka.

V Filharmoniji sta leta 1826. prenehali orkestralna in pevska šola, Mašek je nato ustanovil lastno pevsko šolo in se hkratu tem bolj posvečal pouku na vzorni glavni šoli in preparandiji. Fili-strorna šolska oblast je itak zamerjala Mašku, da deluje kot javni učitelj ob-enem pri gledališču in na filharmoni-čnih koncertih.

Tako je bil posledje Mašek le še učitelj in skladatelj, hkratu pa vzgojitelj vele-nadarjenega sina Kamila. Poučeval ga je petja, klavirja, gosli in komponiranja. Kamilo je postal očetov naslednik kot pevovodja Filharmonične družbe in učitelj na glasbeni šoli v Ljubljani. Bil je plodovit in vrlo popularen komponist, čigar krasne skladbe na Prešernove po-zije se prepevajo še danes z nevenljivo svežostjo. Nekaj let je bil tudi organist v cerkvi sv. Jakoba ter je izdajal »Ce-cilijo« s teoretskimi razpravami, navo-dili in cerkvenimi velikimi in manjšimi skladbami. Kamilo Mašek je bil tudi prvi, ki je v »Vodnikovem Albumu« opozoril na Gallusa-Petelina iz Idrije, enega naj-genialnejših komponistov 16. veka.

Ponosen je bil Gaspar Mašek na geni-jalnega sina, ki pa mu je umrl že leta 1859.

Telesno izžrpan, a duševno svež je živel Gaspar od leta 1854. v pokoju. Živel je bedno in žalostno! Mož, ki je deloval orjaško kot kapelnik in vodja gledališča, kot profesor Filharmoni-čne družbe, kot kapelnik narodne meštan-ske garde leta 1848., kot učitelj in skla-

datelj, je užival pokojnino 18, pozneje 30 goldinarjev na mesec! Vrhu vsega je bil še bolehen. S kompozicijami, transkripcijami in celo s prepisovanjem not si je skušal olajšati obstoj. K sreči je imel vrlo ženo. V šestdesetih letih je uglasbil večih slavni moški zbor po Koseskega »Kdo je mar?« Razsodišče v Pragi ga je za to mogočno skladbo z baritonikom solom odlikovalo s častno nagrado. Še zadnje mesece pred smrtjo je komponiral tri žalostinke za orkester. »Zase jih skladam!« je dejal. In res so mu jih svirali na pogrebu 15. maja 1873.

Ogromno je število njegovih skladb, a le malo jih je izšlo v tisku. V arhivih bi se našlo bržečas še marsikaj Maško-vega. Napisal je vrsto pesmi, kantate, cerkvene in instrumentalne skladbe, va-rijacije, napisal opere »Kaznivci« in celo dve operi, »Emina« in »Neznanka«. Kje so dandanes? —

Gaspar Mašek je umrl v Strelški ulici št. 80, kjer je živel v pritličju prek 20 let. Žalostinke so mu prevažali zbori Filharmonije, učiteljska in Glasbene Maticice, ki mu je položila na krsto lovorjev venec s trakovci v narodnih barvah in z napisom: Glasbena Matica v hvaležni spomin slavnemu skladatelju »Kdo je mar?«

V Gallusovi biografiji je napisal nje-gov sin Kamilo — bržečas misleč nase in očeta — sledeč stavek: «Da glas preroka v domovini čisto brez odmeva utihne ter da se talentu kljub najpoštenejšemu trudu odreka vzpodbujajoče priznanje, je istina, ka-terih lahko zgodovina, zlasti zgodovina umetelnosti, sila veliko število dokaže.»

Josip Cimperman je to istino ponovil na Maškovem grobu... Cas hiti... ro-dovi umirajo in pozabljajo vse nekdan-je muke, bolesti, uspehe... F. G.—r.

Socijalna politika

Dr. J. Bohinjec:

Glavna načelna socijalnega zavarovanja v Češkoslovaški

Češkoslovaška republika je v doslednosti svojih demokratičnih načel od prvega početka svoje državne samostojnosti organizaciji socijalnega zavarovanja posvečala intenzivno pozornost.

Moderno urejeno socijalno zavarovanje ima biti dar narodove hvaležnosti delovnim slojem, ki so v svetovni vojni gradili gradbo lastne države. Delavec je tvoril jedro legij in njegova domovina mu mora dati kraljevsko darilo: preskrbo v trenutkih, ko odpovedo telesne sile in je njegov življenjski obstoj ogrožen.

Vse stranke brez razlike so tekmovali v nasvetih in načrtih. Politični dnevniki in znanstvene revije so mesece in mesece premotrivala ta usajvažnejši sodobni socijalni problem iz vseh mogočih vidikov, da se iz zakona izloči, kar je kvarnega v socijalnem in gospodarskem oziru in v zakon sprejme, kar zahteva sodobno demokratično in socijalno naznanje.

Izdelava osnutka zakona je bila poverjena posebni komisiji strokovnjakov, ki je na osnutku delala nad leto dni. V komisiji so sodelovali resni ljudje, ki so na problem gledali le iz socijalnih in gospodarskih vidikov in ki so bili prosti vsakih sebičnih in partizanskih vplivov.

Osnutek je predložen narodni skupščini in je upati, da postane v kratkem zakon. S tem zakonom bi se Češkoslovaška republika tesno približala socialno-zavarovalni zakonodaji Nemčije, ki v tem oziru še vedno prednjači vsem državam. — Ta zakon pa seveda še ne pomeni zaključitve v razvoju socialnega zavarovanja in ne pomeni še dovršene zgradbe popolnega socialnega zavarovanja.

Ta problem trka tudi na naša zakonodajna vrata, da duše in žepi naših gospodarskih institucij in je na njem tudi celotno delavstvo močno zainteresirano. Kar imamo, je ombriionalno in še ombrio ima v sebi nebroj kali bolezni.

Mislím, da ni odveč, ako vemo vsaj v glavnih obrisih, kako sodobne probleme rešujejo sosedne in bratske države.

Predvsem je treba poudariti, da se je na Češkem za zakon interesirala cela javnost. Poleg uradniške pragmatike je bil zakon o socialnem zavarovanju glavna točka vladnih in opozicijskih strank. V tem dejstvu se zrcali pravo demokratično pojmovanje sodobnih državnih socialnih dolžnosti. Krah in varno življenje, to je želja množic!

Osnutek zakona ureja bolniško, invalidno in starostno zavarovanje. Neugodno in pokojninsko zavarovanje je posebej urejeno in tudi ni organizatorično združeno z ostalim zavarovanjem. Razmišljevalo se je o polni fuziji vseh najrazličnejših panog zavarovanja v eni sami instituciji in na podlagi enega samega kodificiranega zakona, toda ta namerna se zaenkrat še ni uresničila. Problem pa je načel in ne bo padel v pozabljene. Tudi zavarovanje rudarjev je ineritorno in organizatorično posebej urejeno z zakonom o zavarovanju rudarjev, ki ureja bolniško in pokojninsko zavarovanje rudarjev, docim neugodno zavarovanje izvajajo delavske neugodne zavarovalnice. Rudarji so za slučaj bolezni in pokojninske zavarovani pri okrajnih bratovskih skladnicah, ki so združene v centralni bratovski skladnici, ki je v državi ena.

Osnova zavaruje vse osebe, ki so zaposlene v namezdnem ali plačnem razmerju. Zavarovanje samostojno pridobitno delavnih je posebej urejeno, vendar pa je med obema zakonoma ustvarjen punkt: oba zakona imata stopiti istočasno v veljavo. To je edino pravilno socialno načelo. Mali obrtnik in mali kmet istotako nujno potrebuje socialne odpomoči.

Osnova zavaruje okoli 2 in pol milijona oseb. Organizatorično sloni zavarovanje na okrajnih socialnih zavarovalnicah s sedežem na kraju politične okrajne oblasti. Vse ostale zavarovalnice in blagajne likvidirajo.

Strogo je zavarovano načelo avtonomije. Centralna socialna zavarovalnica s sedežem v Pragi je vrhovna nadzorstvena oblast, ki sama zavarovanja ne izvaja, ampak ga samo vodi in nadzoruje.

Organi okrajnih socialnih zavarovalnic so voljeni po proporciju. Predsedništvo Osrednje socialne zavarovalnice ima 20 članov iz vrst zavarovancev in iz vrst delodajalcev, 8 članov imenuje vladna. Predsednika imenuje predsednik republike. S tem se skuša institucijo depolitizirati. Ravnatelj, knjigovodja in blagajnika okrajnih zavarovalnic imenuje centralna zavarovalnica.

Posebna pozornost je posvečena preventivnemu zdravljenju. Sploh je tendenca telega zakona izogibati se denarnih podpor in dajatev in hoče glavno delo zavarovalnic osredotočiti na zdravljenje bolnih, na zatiranje socialnih in epidemskih bolezni. Socialne zavarovalnice imajo postati najvišja ljudska sreča, katere naj v zvezi z Masarykovo protituberkulozno ligo, z društvom za zatiranje spolnih bolezni in z drugimi socialno-zdravstvenimi zasebnimi združenji dvignejo narodove delovne sile in njegovo moralno moč.

Karenčna doba v invalidnem in starostnem zavarovanju znaša 200 prispevnih tednov.

Pravica na pokojnino je dana, ako zavarovaneec ni več zmožen si pridobivati eno tretjino pravičnega svojega zaslužka. Starostna renta se prizna po doseženem 65 letu. Vdovska renta v slučaju invalidnosti vdove ali po doseženem 65 letu. Sirote uživajo rento do končnega 17. leta.

Pokojnina v slučaju invaliditete all starosti znaša 1.) osnovni znesek 600 Kč za moške in 450 Kč za ženske, 2.) vsako leto četrtino vplačanih prispevkov, znesek je tudi večji, čim dalj časa in v čim višjem razredu je bil kdo zavarovan in 3.) državni prispevek, ki je pri vseh osebah določen na 400 Kč.

Prispevke predpisuje in pobira okrajna zavarovalnica. O pravicah in zahtevah iz naslova bolniškega zavarovanja odloča okrajna zavarovalnica, o onih iz naslova invalidskega ali starostnega zavarovanja pa osrednja zavarovalnica.

O tožbah odločuje razsodišče, priziv gre na zavarovalno sodišče, ki odloča končnovaljavno. Zavarovalno sodišče je organizatorično pridruženo k upravnemu sodišču.

Zakon še nikakor ni popolen, vendar pa vreden, da tvori podlago k našemu razmišljevanju, kako urediti socialno zavarovanje v naši državi, da postanejo socialno-zavarovalne institucije pravi ljudski blagoslov in da bodo v njih naši gospodarski krogi videli močno oporo narodnogospodarskega razvoja.

Politične stranke naj v svojih programih vidneje podčrtajo socialno zavarovanje.

Predlog za odpravo uradniške bede

Dopis iz uradniških krogov.

Nisem finančnik in ne želim nikdar postati, toda kot pošten Jugoslovan želim svojemu bližnjemu trpinu dobro. In v tej želji se trudim po svoji skromni moči — pomagati mu. Torej je morda s stališča altruizma tudi upravičena moja želja, da bi se zavzel ta ali oni od vplivnejših činiteljev za sledeči predlog v izboljšanje socijalne bede mojih tovarišev.

Država naj dovoli ustanoviti, ali naj sama, vsaj začasno do definitivne dovršitve uradniškega zakona, uvede: Fond državnih nameščencev in železniških uslužbencev, v katerega bi se stekali dohodki edino le v svrhu odpomoči socijalne bede uradniškega stanu! Vsak vozi listek, ki ga izdaja bodisi državna ali privatna železniška uprava potniku, naj se brezizjemno obdavič z neznamitnim zneskom 1 dinarja v korist «Uradniškemu fondu».

Ako računamo, da je dnevno v vsej naši državi v prometu eden in pol milijona železniških vozovnic, je zamčen uradniškemu fondu dnevni pribitek enega in pol milijona dinarjev! Ako sem se morda v računanju zmotil — priznal sem že da nisem finančnik, — je pa gotovo omenjena dnevna vsota dosežena, ako pritegnemo k obdavičenju potniških vozovnic tudi tovarne, brzovozne in končno

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre, pantografe, nivelalne in trasirne letve, merilne trakove, libele, logarit. računalna, šablone za pisma, trioglatna, prismačna in druga precizna merila; risalna orodja, risalne stole, aparate za svetlotisk, svetlobne, prozorne in druge tehniške papirje ima stalno v zalogi

Viljem Sequardt

delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 4 (na dvorišču).

Vsa v stroko spadajoča popravila se izvrše točno in solidno.

še prtljažne vozovnice, ki se dnevno izstavljajo v območju vseh jugoslovanskih železniških uprav.

Iz navedenega davčnega fonda bi se dalo aksiomatično gotovo in na povsem enostaven način kriti najnujnejše zahteve stradalajočega uradniškega stanu: železničarjev ter državnih in privatnih nameščencev naše celokupne kraljevine.

Toliko se mi je zdelo za enkrat namigniti, da ne bo na merodajnih mestih izgovora, da država nima kritja, za katero bi pa brezdvomno poskrbela s sodelovanjem prizadetih stanov samih, vsa širka jugoslovanska zavečna in narodno čuteča javnost.

Naloga naših poslancev je, da navedeni predlog premotrijo, se zanj zavzamejo in mu pripomorejo do realizacije.

Volitev v zdravniško zbornico. Dne 18. maja stopi v veljavo uredba o ustanovitvi zdravniških zbornic. Zaradi izvedbe te uredbe je minister za narodno zdravje odredil, da morajo oblastne sanitetne uprave in zdravstveni odseki do dne 1. julija sestaviti imenik zdravnikov, ki so v njih okoliših. Ta imenik bo volilni seznamek in mora biti razgrnjen na vpogled od 1. avgusta do 1. septembra, in sicer za Ljubljano pri mestnem fizikatu, za ostale kraje pa pri sanitetnih okrajnih upravah. Glasovanje se vrši osebno in pismeno. Vsak zdravnik, vpisan v imeniku, dobi najkasneje do 20. avgusta glasovnico, da jo izpolni ter jo pošlje po pošti na odrejeno volišče ali pa jo izroči osebno na dan volitev. Za okoliš zbornice v Ljubljani je volišče lokal Zdravstvenega odseka v Ljubljani. Volitev se vrši dne 1. septembra od 8. do 16. ure.

Opozorilo za delodajalce. Na podlagi § 102. zakona o zaščiti delavcev so delodajalci ter vsa državna in samoupravna oblastva, ki odpuste naenkrat več kot pet delavcev dolžna to javiti najbližji Krajevni Borzi dela še isti dan po izvršeni odpovedi, z označbo števila in poklicev. Vsa državna in samoupravna oblastva ter koncesionirana podjetja so dolžna vse delovne moči naročiti predvsem preko Borze dela. Vsi interesi se opozarjajo, da zapadejo v slučaju, da te odredbe ne bi izpolnjevali, denarni kazni od 50 do 3000 dinarjev.

Zdravstvo pri Čehoslovakih. Kako veliko pozornost posveča češkoslovaški ministrski svet narodnemu zdravstvu je razvidno iz tega, da je za bodoče leto v proračunu predvidena postavka v znesku 497.380.072 Kč.

Nezaposlenost na Poljskem. Iz Varšave poročajo, da je bilo 1. aprila v celi državi nezaposlenih 114.570 oseb.

100 milijard za občinske zgradbe. Dunajski mestni svet je predložil občinskemu svetu predlog, po katerem naj se porabi novih 100 milijard za zgradbo stanovanjskih hiš, kopalšč, šol in za tlakovanje ulic. Oj začetka tekočega leta naprej bi dunajska občina po tem predlogu sklenila že za 298 milijard investicij. Za novih 300 stanovanj je preračunjenih 21 milijard. Novo kopalšče v X. okraju bo stalo 16 milijard. 6 novih otroških igrišč je preračunjeno na 1.1 milijardo. Na šolah uvedejo 2 novi šolski zobozdravniški kliniki. Za tlakovanje ulic je namenjenih 23 milijard.

„The London Directory“

Londonski Adresar, se izdaja vsako leto

ter vzdržuje razredne oddelke za angleške in tujske trgovske, industrijske in obrtne naslove.

To vsposobuje trgovce, da neposredno občujejo

s tovarnarjem in trgovcem

v Londonu, v provincijalnih mestih in industrijskih središčih Anglije in kontinentalne Evrope.

Imena, naslovi in druge podrobnosti so razvrščeni pod več ko dva tisoč poglavij. Navedeni so

izvozni trgovci

s seznamom blaga, ki ga izvažajo, in krajev, ki jih prekrbujejo z blagom.

Parobrodne črte

so uvrščene pod pristanišča, ki jih obiskujejo, in tako je naveden tudi približni čas odhajanja in dohajanja ladij.

Za trgovce, ki hočejo svoje zveze razširiti, ali trgovce, ki iščejo

zastopstva

se tiskajo oglasi, visoki dva in pol centimetra in 18 cm dolgi, za en funt 10 šilingov ter se uvrste pod naslovom, kamor pripadajo. Večji oglasi veljajo od dveh do šestnajst funtov šterlingov.

Izvod londonskega adresarja velja, po pošti poslan, dva funta šterlinga, ki naj se z naročilom pošljeta

THE LONDON DIRECTORY CO. LTD.

25, Abchurch Lane, London, E. C. 4. England.

Podjetje ustanovljeno leta 1814.

Pojasnila daje in naročila sprejema

ALOMA COMPANY, anončna in reklamna družba z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 2.

142/1

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 46

Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrejša za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

Amerikanske zapuščine

naših državljanov, kakor tudi vse druge zadeve z ameriškimi oblastmi rešuje z uspehom najhitreje in najceneje

UNIYERZAL

obl. konc. prometna pisarna v Mariboru. Aleksandrova cesta 28.

Dopisujemo tudi v madžarskem in vseh drugih evropskih jezikih.

Lastne hladilne naprave. — Lastna prodajna mesta v največjih tržiščih inozemstva.

USTRELJENO DIVJAČINO

srne, divje kože, divje prašiče, zajce, fazane, jerebice, ključače, divje race

kupuje

venk čas in vsako množino po najvišjih cenah od oddajnih postaj

E. VAJDA, veletrgovina z divjačino

ČAKOVEC, Medjimurje, Jugoslavija

Brzojavlj: VAJDA, ČAKOVFC — Telefon Interurb. šte. 59, 4, 3.

Večje love prevzamemo potom naših organov od lovišč.

SOLIDEN IN TOČEN OBRAČUN.

79

ZDRAVILIŠČE SLATINA RADINCI

Slatina Radinci

(Slovenija).

Edino kopališče v Jugoslaviji za

srčne, ledvične i mehurčne bolezni.

Naravne ogljenokisle kopeli.

« Izvrstni zdravilni uspehi. »

Nizke cene. Vprašajte zdravnika!

Sezija od 1. junija do 15. septembra 1923.

Dijaško življenje

Jugoslavanski dijaški dom v Pragi

Jugoslavanski visokošolci so se vedno najboljše počutili v Pragi, ki je bila vedno ognjišče slovanske misli. Naval na Prago je bil po prevratu tako velik, da je bilo nekaj semestrov vpisanih na univerzi v Pragi okoli 1500 jugoslovanskih akademikov. Ko pa je češka krona pričela naraščati, je nastala med našimi dijaški prava panika. V preteklem letu je beda prišla do vrhunca. Mnogo naših dijakov ni uživalo nikake podpore in tako jih je ogromna večina zapustila Prago in odšla na Poljsko, v Nemčijo, Avstrijo ali pa domov. V tem težkem položaju pa je našim dijakom prišel na pomoč dr. Ljudevit Prohaska, ki je bil kot kulturni referent došel na našemu poslanstvu v Pragi. Na njegovo intervencijo je češko prosvetno ministrstvo preskrbelo našim dijakom hrano v menzi za 9 Kč dnevno. Vprašanje prehrane je bilo s tem rešeno. Kmalu nato je bilo tudi stanovanjsko vprašanje za naše akademike ugodno rešeno. Akcija za zgraditev »Akademskega doma« je hitro napredovala. Češkoslovaška vlada je odkupila neki pavaljon na Letni in ga preuredila za dijaška stanovanja. Paviljon se nahaja na najlepšem delu mesta, na gričku nad Vltavo s prekrasnim razgledom na mesto in okolico. Naši dijaki plačujejo sedaj za udobno stanovanje samo 100 Kč mesečno. Upravitelj doma je g. dr. Prohaska. V domu pa stanujejo samo revni akademiki, ki ne uživajo štipendije. Češkoslovaška vlada je

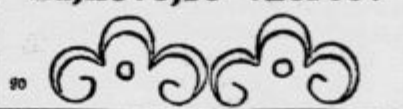
s tem plemenitim činom dokazala, da v polni meri ceni devizo »Zvestoba za zvestobo«.

Jugoslavlani v Kölnu. V Kölnu ob Renu študira letos 15 Jugoslovancev, od katerih je 12 inškrbiranih na nacionalno-ekonomski fakulteti. Največ je Slovencev in Hrvatov. Kdor hoče študirati v Nemčiji, si mora izposlovati za to dovoljenje v Nemčiji ter dokazati, da ima dovolj sredstev za študij. Köln spada pod distrikt jugoslovanskega konzulata v Düsseldorfu, ki rad ustreza prošnjam naših dijakov. Naši akademiki so organizirani v »Udruženju jugoslovanskih studentov v Kölnu«.

Češkoslovaški akademiki-arhitekti v Jugoslaviji. Začetkom meseca junija dosepejo v našo državo češkoslovaški akademiki-arhitekti. Akademiki pridejo v spremstvu svojih profesorjev naučno-potovanje zaradi proučevanja naših arhitektonskih spomenikov v Srbiji, Sarajevu, Zagrebu, Splitu, Dubrovniku in Trogiru.

Akademsko življenje v Sofiji. »Studentska Revue« prinaša zanimive podatke o dijaškem življenju na vseučilišču v Sofiji. V letnem semestru prošlega leta je bilo na univerzi vpisanih 1961 slušateljev; med temi je bilo 491 žensk. Največ slušateljev je imela juridična fakulteta, in sicer 480. Akademsko društveno življenje je bilo čvrsto. Vsaka fakulteta v Sofiji ima svoja strokovna društva, ki vneto delujejo. Društvo medicincev skrbi n. pr. tudi za socialne in ekonomske prilike svojih članov.

I. Jugoslov. tovarna šablonov za predtiskarije ženskih ročnih del
MARK BLEIER, Senta, Bačka
nudi
najnovejše vzorce!

Idrijske čipke
iz najfinjšega lanenega sukca
prodaja
Osrednja čipkarska zadruga
Pod trančo št. 1.

Zamenjam stanovanje

3 sob v centru mesta proti stanovanju 3 sob s kopalnico in električno razsvetlavo v stari ali novi hiši tudi na periferiji mesta. Odškodnina po dogovoru. Ponudbe pod »Ugodna zamenjava«, na anončno podjetje Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Stanovanje

s 4 do 6 sobami in vsem komfortom v stari ali novi hiši v Ljubljani (mestu) takoj ali spomladi 1924, se za malo rodbino (mirno stranko) išče in in prav dobro plača; manjše stanovanje v svrhu ev. zamenjave na razpolago. Podatke pod »Posebna nagrada« na Aloma Company, anončna družba, Ljubljana, Kongresni trg 3. 876

Družabnik

z enim milijonom dinarjev se išče za še ne vpeljano podjetje za Ljubljano. Naslov pod »Velika naprednost« pri podružnici »Jutra« v Mariboru. 802

Službo išče

upokojen stražmešter, neoženjen, z daljšo pisarniško prakso. Nastopi lahko takoj ter prevzame vsako mesto, kjer se potrebuje zanesljivih ljudi. Ponudbe pod »Zanesljiv« na Aloma Company, anončna družba z o. z. v Ljubljani, Kongresni trg 3. 844

Obratovodjo elektromonterje

s koncesijo za nizko in visoko napetost in spretno

za vse posle, le prvovrstne moči, slovanske narodnosti, sprejme tvrdka
Vinko Majdič, Kranj.

Dne 20. maja t. l. bo otvorjeno po popolnoma modernem prenovljenju
termalno kopališče
Toplice pri Novem mestu

Vulkanično juvenilni vreli 37-38° naravne toplote. Kopeli neposredno nad vreli. Najbolj radioaktivne kopeli z najvišjo radioemanacijo. Tisoče let znani visoko zdravilni vreli. Indikacije: revmatizem, protogonia, neuralgije (Ischias), ženske bolezni (ekssudati), težave pri klimakterium, oslabelost itd. Glavno poslopje, preurejeno v sanatorijum, s celoletnim obratom. Moderni komfort: Centralna kurjava s toplo vodo, v vsaki sobi topla in mrzla voda, električna luč itd. Nova velika garaža. Izborna popolna oskrba. Pošta in telefon v mestu. Cene zmerne. Postaja Straža-Toplice na progi Ljubljana-Karlovac.

Pojasnila daje ravnateljstvo kopališča.

JAJCA
kupuje

po najvišjih cenah od oddajnih postaj
in plača

proti oddajnemu potrdilu brez odteglaja
E. Vajda

ČAKOVEC, Medjimurje, Jugoslavija
Brzjavil: Vajda Čakovec Telefon Interurb. 50, 4, 3

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani
prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno
I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, **kovaški premog, črni premog in brikete.**

Naslov:

17

Prometni zavod za premog, d. d. centrala v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II. Podružnica v Novem Sadu (Bačka).

O. BERNATOVIČ

LJUBLJANA

5 MESTNI TRG 5

Naravnost obliko za moške za ženske Kožne novine Trikotarja

ADRESE

iz vseh strok trgovine, obrti, industrije in drugih podjetij, kakor:

lesna trgovina in industrija, manufaktura, kolonijalno blago, specerija, usnje, vino, opojne pijače, železnina, galanterija, papir, živina, kemikalije, drogerije, lekarne, premog, kanditi, deželni pridelki, eksport, import, stavbeni material, instalacije, elektromaterial, mlini, grafika, žage, stroji, denarni zavodi, časopisi, hoteli in podobno, korporacije, zdravniki, advokati, razni zavodi itd.

oskrbi točno in po zmernih cenah

ALOMA COMPANY

ANONČNA IN REKLAMNA D. Z O. Z.

Centrala Ljubljana Beograd podružnica
Kongresni trg 3 Sremska ulica 9

Oblačilnica za Slovenijo, r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zaloga zgolj prvovrstnega manufakturnega blaga.

Centralno skladišče: v »Kreslji« (vhod iz Lingarjeve ulice št. 1, I. nadstropje).

Podružnice: v Ljubljani: v Stritarjevi ulici št. 5 in na Dunajski cesti v hiši »Gospodarske zveze«, v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Lastna konfekcijska tovarna.

Telefon št. 550.

Solidna postrežba in solidne cene!